

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

6

SIRA SAYISI: 364

**İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve 73
Milletvekilinin Vergi Usul Kanunu ile Bazı
Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifi (2/4680) ile Plan ve Bütçe Komisyonu
Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/4680 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	5
- Genel Gerekçesi	7
- Madde Gerekçeleri.....	8
• Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu	15
• Muhalefet Şerhleri	24
• Teklif Metni	119
• Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	119

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Abdullah Güler</i>	<i>İbrahim Aydemir</i>	<i>Fuat Köktaş</i>
İstanbul	Erzurum	Samsun
<i>İbrahim Yurdunuseven</i>	<i>Ali Özkaya</i>	<i>Ali Şahin</i>
Afyonkarahisar	Afyonkarahisar	Gaziantep
<i>Ramazan Can</i>	<i>Fatma Betül Sayan Kaya</i>	<i>Emine Sare Aydın</i>
Kırıkkale	İstanbul	İstanbul
<i>Lütfiye Selva Çam</i>	<i>Abdullah Doğru</i>	<i>Cihan Pektaş</i>
Ankara	Adana	Gümüşhane
<i>Oya Eronat</i>	<i>Derya Bakbak</i>	<i>Fehmi Alpay Özalan</i>
Diyarbakır	Gaziantep	İzmir
<i>Eyüp Özsoy</i>	<i>Rümeysa Kadak</i>	<i>Meliha Akyol</i>
İstanbul	İstanbul	Yalova
<i>Öznur Çalık</i>	<i>Serkan Bayram</i>	<i>Hamdi Uçar</i>
Malatya	İstanbul	Zonguldak
<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>Murat Baybatur</i>	<i>İsmail Bilen</i>
İstanbul	Manisa	Manisa
<i>Mehmet Ali Özkan</i>	<i>Tamer Akkal</i>	<i>Polat Türkmen</i>
Manisa	Manisa	Zonguldak
<i>Zülfü Demirbağ</i>	<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i>	<i>Selim Gültekin</i>
Elâzığ	Sakarya	Niğde
<i>Hasan Çilez</i>	<i>Mehmet Akif Yılmaz</i>	<i>Ekrem Çelebi</i>
Amasya	Kocaeli	Ağrı
<i>Şamil Ayrım</i>	<i>Hasan Turan</i>	<i>Nevzat Şatıroğlu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Vildan Yılmaz Gürel</i>	<i>Mustafa Arslan</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>
Bursa	Tokat	Samsun
<i>Ahmet Kılıç</i>	<i>Uğur Aydemir</i>	<i>Mücahit Durmuşoğlu</i>
Bursa	Manisa	Osmaniye
<i>Salih Cora</i>	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i>	<i>Bayram Özçelik</i>
Trabzon	Kocaeli	Burdur
<i>Semra Kaplan Kıvrıkcık</i>	<i>İlyas Şeker</i>	<i>İffet Polat</i>
Manisa	Kocaeli	İstanbul

<i>Şirin Ünal</i>	<i>Yusuf Başer</i>	<i>Necip Nasır</i>
İstanbul	Yozgat	İzmir
<i>Semiha Ekinci</i>	<i>İsmail Kaya</i>	<i>Salim Çivitcioğlu</i>
Sivas	Osmaniye	Çankırı
<i>Oğuzhan Kaya</i>	<i>Yücel Menekşe</i>	<i>Yavuz Ergun</i>
Çorum	Nevşehir	Niğde
<i>Müslüm Yüksel</i>	<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Tamer Dağlı</i>
Gaziantep	Bursa	Adana
<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i>	<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i>	<i>Sabahat Özgürsoy Çelik</i>
Gaziantep	Erzurum	Hatay
<i>İbrahim Halil Fırat</i>	<i>Ahmet Çolakoğlu</i>	<i>Selahattin Minsolmaz</i>
Adıyaman	Zonguldak	Kırklareli
<i>Emine Zeybek</i>	<i>Çiğdem Koncagül</i>	<i>Ceyda Çetin Erenler</i>
Kocaeli	Tekirdağ	Kütahya
<i>Mustafa Demir</i>	<i>Harun Karacan</i>	<i>Selim Yağcı</i>
İstanbul	Eskişehir	Bilecik
<i>Ahmet Akay</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>	
Şanlıurfa	Ankara	

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 20/10/2022 tarihinde sunulan 2/4680 Esas No'lu Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

21/10/2022

Sena Nur Çelik

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Cemil Yaman

Kocaeli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine Katılıyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

24/10/2022

Mehmet Yavuz Demir

Muğla

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama
koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Recep Uncuoğlu

Sakarya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

21/10/2022

Zemzem Gülender Açısal

Şanlıurfa

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/4680)	
ESAS	Plan ve Bütçe Komisyonu
TALİ	Adalet Komisyonu Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Teklifle;

- Özel Tüketim Vergisi Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerin faaliyetlerini yerine getirirken sebep olabilecekleri vergisel kayıpları karşılamak amacıyla teminat yükümlülüğü getirilmesi ve bu yükümlülüğe uymayanlara özel usulsüzlük cezası kesilebilmesi,

- Kurumların transit ticaret faaliyetlerini ülkemizde yürütmeleri ve bu faaliyetlerden elde ettikleri kazançları ülkemize transfer etmelerini teşvik etmek amacıyla bu faaliyetlerinden elde edilen kazancın yarısının kurumlar vergisi matrahından indirilmesine imkân tanınması,

- Fiyat İstikrarı Komitesi'nin esasen kanunla düzenlenmesi gerektiği yönündeki Anayasa Mahkemesi kararı dikkate alınmak suretiyle Fiyat İstikrarı Komitesi'nin kuruluş ve görevlerine ilişkin yasal çerçevesinin oluşturulmasını teminen 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanuna madde eklenmesi,

- Yargı kararları da gözetilmek suretiyle, Kamu İhale Kurumuna yapılan itirazın şikâyet başvurusu sonucunda başvuru sahibinin iddialarının tamamında haklı bulunması halinde başvuru bedelinin başvuru sahibine iade edilmesi hususuna yönelik düzenleme ile bedeli belli bir tutarın üzerinde olan ihaleler için sözleşme bedelinin on binde beşi oranında yükleniciden tahsil edilmekte olan bedelin iade edilmemesi, EKAP üzerinden gerçekleştirilebilecek işlemlerin kapsamının genişletilmesi ve istisna edilen ihaleler, doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımlar ve sözleşme süreçlerinin de sisteme dâhil edilmesi,

- Anayasa Mahkemesi Kararı da gözetilmek suretiyle, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemlerinin, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu tarafından muvazaalı kabul edilmesi halinde, geçersiz sayılması ve bu kapsamda açılacak davanın yetkili mahkemesinin ve açılacak davaya ilişkin sürenin belirlenmesi,

- Ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından hayati ve stratejik önemi son derece büyük olan ve 4046 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işletme hakkı verilmesi suretiyle özelleştirilen bazı limanlarda hem limanların işletilmesinin aralıksız devamının sağlanması hem ihtiyaç duyulan/duyulacak yatırımların zamanında yapılması hem de limanların Türkiye ekonomisine ve dış ticaretine katkısının herhangi bir zaman kaybı yaşamadan devamının sağlanması amaçlanarak sözleşme sürelerinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılması,

- İl özel idareleri, belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlar ile bunların üyesi olduğu mahalli idarelerin; mevzuat hükümlerine aykırı olarak ödedikleri sosyal denge tazminatlarından konusu suç teşkil etmeyen ve kesinleşmiş bir yargı kararına bağlanmamış olanlarla ilgili, bu ödemeleri yaptığı tespit edilen yetkili veya görevli sorumlular hakkında idari veya mali yargılama ve takibat yapılmaması, başlamış olanların ise işleminden kaldırılması,

- Kamulaştırmasız el atma nedenine dayalı olarak açılan davalarda idarenin herhangi bir süre sınırlamasına tabi olmaksızın muhatap olması ve aynı taşınmaz için mükerrer ödeme yapmak zorunda kalması nedeniyle kamu yararı ile kişisel yarar arasında gözetilmesi gereken adil dengenin sağlanmasına yönelik düzenleme yapılması,

-Alevî-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin aydınlatma giderlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanması, belediye ve bağlı kuruluşlar tarafından cemevlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının indirimli veya ücretsiz olarak karşılanabilmesi, belediyeler tarafından mahalli müşterek nitelikte olan okul binalarının inşaatı, bakım ve onarımı ile kültür, tabiat

varlıkları ve önemli tarihi mekanların bakım ve onarımlarını yapabildiği gibi aynı kapsamda mahalli müşterek nitelikteki cemevlerinin yapım, bakım ve onarımları ile malzeme desteği sağlanmasına imkan tanınması, aynı kapsamda il özel idareleri tarafından il sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımlarının yapılabilmesi ve 3194 sayılı İmar Kanununa ek madde eklenerek Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerine imar planlarının tanziminde planlanan beldenin veya bölgenin şartları ve ihtiyaçları göz önünde tutularak yer ayrılması ve cemevi yapılabilmesi için mülki idare amirinden izin alınmasına yönelik düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasına (10) numaralı bent eklenerek, Hazine ve Maliye Bakanlığına, doğacak vergilerin tahsil güvenliğini sağlamak amacıyla, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden, 6183 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan türden teminat alma ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda yetki verilmektedir.

Madde 2- Maddeyle; 213 sayılı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasına Teklifte eklenen (10) numaralı bentte yer alan zorunluluklara uymayanlar hakkında söz konusu Kanunun mükerrer 355 inci maddesine göre özel usulsüzlük cezası kesilmesini temin etmek amacıyla düzenleme yapılmaktadır.

Yapılan değişiklik neticesinde, teminat verme zorunluluğu getirilen motorlu araç ticareti ile işgal eden mükelleflerin istenen teminatı vermemesi durumunda bu mükellefler için bir önceki hesap dönemine ait brüt satışlar toplamının binde 3'ü tutarında (mükerrer 355 inci maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan tutarın 10 katından az ve maddede yer alan üst sınırdan ise fazla olmamak üzere) özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Söz konusu mükelleflerin yeni işe başlamaları nedeniyle bir önceki hesap dönemine ait brüt satışlarının bulunmaması durumunda ise bu mükellefler için mükerrer 355 inci maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan tutarın 10 katı kadar özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Madde 3- Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları nedeniyle yargı yolundan kaynaklı uygulama sorunları giderilmesi; İdari Yargı tarafından verilen tazminat kararlarıyla birlikte taşınmazların el atmayı gerçekleştiren idare adına tescil edilememesi nedeniyle uygulamada meydana gelen sorunların çözümlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 4- 1956 yılından itibaren idareler tarafından yapılagelen kamulaştırma işlemleri sonucunda, o dönemlerde mahkemelerin mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca verdiği tescil kararları üzerine idareler adına tescil edilen taşınmazlar hakkında eski malikler tarafından günümüzde açılan davalar; mahkemelerce, mevcut tescil kararlarına rağmen fiili el atma niteliğinde olan kamulaştırmaz el atmalardan kaynaklanan bedel ve tazminat (kamulaştırmaz el atma) davaları olarak nitelendirilmektedir. Kamulaştırmaz el atma hukuksal nedenine dayalı olarak açılan bu davalarda; mahkemeler tarafından el atma bedelinin ek 3 üncü maddenin ilk fıkrasındaki düzenleme uyarınca, taşınmaza el atıldığı yani mahkemece idare adına tescil kararı verildiği tarihteki vafına ait değerlerin ödenmesi gerekir. Hak sahibinin kamulaştırma bedelini aldıktan yıllar sonra kamulaştırma

kararının veya mahkeme kararının kendisine tebliğ edilmediği iddiasıyla açtığı kamulaştırmasız el atma davalarında mahkemeler, yapılan ödemeleri dikkate almaksızın kamulaştırmayı yapan idarenin bu taşınmazın kamulaştırıldığı tarihten sonra, taşınmaza ilişkin yaptığı planlama ile alt yapı ve üst yapıda getirdiği değerleri de dikkate alarak karar verdiği için idareler, ödeyemeyeceği fahiş tutarlarda tazminat yükü ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Maddeye eklenen ikinci fıkrada, mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile 2942 sayılı Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edileceği hükme bağlanmaktadır. Bu hükmün, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanması düzenlenmektedir. Tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemlerinin, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edileceği de hüküm altına alınmaktadır.

Tebliğat, adli ve idari merciler tarafından yapılan hukuki işlemlerin, bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenen kişilere usulüne uygun şekilde bildirilmesini (haberdar edilmesini) ve bu bildirim usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesini sağlar. Hukuki işleme bağlanan sonuçların doğabilmesi için yapılan işlemin muhatabına usulüne uygun bir şekilde bildirilmesi gerekir. Kanuna uygun olarak yapılan tebliğat, Anayasa'da güvence altına alınmış olan temel haklar ile iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesinin en önemli teminatlarından biridir. Kamulaştırma işlemlerine ilişkin tebliğatin yapılması, dava açma süreleri ve dolayısıyla temel hakların kullanılabilmesi için hayati öneme sahiptir.

Hak sahibinin, kamulaştırma bedelini tahsil etmek suretiyle mülkiyet hakkına karşılık olarak belirlenen bedele kavuşmuş olduğu dikkate alındığında, malikin katlanması gereken külfet ortadan kalkmaktadır. Kamulaştırma işlemleri usulüne uygun (şekli) olarak tamamlanmasa dahi hak sahibi belirlenen bedeli almak suretiyle işlemlerden ve başvurusu gereken hukuki yollardan haberdar olmaktadır. Kamulaştırma işlemlerinin şeklen tamamlanmadığı kabulünden hareketle, idarenin kamulaştırmasız el atma davasına herhangi bir süre sınırlamasına tabi olmaksızın muhatap olması ve aynı taşınmaz için ikinci kez mükerrer ödeme yapmak zorunda kalması, kamu yararı ile kişisel yarar arasında gözetilmesi gereken adil dengenin idare aleyhine bozulmasına ve hukuk güvenliği ilkesinin zedelenmesine neden olmaktadır.

Hukukun temel ilkelerinden biri olan dürüstlük kuralına göre herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Kamulaştırma bedelini alan hak sahibinin bu kez kamulaştırma işlemlerinin kendisine tebliğ edilmediğini iddia ederek açtığı kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası dürüstlük kuralına da uymamaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 6/2/2014 tarihli ve 2012/1246 başvuru numaralı kararında da belirttiği üzere bedel tespiti yapan mahkemeler, taşınmazı kamulaştırılan kişilerin yeterli kamulaştırma bedelinin tazminat olarak hesaplanmasında ve bu şekilde kişilerin mülkiyet hakkını korumada görevli oldukları gibi kamunun fazla kamulaştırma bedeli ödeyerek zarara uğratılmasını da önlemekle yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle mahkemeler, kişilerin mülkiyet hakkı ile ulaşılmak istenen kamu yararı arasında makul ve adil bir denge kurmak zorundadır. Düzenlemeyle, taraf menfaatlerinin dengeli bir şekilde korunması amaçlanmaktadır.

Madde 5- 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu uyarınca hükmedilen kamulaştırma bedelleri ve kamulaştırmaz el atma tazminatlarına ilişkin mahkemelerce verilen kararlar ve bu kararlardaki bedel, tazminat, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin ödenmesinde, icra takibine gidilmeden önce davacının veya vekilinin banka hesap numarasını yazılı şekilde davalı idareye bildirmesi öngörülmüş; idarenin de bu bildirim tarihinden itibaren, otuz gün içinde ilgiliye ödeme yapması amaçlanmıştır.

Yapılan düzenleme ile; 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu uyarınca verilen mahkeme kararlarına istinaden yapılacak icra takiplerinde, İcra ve İflas Kanununun 36 ncı maddesi uyarınca, idarelerin teminat gösterme zorunluluğu olmaksızın icranın geri bırakılmasını talep edebilmesi öngörülmüştür.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 10. madde kapsamında açılan tespit davalarındaki uygulamayla uyum sağlamak amacıyla; bu kapsamında açılan tüm davalarda, mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretlerinin maktu olarak belirlenmesi ve bu ödemelerin Kanunun 29. maddesiyle uyumlu olarak idareler aleyhine yüklenilmesi amaçlanmıştır.

Madde 6- Maddeyle, Teklifin 4 üncü maddesiyle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun ek 3 üncü maddesine ilave edilen fıkra bakımından geçiş hükmü düzenlenmektedir.

Madde 7- Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 4/11/1983 tarihinden 28/7/2021 tarihine kadar fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiilî olarak el konulması veya hukuki el atılması sebebiyle açılan davalarda hükmedilen bedel ve tazminat ödemelerinde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde davalı idarelerin bütçelerinde özel bir pay ayırması;

Bu çerçevede; merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) %3'ü, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az %3'ü oranında yılı bütçelerinde pay ayırması;

Alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemelerin sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilmesi; taksitlendirmenin bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınarak yapılması; taksitli ödeme süresince, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenmesi öngörülmüştür.

2942 sayılı Kanunun Geçici 6'ncı maddesinde yapılan düzenleme ile, 1956-1983 yılları arasındaki kamulaştırmaz el atma davaları hakkında, aynı maddede benzer düzenleme yapılmış ve idarelerin bu amaçla bütçelerine özel bir pay ayırmak suretiyle, yılların birikimi olan bu davalar nedeniyle verilen tazminatlar için bir ödeme planı öngörülmektedir. Bu düzenlemeyle paralel olarak; 2942 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 4/11/1983 tarihinden sonra açılan tazminat davaları için de bir düzenleme yapılmıştır.

Uygulamada, kamulaştırmaz el atmaların çoğunluğunu "hukuki el atma" denilen, uygulama imar planlarında yol, park, otopark, okul, meydan vs. gibi sosyal donatı ve teknik altyapı alanları olarak planlanmış yerlerle ilgili imar uygulamalarının özellikle Belediyeler tarafından 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen 5 yıllık sürede yapılmayarak geç veya gereği gibi uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Hukuki el atma terimi, hukuk literatürümüze Yargıtay'ın 2010 yılında verdiği Hukuk Genel Kurulu kararıyla girmiş ve idareler öngöremedikleri boyutta tazminatlarla karşı karşıya kalmışlardır. Niteliği itibarıyla, 20-50 yıl erişimli olarak hazırlanan imar planlarında teknik zorunluluk itibarıyla öngörülen sosyal donatı ve teknik altyapı alanlarının peşin parayla kamulaştırılmak suretiyle oluşturulması idarelerin ve Ülkemizin bütçe imkanları dikkate alındığında fiilen ve hukuken imkansız bir boyuta ulaşmıştır.

İmar uygulamaları, parselasyon işlemleri 3194 sayılı İmar Kanununun 18'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde uygulaması; değişen zaman ve şehirlerin ihtiyaçlarına cevap vermemesi ve zaman alması nedeniyle İdareler tarafından tercih edilmemiş, genellikle uygulamada "tevhid-ifraz" denilen parsel üretme tekniği uygulanmıştır. Uygulamada bu sorunların giderilmesi ve idarelerin hukuki-fiili el atmalara gitmemesini sağlamak amacıyla, 3194 sayılı Kanunun 18.maddesinde önemli değişiklikler yapılmış ve bu değişiklikler 28/7/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yani, bu tarihten itibaren İdarelerin hukuki veya fiili el atmalar için herhangi bir nedenleri veya bahaneleri kalmamaktadır.

Bu nedenle düzenlemede, uygulamanın son tarihi olarak yukarıdaki 28/7/2021 tarihi esas alınmıştır. Aynen, Kanunun Geçici 6. maddesinin düzenleme gerekçesinde olduğu gibi; geriye dönük yaklaşık 60-70 yıllık planlama ve uygulama sorunlarının son birkaç yıla sığdırarak tüm Kamu Kurumlarından el atılan taşınmazların bugünkü değerinin nakden ve peşin istenmesi, kamu düzenini ve mali disiplini tamamiyle bozacağı değerlendirilerek bu düzenleme yapılmıştır.

Yapılan düzenlemenin, yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bedel ve tazminatı ödenmemiş olan tüm davalarda ve icra takipleri için de uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 8- 3194 sayılı İmar Kanununa ek madde eklenerek Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerine imar planlarının tanziminde planlanan beldenin veya bölgenin şartları ve ihtiyaçları göz önünde tutularak yer ayrılmakta ve cemevi yapılabilmesi için mülki idare amirinden izin alınması düzenlenmektedir.

Madde 9- Limanların özelleştirildikleri yıllardaki ülke ekonomisine, limanların mevcut durumuna, yatırım ihtiyaçlarına göre belirlenmiş süreler içerisinde yatırımcılar tarafından sözleşmelerde öngörülen kapasite artırımı ve yatırım zorunlulukları yerine getirilmiştir.

Bununla birlikte özellikle Covid-19 pandemisinin küresel tedarik zincirlerinde yarattığı etki ile karayolu, havayolu ve demiryolu taşımalarında yaşanan kesintiler ve aksamalar sonucunda en güvenli, en temiz ve en ucuz taşıma şekli olan denizyolu taşımacılığının önemi daha da artmış ve bu konuda hazırlıklı olan ülkeleri diğer ülkelere kıyasla daha avantajlı bir duruma getirmiştir. Küresel ticaretin sürdürülebilirliği için mevcut limanların kapasite artışına yönelik yatırımları bir zorunluluk haline gelmiştir.

Limanların sosyo-ekonomik çerçevede Türkiye ekonomisine ve dış ticaretine katkısı dikkate alındığında herhangi bir zaman kaybı yaşamadan küresel rekabet güçlerini korumaları için bugünden yatırımlar yaparak büyümeleri gerekmektedir. Bu çerçevede gemi boyları, yolcu ve yük taşıma kapasiteleri ve gemi tonajlarında yaşanan büyümeler de dikkate alınarak bahse konu limanlarda ve iskele boyutlarında yeniden düzenlemeler yapılması ayrıca yeni ve modern liman ekipmanlarıyla donatılması önem arz etmektedir.

İşletme hakkı sürelerine bakıldığında süresi kısalan liman işletmelerinin ülkemizin bugün ihtiyaç duyduğu liman yatırımlarını zamanında yapabilmesi ve kalan süresi içinde bu yatırımlarının karşılığını alabilmesi mümkün görülmektedir. Belirtilen nedenlerle de işleticiler tarafından yatırım faaliyetleri gerçekleştirilmemektedir.

Yüksek yatırım maliyetleri nedeniyle yatırımın geri dönüş süresi uzun olan liman yatırımlarında mevcut kullanım sürelerinin bugünden uzatılarak liman yatırımcılarının gerekli olan yatırımları zamanında yapabilmesinin sağlanması, ülkemizin dünyada ara vermeden büyüyen lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından elzem, hayati ve stratejik önemi son derece büyük bir husustur.

Diğer taraftan yasal düzenleme çerçevesinde ek sözleşme bedeli belirlenirken özelleştirmenin yapıldığı tarihte ihale ile oluşan en yüksek bedel dikkate alınmakta ve ek sözleşme bedeli bu bedelin günümüze getirilmesi ile saptanmaktadır. Böylelikle ihalede ikinci ve üçüncü sırada yer alan teklif sahiplerinin bedelleri ek sözleşmelerin imzalanacağı tarih itibarı ile de ek sözleşme bedelinden düşük kalmaktadır.

Madde 10- Fiyat istikrarının sağlanması, para politikası araçlarının kullanılması yanında, maliye politikası araçlarının da desteklemesiyle mümkündür. Özellikle reel ekonomide arz yönlü şokların etkilerinin sınırlandırılması ve fiyatı kamu tarafından belirlenen mal ve hizmetlerin fiyat istikrarındaki rolü düşünüldüğünde fiyat istikrarının sağlanması için reel ekonomiye yönelik kamu maliyesi ve dış ticaret tedbirlerinin de alınması gerekmektedir. Bunun da ötesinde, dünya genelinde yaşanan salgın ve enflasyon krizleri, para politikalarının mutlaka maliye politikaları ile eş güdümlü şekilde izlenmesi ve ilgili düzenlemelerin bu şekilde ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu doğrultuda düzenlenen maddeyle; para ve maliye politikaları arasındaki eşgüdümü gözetmek suretiyle fiyat istikrarını sağlamaya yönelik yapısal politika önerilerinin geliştirilmesi, fiyat istikrarını tehdit eden risklerin izlenmesi suretiyle alınması gereken tedbirlerin belirlenerek, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar alınması ve Kamu tarafından belirlenen ya da yönlendirilen fiyatların fiyat istikrarı odağında uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar alınması amacıyla Fiyat İstikrarı Komitesinin kuruluş ve görevleri ile Komitenin sekretaryasına yönelik hususların düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 11- Düzenleme ile; il özel idareleri, belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlar ile bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin 25/6/2001 tarih ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu veya 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümlerine aykırı olarak, bu maddenin yürürlük tarihine kadar verdikleri sosyal denge tazminatlarıyla ilgili olarak, bu ödemeleri yaptığı tespit edilen yetkili veya görevli sorumlular hakkında idari veya mali yargılama ve takibat yapılmaması ve başlamış olanların ise işlem den kaldırılması öngörülmüştür. Bu düzenlemenin, sadece konusu suç teşkil etmeyen ve kesinleşmiş bir yargı kararına bağlanmamış konular hakkında uygulanması öngörülmüştür.

Madde 12- Maddeyle, uygulamada yaşanan tereddütlerin giderilmesi amacıyla, diğer düzenleyici ve denetleyici kurumlarda olduğu üzere, görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına tabi kadrolarla ilgili düzenleme yapmak için Kuruma yetki verilmektedir.

Diğer taraftan, 19/3/2020 tarihli ve 31073 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 15/1/2020 tarihli ve 2017/37300 başvuru numaralı Anayasa Mahkemesi Kararında, itiraz den şikâyet başvuru bedelinin lehe karar verilmesine rağmen başvuruçuya iade edilmemesinin ve bu bedelin iadesi için dava açılması zorunluluğunun bulunmasının başvuruçuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, dolayısıyla kamu yararı ile başvuruçunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge nin başvuruçuyu aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı gerekçesi ile itiraz den şikâyet başvuru bedelinin iadesine karar verilmiştir. Anılan karar sonrasında başvuru bedelinin iade edilmesine ilişkin Kurum aleyhinde birçok dava açılmış olup bu davaların zaman içerisinde artarak devam edeceği öngörülmektedir. Anılan bedelin iadesi için açılan davalar sonucunda yasal faiz, vekâlet ücreti, mahkeme harçları ve benzeri ödemeler Kuruma ilave bir mali külfet getirmektedir. Bu çerçevede yargı kararlarına istinaden Kurumun katlanmak zorunda kaldığı ek giderleri ortadan kaldırmak, hakkaniyete uygunluğu sağlamak amacıyla ve hak arama hürriyeti ile mülkiyet hakkının korunması için itiraz den şikâyet başvurusu sonucunda başvuru sahibinin iddialarının tamamında haklı bulunması halinde başvuru bedelinin başvuru sahibine Kurum tarafından iade edilmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

4734 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinin (j) fıkrasının (1) numaralı bendinde, Kurumun gelirleri arasında bu Kanun kapsamında yapılan ihalelere ilişkin düzenlenecek sözleşmelerden, bedeli belli bir tutarın üzerinde olanlar için sözleşme bedelinin on binde beşi oranında yükleniciden tahsil edilecek bedele (KİK payı) yer verilmiştir. Buna göre, sözleşmelerin imzalanmasından önce söz konusu bedel yükleniciler tarafından Kurum hesabına yatırılmaktadır. Ancak sözleşme imzalandıktan sonra itirazın şikâyet başvurusu veya mahkeme kararı uyarınca verilen Kamu İhale Kurul kararı, mücbir sebepler veya yükleniciden kaynaklanan kusur nedeniyle idarece sözleşme feshedilebilmektedir. 4734 sayılı Kanunda, sözleşmenin feshedilmesi halinde bu bedelin iade edilip edilmeyeceğine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda anılan bedelin iadesi için uygulamada karşılaşılan uyumsuzluk sonucunda ortaya çıkan faiz ve yargılama giderleri ile benzeri ödemeler Kuruma ilave bir mali külfet getirmektedir. Bu çerçevede yargı kararlarına istinaden Kurumun katlanmak zorunda kaldığı ek giderleri ortadan kaldırmak amacıyla, 53 üncü maddenin (j) fıkrasının (1) numaralı bendi uyarınca sözleşme bedelinin onbinde beşi oranında yükleniciden tahsil edilen tutarın iade edilmemesi amaçlanmaktadır.

Madde 13- Maddeyle, kaydedilen teknolojik gelişmeler ışığında EKAP üzerinde gerçekleştirilebilecek işlemlerin, kapsamının genişletilmesi ve EKAP'ın 4734 sayılı Kanundan istisna edilen ihaleler, doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımlar ve sözleşme süreçlerinde de etkin bir şekilde kullanılabilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 14- Maddeyle, 4734 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde yapılan değişiklikler çerçevesinde, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınan Kamu İhale Kurulu kararları sonucunda başvuru sahibinin tüm iddiaları bakımından haklı bulunması durumunda da, eşit muamele ilkesi gözetilerek başvuru bedelinin iade edilebilmesine imkân sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 15- Büyükşehir belediyeleri gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerine yönelik bina ve tesisleri yapmakta ve bu bina ve tesislerin her türlü bakım ve onarımını da yapabilmekte ve gerekli malzeme desteğini sağlamaktadırlar. Aynı kapsamda Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin de büyükşehir belediyeleri tarafından gerektiğinde yapım, bakım ve onarımı ile malzeme desteği sağlanmasına imkan tanınmaktadır.

Büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından sağlık, eğitim ve kültür tesisi binalarının yapım, bakım ve onarımları yapıldığından aynı kapsamda cemevlerinin de yapım, bakım ve onarımlarının aynı belediyeler tarafından yapılmasına yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Madde 16- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanununda sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri ve mabetlere yönelik yapım, bakım ve onarımlarının belediyeler tarafından yapılabilmesine yönelik hükümler bulunmaktadır. Aynı kapsamda il özel idareleri tarafından il sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımlarının yapılabilmesine yönelik hüküm konulmaktadır.

Madde 17- Belediyeler tarafından mahalli müşterek nitelikte olan okul binalarının inşaatı, bakım ve onarımı ile kültür, tabiat varlıkları ve önemli tarihi mekanların bakım ve onarımlarını yapabilmektedir. Aynı kapsamda mahalli müşterek nitelikteki Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin de yapım, bakım ve onarımlarını belediyelerce yapılmasına imkan sağlanmaktadır.

Madde 18- Belediye ve bağlı kuruluşlar tarafından eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere, indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında verilebilmektedir. Bu kapsamda Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının da indirimli veya ücretsiz olarak karşılanabilmesi amacıyla aynı Kanunun 15 inci maddesine “ve cemevlerine” ibaresi eklenerek düzenleme yapılmaktadır.

Madde 19- Maddeyle, ülke ekonomisinin uluslararası rekabetçiliğın geliştirilmesi, ekonomik büyümeye katkı sağlanması, ülkemize döviz girdisi sağlamak suretiyle ekonomik istikrarın korunması ve istihdam imkânlarının artırılması amacıyla yeni bir teşvik unsuru ihdas edilmektedir.

Bu kapsamda, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun diğeri indirimleri düzenleyen 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına yeni bir bent eklenmekte ve bu bent kapsamında kurumların elde ettiği kazançların %50' sinin kurum kazancından indirilmesine imkân tanınmaktadır.

Söz konusu indirimden faydalanılabilmesi için anılan bentte yer alan kazancın Türkiye'ye transfer edilmesi şartı başta olmak üzere diğeri şartların tamamının sağlanması gerekmektedir.

Madde hükmünde ayrıca, Cumhurbaşkanına, bentte yer alan oranı, sıfıra kadar indirmeye veya %100'e kadar artırma konusunda yetki verilmektedir.

Madde 20- Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin aydınlatma giderlerinin, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununa ek madde eklenerek Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanması sağlanmaktadır.

Madde 21- Anayasa Mahkemesinin 26/01/2022 tarihli ve 31731 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 24/06/2021 tarihli ve 2018/81 E.-2021/45 K. sayılı Kararı ile 06/02/2018 tarihli ve 7086 sayılı Kanunun "Muvazaalı devir işlemleri" başlıklı 4 üncü maddesi; ortaklık pay ve haklarının devir işlemlerinin muvazaalı olduğu yönündeki karinenin kayyım atanan şirketlerde ortaklık pay ve hakkını devralan iyiniyetli üçüncü kişilerin kuralla getirilen kanuni karinenin aksini yani işlemin muvazaalı olmadığını iddia ve ispat imkanları bulunmadığı ve hukuki ilişkinin kurulduğu tarih itibarıyla yürürlükte olan kanun hükümlerine uygun olarak kazanılan şirket, ortaklık pay ve hakkının aksini iddia ve ispat edilmesi mümkün olmayan kanuni bir karine ile muvazaalı olduğu kabul edilerek ortadan kaldırılmasını öngören kuralın kişilere aşırı bir külfet yükleyerek orantısız ve dolayısıyla ölçüsüz bir sınırlama getirdiği gerekçesiyle iptal edilmiş ve kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Maddeyle, söz konusu iptal nedeniyle oluşacak kanun boşluğunun giderilmesine, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun kayyım olarak atandığı şirketlerde soruşturmanın başladığı tarihten olağanüstü halin son bulduğu 19/7/2018 tarihine kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemlerinin Fon Kurulu tarafından muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılmasına, bu karara karşı ilgisine dava hakkı tanınmasına, açılacak davaya ilişkin sürenin belirlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Madde 22- Yürürlük maddesidir.

Madde 23- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

27/10/2022

Esas No: 2/4680

Karar No: 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4680 esas numaralı, “*Vergi Usul Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*” Komisyonumuzun 24/10/2022 tarihinde yaptığı 4’üncü birleşimde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

1. GİRİŞ

İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve 73 Milletvekili tarafından 20/10/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4680 esas numaralı '*Vergi Usul Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*' Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Adalet Komisyonu ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 24/10/2022 tarihinde yaptığı 4'üncü birleşiminde 2/4680 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin ilk imza sahibi İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ile Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kamu İhale Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Türkiye Varlık Fonu, İstanbul Finans Merkezi, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Alevi Bektaşî Federasyonu, Alevi Vakıfları Federasyonu, Alevi Dernekleri Federasyonu ve Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

2. 2/4680 ESAS NUMARALI KANUN TEKLİFİNDE ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEMELER

2/4680 esas numaralı Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde, Teklifte;

- Özel Tüketim Vergisi Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerin faaliyetlerini yerine getirirken sebep olabilecekleri vergisel kayıpları karşılamak amacıyla teminat yükümlülüğü getirilmesine ve bu yükümlülüğe uymayanlara özel usulsüzlük cezası kesilebilmesine,

- Kurumların transit ticaret faaliyetlerini ülkemizde yürütmeleri ve bu faaliyetlerden elde ettikleri kazançları ülkemize transfer etmelerini teşvik etmek amacıyla bu faaliyetlerinden elde edilen kazancın yarısının kurumlar vergisi matrahından indirilmesine imkân tanınmasına,

- Fiyat İstikrarı Komitesinin esasen kanunla düzenlenmesi gerektiği yönündeki Anayasa Mahkemesi kararı dikkate alınmak suretiyle Fiyat İstikrarı Komitesinin kuruluş ve görevlerine ilişkin yasal çerçevesinin oluşturulmasını teminen 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanuna madde eklenmesine,

- Kamu İhale Kurumuna yapılan itirazın şikâyet başvurusu sonucunda başvuru sahibinin iddialarının tamamında haklı bulunması halinde başvuru bedelinin başvuru sahibine iade edilmesi hususuna yönelik düzenleme ile bedeli belli bir tutarın üzerinde olan ihaleler için sözleşme bedelinin on binde beşi oranında yükleniciden tahsil edilmekte olan bedelin iade edilmemesine, EKAP üzerinden gerçekleştirilebilecek işlemlerin kapsamının genişletilmesine ve istisna edilen ihaleler, doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımlar ve sözleşme süreçlerinin de sisteme dâhil edilmesine,

- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemlerinin, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu tarafından muvazaalı kabul edilmesi halinde, geçersiz sayılmasına ve bu kapsamda açılacak davanın yetkili mahkemesinin ve açılacak davaya ilişkin sürenin belirlenmesine,

- Ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından hayati ve stratejik önemi son derece büyük olan ve 4046 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işletme hakkı verilmesi suretiyle özelleştirilen bazı limanlarda hem limanların işletilmesinin aralıksız devamının sağlanmasına hem de ihtiyaç duyulan veya duyulacak yatırımların zamanında yapılmasına hem de limanların Türkiye ekonomisine ve dış ticaretine katkısının herhangi bir zaman kaybı yaşamadan devamının sağlanmasına yönelik olarak sözleşme sürelerinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına,

- İl özel idareleri, belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlar ile bunların üyesi olduğu mahalli idarelerin; mevzuat hükümlerine aykırı olarak ödedikleri sosyal denge tazminatlarından konusu suç teşkil etmeyen ve kesinleşmiş bir yargı kararına bağlanmamış olanlarla ilgili, bu ödemeleri yaptığı tespit edilen yetkili veya görevli sorumlular hakkında idari veya mali yargılama ve takibat yapılmamasına,

- Kamulaştırmasız el atma nedenine dayalı olarak açılan davalarda idarenin herhangi bir süre sınırlamasına tabi olmaksızın muhatap olması ve aynı taşınmaz için mükerrer ödeme yapmak zorunda kalması nedeniyle kamu yararı ile kişisel yarar arasında gözetilmesi gereken adil dengenin sağlanmasına,

- Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin aydınlatma giderlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanmasına, belediye ve bağlı kuruluşlar tarafından cemevlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının indirimli veya ücretsiz olarak karşılanabilmesine, belediyeler tarafından mahalli müşterek nitelikte olan okul binalarının inşaatı, bakım ve onarımı ile kültür, tabiat varlıkları ve önemli tarihi mekanların bakım ve onarımlarını yapabildiği gibi aynı kapsamda mahalli müşterek nitelikteki cemevlerinin yapım, bakım ve onarımları ile malzeme desteği sağlanmasına imkan tanınmasına, aynı kapsamda il özel idareleri tarafından il sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımlarının yapılabilmesine ve 3194 sayılı İmar Kanununa ek madde eklenecek Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerine imar planlarının tanziminde planlanan beldenin veya bölgenin şartları ve ihtiyaçları göz önünde tutularak yer ayrılmasına ve cemevi yapılabilmesi için mülki idare amirinden izin alınmasına,

yönelik düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir.

3. KOMİSYONDA KANUN TEKLİFİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından;

- Fiyat İstikrarı Komitesinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulamayacağı gerekçe gösterilerek Anayasa Mahkemesi tarafından ilgili Kararname hükmünün iptal edildiği, bu hususta Mahkeme tarafından esasa yönelik inceleme yapılmadığı, bu kapsamda iptal kararı gözetilmek suretiyle Fiyat İstikrarı Komitesinin kurulması için kanuni düzenleme yapılmasının amaçlandığı, ancak fiyat istikrarının sağlanmasının Merkez Bankasının varoluş sebebinin temelini oluşturduğu, bu kapsamda yapılan düzenleme ile kurulması öngörülen Fiyat İstikrarı Komitesi ile Merkez Bankasının görev ve yetkilerinde uyumsuzluk çıkabileceği,

- Alevi-Bektaşî vatandaşların uzun yıllardır dile getirilen bazı taleplerinin bulunduğu, bu taleplerin karşılanması için gerekli çalışmaların sürdürüldüğü, bu kapsamda değerlendirilebilecek dini faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla cemevlerine sağlanması öngörülen desteklerin takdirle karşılandığı, ancak bu desteklerin yeterli görülmediği, bu çerçevede Alevi-Bektaşî vatandaşların ibadetlerini rahat bir şekilde gerçekleştirebilmesi ve cemevlerinin standartlarının yükseltilmesi için bu alanda ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmek suretiyle kapsamlı bir kod kanununun yapılmasının arzu edildiği,

- Cemevlerinin statüsünden dolayı imar mevzuatından kaynaklı olarak cemevlerinin yapımında yer tahsisi hususunda çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalındığı, ancak yeni düzenleme ile il/ilçe mülki amirlerinden izin alınması kaydıyla imar planlarının tanziminde cemevlerine yer ayrılmasının öngörüldüğü, buna rağmen cemevlerine yer tahsisinde diğer ibadethaneler gibi kolaylık sağlanmadığı, bu bağlamda cemevlerine ibadethane statüsünün tanınarak cami ve diğer mabetlerin sahip olduğu kolaylıklardan yararlandırılmasının beklenildiği,

- Gümrük kapılarından geçirilen araçların bazılarının seri numaralarına uyulmaksızın düşük tutarlı faturalarla geçirildiği, uzun yıllardır bu durumu engelleme çabalarına rağmen bir türlü tam olarak önüne geçilemediği, bu çerçevede hem piyasa rekabeti açısından haksız rekabetle karşı karşıya kalındığı hem de düşük vergi tahsilatına bağlı olarak kamu zararının meydana geldiği, bu yönüyle sıfır araç ticareti yapan distribütörlere ilişkin getirilen teminat yükümlülüğünün olumlu karşılandığı, ancak daha etkili sonuçlar verebileceği öngörülmesi nedeniyle özellikle sıfır araçların usulsüz bir şekilde ülkeye girişinin engellenmesine yönelik tedbirlerin artırılarak usulsüzlüğün kaynağında çözülmesi gerektiği,

- Sosyal denge tazminatının personele verilmesi noktasında bazı belirsizliklerin ortaya çıktığı, buna bağlı olarak yasal dayanağı olmamasına rağmen bazı belediye ve il özel idarelerinde tazminattan yararlanabilecek personel arasında yer almayan görevlilere sosyal denge tazminatı ödemesi yapılarak kamu zararına neden olunduğu, bu kapsamda mevzuattan kaynaklı ortaya çıkan belirsizliklerin giderilerek yeni aykırılıkların meydana gelmesinin önüne geçilmesi gerektiği,

- Yatırımların desteklenmesi ve ülkeye yabancı sermayenin çekilmesi için İstanbul Finans Merkezi kurularak Merkez bünyesinde faaliyet gösteren şirketlere çok sayıda imtiyaz ve desteğin sağlandığı, bu çerçevede sermayeye yönelik indirim ve teşviklerde son dönemlerde artış kaydedildiği ve merkezi yönetim bütçesindeki vergi indirim ve istisna tutarlarında büyük artışlarla karşı karşıya kalındığı, ancak bu durumun piyasa rekabeti açısından bazı riskleri de ortaya çıkardığı, yoksul kesim üzerindeki vergi yükü gözetildiğinde gelir dağılımı adaletinin sermaye kesimine sağlanan indirim, teşvik ve desteklerden olumsuz etkilendiği, bu çerçevede bütün şirketlerin kamuya karşı yükümlülüklerini tam ve eşit derecede gerçekleştirmesinin ve adaletli bir vergi sisteminin tesis edilmesinin beklenildiği,

- Yargı mercileri ile idari organlar arasında kamulaştırmaz el atma davalarına yönelik bazı ihtilafların ortaya çıktığı, bu ihtilafların giderilmesi noktasında yargı mercilerinin idari organın gerekçelerini gözetmeye çalıştığı, buna rağmen yine de kamulaştırmaz el atma davalarında ortaya çıkan ihtilafların sayısında artış yaşandığı, bu bakımdan olası ihtilafların çözümü için yasal düzenleme yoluna gidilebileceği, bununla birlikte hukuki düzenlemelerin yanı sıra idare ve yargı arasında öne çıkan uyumsuzlukların çözümü için kamu yönetimi sisteminin de etkinleştirilmesi gerektiği,

- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde, soruşturmanın başladığı tarihten 19/7/2018 tarihine kadar şirket ortakları tarafından yapılmış devir ve temlik işlemlerinin Fon Kurulu tarafından değerlendirilmesi sonucu muvazaalı olarak kabul edilmesi sonucunda geçersiz kabul edileceği, bu durumun da ilgili hükmün yürürlüğe girmesiyle birlikte geçmişe yönelik mülkiyet hakkı ihlallerine sebep olabileceği, ayrıca hukuki olarak bir işlemin muvazaalı olup olmadığı bakımından karar vermeye yetkili organın esasında yargı mercii olduğu, bu kapsamda mülkiyet hakkının Anayasaya uygun olarak işletilebilmesi bakımından muvazaalı işlemlerin çerçevesi çizilmek suretiyle Fon Kuruluna böyle bir yetkinin daha net sınırlar içinde verilmesinin faydalı olacağı,

- Türkiye'de bulunan limanların gıda ve enerji krizinin yaşandığı dönemde Ukrayna-Rusya savaşı ile birlikte çok daha önem kazanarak önemli bir gelir unsuru haline geldiği, ancak limanların özelleştirilmesi yoluyla kamu tarafından etkin kullanımının ve daha fazla kamu geliri elde edilmesi

imkânından mahrum kalındığı, bu bağlamda kamu yararının gözetilmesi bakımından Anayasa Mahkemesinin daha önce bu konuda vermiş olduğu karar da göz önünde bulundurularak bazı limanların özelleştirilmesine ilişkin sürenin uzatımına yönelik maddenin Kanun Teklifinden çıkarılmasının takdirle karşılandığı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Teklifin ilk imza sahibi İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve ilgili kamu idarelerinin Bakan Yardımcıları ve temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

- Koronavirüs salgını sonrası ortaya çıkan fiyat artışlarının Rusya-Ukrayna savaşı ile hız kazandığı ve dünya genelinde hızlı bir enflasyon artışıyla karşı karşıya kalındığı, Türkiye'nin de bu süreçten olumsuz etkilendiği ve Tüketici Fiyat Endeksinde artış kaydedildiği, bu kapsamda başta enflasyon olmak üzere küresel ve ulusal sistemde yaşanmakta olan sorunlardan minimum düzeyde etkilenmesi amacıyla her türlü para ve maliye politikası araçlarının eşgüdümlü bir şekilde kullanılmasının amaçlandığı, dolayısıyla fiyat istikrarının sağlanması noktasında maliye politikalarının etkin bir şekilde uygulanması için Fiyat İstikrarı Komitesinin kurulmasının öngörüldüğü, bu çerçevede para politikası araçları vasıtasıyla fiyat istikrarını sağlamayı amaçlayan Merkez Bankasının görev alanındaki görev ve yetkilerle herhangi bir yetki çatışması bulunmadığı ve bu çerçevede Komite'nin kurulması noktasından Anayasaya aykırı bir durumun olmadığı,

- Alevi- Bektaşî vatandaşların ibadetlerini gerçekleştirdiği cemevlerinin sayısının 58 ilde toplamda 1616'ya ulaştığı, cemevlerinde yürütülen faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığına, belediyelere ve il özel idarelerine bazı görev ve yetkilerin tanımlanmasının amaçlandığı, bu kapsamda cemevlerinin içme ve kullanma sularından indirimli veya ücretsiz yararlanabilmelerine imkan tanınacağı, aydınlatma giderleri için ise Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinden ödenek ayrılmasının öngörüldüğü,

- Sıfır araç alım-satımı yapan bazı firmaların düşük tutarlı gümrük beyannamesi vermek suretiyle sıfır araçları gümrük kapılarından düşük vergilerle geçirdiği ve yüksek fiyatlarla piyasaya sunduğu, ancak son yıllarda alınan tedbirlerin de etkisiyle bu durumun büyük oranda önüne geçilmesine rağmen yine de otomobil piyasasında yüksek kar marjlarının ve haksız rekabetin mevcudiyetini sürdürdüğü, ayrıca ülkeye giriş yapan araçlardan bazılarının özel tüketim vergisinin tahakkuk sürecinin geciktirildiği ve verginin tahsili açısından da bazı risklerin ortaya çıktığı, bu kapsamda kamu gelirlerinin tahsilatı bakımından yaşanabilecek gecikme ve risklerin önüne geçilebilmesi amacıyla Özel Tüketim Vergisi Kanunu kapsamında imalatçı ve ithalatçı olarak motorlu araç ticareti yapan firmalara yönelik bir teminat yükümlülüğü getirilmesinin öngörüldüğü, bu yükümlülüğe aykırı hareket edenlere yönelik idari para cezasının uygulanmasının amaçlanarak vergi kayıplarının önüne geçilmesinin hedeflendiği,

- Sosyal denge tazminatının hayata geçirilmesi noktasında yakın zamanda bir kanuni düzenlemenin hayata geçirildiği, ancak buna rağmen bu alanda bazı eksikliklerin tespit edildiği, bu kapsamda belirsizlikten kaynaklı olarak düzenlemenin kapsamında yer almamasına rağmen sehven bazı belediyelerde toplu sözleşme hükümlerine dayandırılarak sosyal denge tazminatı ödemesi yapıldığı, bu bağlamda konusu suç teşkil etmemek ve kesinleşmiş bir yargı kararına bağlanmamış olmak kaydıyla sehven yapılmış sosyal denge tazminatı ödemelerine ilişkin sorumluluğun kaldırılmasının amaçlandığı,

- Türkiye'nin önemli bir finans merkezi haline getirilmesi amacıyla yakın zamanda İstanbul Finans Merkezinin kurularak faaliyete geçirildiği, Merkezin ülkeye yabancı sermaye çekebilmesi ve Singapur, Dubai ve Londra gibi önemli finans merkezleri ile rekabet edebilmesi amacıyla çeşitli alanlarda teşviklerin uygulamaya konulduğu, bu kapsamda İstanbul Finans Merkezi bölgesinde faaliyette bulunan

firmaların yurtdışındaki mal alım satımlarından elde ettikleri kazançları yasal süre zarfında Türkiye'ye getirilmesi kaydıyla bu kazançlarının yüzde 50'sinin kurumlar vergisi matrahından düşülmesi suretiyle İstanbul Finans Merkezinin cazibesinin artırılmasının hedeflendiği,

- İmar planında kamu hizmetine ayrılmış olan yerlerde taşınmaz üzerine inşa edilen yapının kamulaştırma amacına uygun bir yapı olmaması durumunda bu işleme karşı açılacak davanın adli yargıda açıldığı, kamulaştırma sonrası belirli süre zarfında kamulaştırma amacına uygun olarak bir yapının yapılmaması durumunda ise açılacak davaların idari yargıda görüldüğü, temelde aynı konudan kaynaklı olmasına rağmen hem adli hem idari yargıda çok sayıda davanın bulunduğu, bu durumun da mahkemeler arasında uyumsuzluk ve ihtilaflara sebep olduğu, bu bağlamda Uyuşmazlık Mahkemesine yetkili yargı kolunun tespiti amacıyla başvuruların yapıldığı, ortaya çıkan ihtilafın giderilmesi amacıyla kamulaştırılan taşınmaz üzerinde beş yıllık süre zarfında gerekli işlemlerin yapılmaması durumunda taşınmazın malikleri tarafından açılacak davaların da adli yargıda görülmesinin sağlanacağı,

- FETÖ'nün Türkiye'de halihazırda çeşitli şirketler vasıtasıyla terör faaliyetlerini devam ettirmeye çalıştığı, buna karşılık FETÖ ile mücadelenin ülkemizde kararlı bir şekilde sürdürüldüğü, bu çerçevede terör örgütüyle irtibatlı kişilerin suça konu mal varlığını aklama veya suçtan elde edilen mal varlığını kullanmasının engellenmesi amacıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanması uygulamasının hayata geçirildiği, Fon tarafından yapılan incelemelerde ise göze çarpan hileli ve aldatmaya dayalı çok sayıda işlemin tespit edildiği, dolayısıyla yapılan düzenleme ile örgütün finansmanı ve faaliyetlerinin engellenmesi amacıyla muvazaalı işlemlerin iptaline olanak sağlanmasının amaçlandığı,

ifade edilmiştir.

4. KOMİSYONUN MADDELER HAKKINDA KARARI

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından Teklifin maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Teklif metni aşağıdaki değişiklikler yapılmak suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8

Teklifin çerçeve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 inci maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 9

Teklifin çerçeve 9 uncu maddesi; Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme sürelerinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasını öngören düzenlemenin daha detaylı olarak incelenebilmesini teminen Teklif metninden çıkarılmıştır.

Madde 10, 11, 12, 13, 14 ve 15

Teklifin çerçeve 10, 11, 12, 13, 14 ve 15 inci maddeleri; sırasıyla çerçeve 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 16

Teklifin çerçeve 16 ncı maddesi; anlatıma açıklık kazandırılması amacıyla, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesine eklenmesi öngörülen fıkraya "il sınırları" ibaresinden önce gelmek üzere "İl özel idaresi" ibaresinin eklenmesi suretiyle değiştirilerek çerçeve 15 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 17 ve 18

Teklifin çerçeve 17 ve 18 inci maddeleri; sırasıyla çerçeve 16 ve 17 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

Maden kazalarında ölen sigortalıların prim borçlarının terkin edilmesine, hak sahiplerine aylık bağlanmasına ve istihdam hakkı verilmesine yönelik olarak 10/6/2003 (dâhil) tarihi ile 13/5/2014 tarihi arasını ve 13/5/2014 tarihi ile 28/10/2014 (dâhil) tarihleri arasını kapsayan geçici düzenlemelerin, 10/6/2003 öncesi ile 28/10/2014 tarihinden sonra meydana gelen ve maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelebilecek kazaları da kapsamasını sağlayacak şekilde genişletilerek kalıcı hale getirilmesine yönelik düzenleme Teklif metnine yeni çerçeve 18 inci madde olarak eklenmiştir.

Yeni Madde

Teklif metnine eklenen çerçeve 19 uncu madde ile maden kazalarında ölen sigortalıların prim borçlarının terkin edilmesine, hak sahiplerine aylık bağlanmasına ve istihdam hakkı verilmesine yönelik düzenlemenin 10/06/2003 öncesi ile 28/10/2014 tarihinden sonra meydana gelen ve maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelebilecek kazaları da kapsamasını sağlayacak şekilde kapsamının genişletilmesinden ötürü söz konusu geçici hükümleri içeren 5510 sayılı Kanunun geçici 59 uncu ve geçici 66 ncı maddelerinin yürürlükten kaldırılmasını öngören düzenleme Teklif metnine yeni çerçeve 19 uncu madde olarak eklenmiştir.

Madde 19

Teklifin çerçeve 19 uncu maddesi; çerçeve 20 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

Antalya-Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajının yapımı nedeniyle eski yerleşim yeri sular altında kalan Kemer Mahallesinde yaşayan ailelerin daha önce yapılan iskân duyurusuna müracaat etmemeleri sebebiyle oluşan mağduriyetin yeniden iskân çalışmaları yapılarak giderilmesine yönelik düzenleme Teklif metnine yeni çerçeve 21 inci madde olarak eklenmiştir.

Madde 20 ve 21

Teklifin çerçeve 20 ve 21 inci maddeleri; sırasıyla çerçeve 22 ve 23 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 22

Teklifin yürürlüğe ilişkin 22 nci maddesi; 24 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 23

Teklifin yürütmeye ilişkin 23 üncü maddesi; 25 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerinin kabul edilmesinin ardından Teklifin tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

Ayrıca; Komisyondan alınan yetki çerçevesinde Teklif metni; kanun dili ve tekniği, anlatıma açıklık kazandırılması ile kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda gözden geçirilmiş, bu çerçevede metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. ÖZEL SÖZCÜLER

İçtüzüğün 45 inci maddesi uyarınca Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere;

-Ağrı Milletvekili Ekrem ÇELEBİ,

-Ankara Milletvekili Orhan YEGİN,

- Antalya Milletvekili İbrahim AYDIN,
- Aydın Milletvekili Bekir Kuvvet ERİM,
- Bursa Milletvekili Ahmet KILIÇ,
- Denizli Milletvekili Nilgün ÖK,
- Erzurum Milletvekili İbrahim AYDEMİR,
- Giresun Milletvekili Cemal ÖZTÜRK,
- İstanbul Milletvekili Şirin ÜNAL,
- İzmir Milletvekili Yaşar KIRKPINAR,
- İzmir Milletvekili Tamer OSMANAĞAOĞLU,
- Konya Milletvekili Mustafa KALAYCI,
- Manisa Milletvekili Uğur AYDEMİR,
- Trabzon Milletvekili Salih CORA,
- Uşak Milletvekili İsmail GÜNEŞ,

özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkan <i>Cevdet Yılmaz</i> Bingöl	Başkanvekili <i>İsmail Faruk Aksu</i> İstanbul	Kâtip <i>Şirin Ünal</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Dirayet Dilan Taşdemir</i> Ağrı (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ekrem Çelebi</i> Ağrı (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Bülent Kuşoğlu</i> Ankara (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Orhan Yegün</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Cavit Arı</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>İbrahim Aydın</i> Antalya (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Bekir Kuvvet Erim</i> Aydın (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Ahmet Kılıç</i> Bursa (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Nilgün Ök</i> Denizli (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Garo Paylan</i> Diyarbakır (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>İbrahim Aydemir</i> Erzurum (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Muhammet Naci Cinisli</i> Erzurum (Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye <i>Cemal Öztürk</i> Giresun (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Emine Gülizar Emecan</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Tamer Osmanağaoğlu</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Abdüllatif Şener</i> Konya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mustafa Kalaycı</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Uğur Aydemir</i> Manisa (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Rıdvan Turan</i> Mersin (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Süleyman Girgin</i> Muğla (Muhalefet şerhimiz vardır)
	Üye <i>Salih Cora</i> Trabzon (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>İsmail Güneş</i> Uşak (Bu raporun özel sözcüsüdür)

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4680) esas numaralı “Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” ne karşı olmamızın nedenleri aşağıda belirtilmiştir.

Genel değerlendirme

2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun teklifinin görüşülmesinin komisyon gündemine alındığı bir dönemde aceleyle TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulan (2/4680) esas numaralı “Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde birbiri ile ilişkisiz 13 ayrı kanunun birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapan 23 maddeden oluşan bir torba kanun teklifi idi.

Ancak komisyon çalışmaları sırasında kamuoyunda da tepki çeken limanların özelleştirilmesi ile ilgili sözleşme süresinin ihalesiz bir biçimde 49 yıllığına kadar uzatılması ile ilgili düzenleme verilen önerge ile kanun teklifi metninden çıkartılmış, ayrıca kanun metnine maden kazasında vefat eden işçilerle ilgili 2 madde ve Antalya-Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajı yapımından etkilenen ailelerin, iskânları ile ilgili bir madde ilave edilmiş, madde sayısı 25’e değişiklik yaptığı kanun sayısı ise 14’e çıkarılmıştır.

Söz konusu kanun teklifi; acele ile komisyon gündemine getirilerek görüşme süresi kısıtlanmış, bu suretle maddeler üzerindeki yorum ve katkı hakkımız da engellenmiş bulunmaktadır.

Kanun teklifinin genel olarak değerlendirilmesi:

25¹ maddeden oluşan bu kanun teklifinde; motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden 30 milyon liraya kadar teminat istenebilmesi, Teminat vermeyen motorlu araç ticareti yapanlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi; Kamu İhale ve Kamulaştırma Kanununun bazı hükümlerinin değiştirilmesi veya geçici madde ve ek madde ihdasını öngören düzenlemeler; Cemevlerinin imar planlarına alınması, bunların yapım bakım ve onarımı için Büyükşehir Belediyelerine, Belediyelere, ilçe belediyelerine ek görevler verilmesi; il özel idarelerine il sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile

¹ Komisyon çalışmaları sırasında verilen önergelerle teklifin bir maddesi teklif metninden çıkartılmış, 3 ayrı maddenin ilavesiyle madde sayısı 25’e çıkmıştır

Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımı görevinin verilmesi, Belediyelere Cemevlerine indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilme olanağının tanınması; Cemevlerinin aydınlatma giderlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığınca karşılanması, Fiyat İstikrar Komitesinin kurulması; İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunan şirketlerin, (transit ticaret) ya da yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmekten sağladıkları kazançlarına yüzde 50'sinden oranında kurumlar vergisi istisnası uygulanması, Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalıların yakınlarına maaş bağlanması ve kamu kurumlarında istihdamlarının sağlanması, Antalya ili Kaş ilçesi Kemer mahallesinde Antalya Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajı yapımından etkilenen ailelerin, iskânların sağlanması, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun kayyım olarak atandığı şirketlerde yapılan bazı tasarrufların hükümsüz sayılma koşulları ve bu konuda dava açılmasının şartları

gibi biriyle ilgisiz çok sayıda konudan oluşan ve torba yasa mantığıyla hazırlanan teknik düzenlemelerin yanı sıra seçime hazırlık teşkil eden bazı düzenlemeleri bulunmaktadır.

Bu düzenlemeler üzerindeki gereksiz tartışmalarla ülkenin içinde bulunduğu ekonomik buhran perdelenmeye çalışılmaktadır.

Söz konusu düzenlemeler geçmişte uygulamaya konulan yanlış ekonomik politikalar sonucunda ortaya çıkan dengesizlikleri bir ölçüde ortadan kaldırmakla ilgili olup çoğunlukla palyatif tedbirleri içermektedir. Teklifin kısa vadeli amacı da yaklaşan seçimler dolayısıyla bir grup seçmeni memnun etmeye yöneliktir.

Alevi inancına sahip yurttaşlarımızı ilgilendiren madde düzenlemeleri teklif metninden çıkartılmalıdır.

Bu teklifin, 8, 14, 15, 16, 17 ve 22'nci maddelerinde de cemevleri ibadethane kapsamına alınmadan ibadethanelerle ilgili yapım, bakım onarım ve giderlerinin karşılanmasına yönelik olarak ayrı maddeler halinde düzenlenmektedir. Kanun teklifinin cemevlerini ibadethane olarak tanımlamamak için başvurduğu bu yöntemi sorunlu buluyoruz.

Dinsel çeşitliliğe saygı, günümüzün en önemli meselelerinden birisini oluşturmaktadır. Ulusal makamlar, dini çeşitliliği bir tehdit olarak değil, bir zenginlik

olarak görmelidirler ²(Oysa kanun teklifi; Aleviliği bir zenginlik ve hak meselesi olarak görmeyen iktidarının politik bir göz boyamasından ibarettir. Teklifin cemevleriyle ilgili maddeleri; mevzuatta kanun önünde eşitlik ilkesinin sistemli ihlalini oluşturan ayrımcılık sorunsalını ortadan kaldırmak şöyle dursun, söz konusu ayrımcılığı örtülü olarak pekiştirmektedir.

Kanun teklifi, Alevi toplumuna cemevleriyle ilgili ekonomik külfetleri devlete yüklerken, karşılığında cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmediğini Alevi topluluğunun sineye çekmesini isteyen bir girişimdir ve dolaylı olarak inançlarının özünü reddetmeleri beklenen Alevi inancına sahip yurttaşlara büyük bir saygısızlık oluşturmaktadır.

Kanun teklifi; Alevi inancını “Alevi-Bektaşî kültürü”, cemevlerini “kültürel tesis” olarak nitелеmekte, açık bir şekilde Alevi inancının din ve vicdan hürriyeti bağlamında korunmasını engellemeye yönelik bir tavır benimsemektedir. Oysa maksat Alevi inancına saygıyı sağlamak ve cemevlerinin masraflarını din ve vicdan özgürlüğünü eşitlikçi bir pozitif yükümlülük çerçevesinde temin edecek şekilde devlete yüklemek olsaydı;

-Kanun teklifinde cemevlerine ilişkin olarak öngörölmüş maddelerin ihdası yerine, mer'i mevzuatta “ibadethane”, “mabet” gibi ibareler üzerinden cami, kilise ve havraların giderlerini karşılamakta uygulanan hükümlerin cemevlerine de uygulanması için gerekli idari adımlar atılırdı,

-Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da eşitlikçi bir yönde gerekli düzeltmeler yapılırdı.

Oysa kanun teklifi bu adımları atmak yerine, Aleviliğe yönelik ayrımcı tavır mevzuatın geneline yaymaya kalkışmıştır. Kanun teklifinin sözüm ona Alevi cemaatine ekonomik destek olmak üzere öngörölmüş her bir maddesi, Aleviliğin kamu otoriteleri tarafından dinsel bir inanç olarak kabul görmediği gerçeğini kanuna kazımıştır.

Söz konusu maddelerle ilgili olarak daha önceden Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinin TBMM'ye vermiş bulunduğu çok sayıda kanun teklifi gündeme alınmamış, bazı kanunların komisyonlarda görüşölmesi sırasında verilen çok sayıda önerge red edilmiştir.

---

² AİHM, İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 109).

Alevi inancına sahip vatandaşlarımızın uzun zamandır beklentisi olan ve toplumun bu kesimini çok yakından ilgilendiren önemli düzenlemelerin acele ile biri biriyle ilgisiz konular içeren bir torba yasa teklifi ile Plan ve Bütçe Komisyonunun gündemine taşınmasını yanlış buluyoruz. Bu tutumun Alevi vatandaşlarımızı oldukça incittiğini düşünüyoruz.

Cemevine ibadethane statüsü tanınmayan bu maddelerin torba yasa teklifinden çıkartılmasını, konunun taraflar başta olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan siyasi partilerden de oluşan ilgili uzman kişilerle beraber yeniden ele alınacağı, yeniden tartışılacağı, yeniden çözüm üretileceği bir çerçeveye getirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen diğer konularla ilgili olarak kod yasalarda gerçekleştirilmeyen, T.B.M.M'nde ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle ve sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilen torba yasalarla getirilen hükümlerle bütüncül olmayan yasa yapma alışkanlığı ilave problemlere neden olmakta, kod yasalardaki bazı hükümlerin sık sık değişimine sebebiyet vermektedir.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi(?) ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişiklikler ve “atanmış bakan” müessesesi kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilemekte, bu durum ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra yürürlüğe giren Anayasa'nın “Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi” başlıklı 88. maddesine göre, kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkili kılınmıştır. Ancak T.B.M.M.'nin yasama faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirileceği konusunda yaklaşık 52 aydan beri yaşanan problemler güncelliğini korumaktadır.

Temmuz 2018 ortalarından bu yana 110 adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişikliklerinin, “atanmış bakan” müessesesinin kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilediği, ayrıca

kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olduğu gözlemlenmektedir.

“İstismarcı anayasa değişikliğinin istismarcı uygulanması”, Türkiye devletini, Anayasal devlet özelliğinden uzaklaştırmış bulunmaktadır.

2018 seçimlerinden sonra geçen elli iki aylık süreç sonunda yasama sürecinde, kanun tekliflerinin, erkler ayrılığı ilkesine aykırı olarak yürütme tarafından TBMM’de en fazla üyeye sahip bulunan parti grubu üyeleri aracılığıyla “torba yasa” biçimiyle muvazaalı bir biçimde parlamentoya sunulduğu, kanun tekliflerinin komisyonlarda ve genel kurulda görüşülmesi aşamasında tam bir belirsizlik ve kargaşa yaşandığı, kanun teklifini hazırlayıp (!) komisyona sunan milletvekili veya milletvekillerinin teklif metninin içeriğinden dahi habersiz olduğu, teklif metninde yer alan hükümlerin komisyonlara anlatım ve sunumunda çoğu kez güç duruma düştükleri, konuya ilişkin olarak bürokrasiden ve yürütmenin diğer kademelerinden kendilerine sağlıklı bir bilgi akımının sağlanamadığı müşahede edilmektedir.

24 Haziran 2018 seçiminden sonra Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen tekliflerin tümü neredeyse torba yasa teklifi niteliğinde bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi diye bir sistem yoktur, böyle bir realite, yasama-yürütme ilişkisi tarzına da uygun düşmemektedir. Yasama sürecinde tekliflerin yürütme tarafından torba kanun adı verilen yöntem ile çoğunluk partisi milletvekilleri aracılığıyla veriliyor olmasına rağmen, bu tekliflerde yer alan bazı düzenlemelerin kendi içerisinde ve daha yeni sayılacak Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile de çeliştiği açıktır.

9 Temmuz 2018’de yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğinin elli iki aylık uygulaması, “tek adam yönetiminin” sürdürülemez özelliğini teyit etmiş bulunmaktadır.

Söz konusu Anayasa değişikliği ile hükümet ve bakanlar kurulu kaldırılmış, “Cumhurbaşkanı’nın yürütme ile özdeşleşmiş olması”, nedeniyle yürütme “tek kişi” yönetimine indirgenmiştir.

Yasama bakımından da; parti başkanı olması nedeniyle TBMM’de Cumhurbaşkanı’nın ön onay vermediği yasa önerisi kabul görmemektedir. Bu tutum yasa tekliflerinin yasalaşma sürecini de olumsuz yönde etkilemektedir.

6771 sayılı Kanun ile Anayasa’da yapılan değişlikle bütçe kanunu dışında bütün yasa önerilerini hazırlama yetkisi, TBMM’ üyelerine aittir. Ne var ki, yaklaşık kırk iki aylık uygulama, değinilen anayasal düzenlemeye rağmen, TBMM’nin yasama yetkisini özerk bir biçimde kullanmadığını teyit etmiş bulunmaktadır. Öncelikle, genellikle TBMM’de birinci parti konumunda olan AK Partili vekillerin imzasını taşıyan yasa önerileri, aslında Saray ve/veya bakanlık bürokratları tarafından hazırlanmakta; bu durum, yasama sürecini inisiyatif aşamasında muvazaalı kılmaktadır. Yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar, bir tür yasak savma süreci olarak görülmekte; Genel Kurul’da ise, müzakere süreci işletilememekte; genellikle AKP-MHP (Cumhur ittifakı) üyesi vekillerin oyu belirleyici olmaktadır.

Çoğunluk dayatması nedeniyle müzakere sürecinin işletilemediğı TBMM’de oylan kanunların çoğunluğu, Anayasa’ya aykırı bir biçimde hazırlanan “torba yasa” tarzına göre çıkarılmaktadır. Bunun sonucunda da yasanın ulaşılabilirlik, anlaşılabilirlik ve öngörülebilirlik özellikleri zedelenmekte veya ortadan kalkmaktadır.

Özet olarak, yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM’yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

Bütün demokratik ülkelerde temel kuraldır, parlamentolar yasama yetkisi konusunda ortaksızdır ve yasama yetkisi sadece parlamentolar tarafından kullanılır.

Yeni sistemde bir nevi Meclisin yasama yetkisi elinden alınmıştır. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri³ vasıtasıyla Meclisin yasama yetkisinin bir kısmını kullanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile düzenlenemeyecek hususlarda dahi yetki aşımına gidilerek Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yürürlüğe konulduğu görülmektedir.

Nitekim kanun teklifinin 9. maddesi; yedi maddeden oluşan 74 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde yer alan Fiyat İstikrarı Komitesinin kuruluş ve görevleri ile ilgili düzenlemenin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmasının Anayasa’nın Cumhurbaşkanının görev yetkilerini düzenleyen 104. Maddesinin 17.

---

³ Kanun teklifinin komisyonda görüşüldüğü 17.10.2022 tarihine kadar Cumhurbaşkanı tarafından 2714 maddeden oluşan 110 adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılmıştır.

Fıkrasına aykırılık nedeniyle iptal edilmesi üzerine söz konusu düzenlemenin kanun maddesi hükümleri ile yapılması gereği ile ilgilidir.

2018 yılı temmuz ayından itibaren 52 ay geçmesine karşın TBMM'nin yasa yapma işlevinde gözlemlenen aksaklıkların çözümü konusunda henüz bir mesafe alınamamıştır.

İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve 73 Milletvekili tarafından verilen (2/4680) esas numaralı "Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" nin T.B.M.M.'ne sunulması ve Plan ve Bütçe komisyonunda görüşmesi sırasında gözlemlenen tablo da maalesef yukarıdaki tespitlerimizi bir kez daha doğrular niteliktedir.

24 Haziran 2018 tarihinden itibaren T.B.M.M.'nde yasama faaliyeti açısından gözlemlenen gelişmeler bu sistemin sürdürülemez olduğunu "Güçlendirilmiş Parlamenter Sisteme" bir an önce geçilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1. Anayasa'ya aykırılık savlarımız değerlendirilmemiştir.

1.1 Kanun Teklifinin bütünü Anayasa'ya uygunluk açısından değerlendirilmesi yapılmamıştır.

Kanun Teklifinin tümünün Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde İçtüzük madde 38 uyarınca Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. Komisyon, muhalefet şerhinin devamında açıklanacağı üzere birden çok Anayasaya aykırı madde barındıran teklifin görüşmelerinde İçtüzük kapsamında üzerine düşen yükümlülüğü tam anlamıyla yerine getirmemiştir.

Anayasaya uygunluk incelemesi yapılmayan ve üstelik torba öneri tarzında hazırlanan ve kabul edilen yasalar, Anayasaya aykırıdır.

- İçtüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmemiştir:

"Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder." (İçtüzük, md.38).

İçtüzüğün 38. maddesinin ilk fıkrasının komisyon için öngördüğü inceleme yükümlülüğü, teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden ele alınması gereken bir önkoşul olarak düzenlenmiştir. Bu ön sorun çözülmeden komisyon, görüşmelere başlayamaz. Bu yükümlülük, komisyona ait münhasır yetki olup, komisyon dışından kişi ve uzmanlar bu yetkiyi kullanamazlar. Komisyon, teklif metnini, Anayasa'nın sözüne ve özüne uygunluk açısından inceledikten sonra devam veya red kararını verir. Bu ise, teklif maddelerini görüşmeden önce bir ön karar şeklinde verilmelidir. Önkoşul ve ön karar, komisyon için çifte yükümlülük ve gerekliliktir.

Komisyonun bir diğer yükümlülüğü ise, inceleme alanına ilişkindir: Anayasa'ya uygunluk, hem sözü hem de özü açısından yapılmalıdır. Özellikle öze uygunluk, anayasal yorum yöntemlerini beraberinde getirir. Gerekçe, sadece red hali için değil, uygunluk durumu için de yazılması ölçüsünde, anılan yükümlülük ve gereklilik anlam ifade eder. Komisyondaki mevcut uygulama ise, tam tersi yöndedir: Komisyonlar, İçtüzük md.38'de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir yana, Anayasa'ya uygunluk, gündem maddesi yapılmadan teklif metni bütünü ve madde görüşmelerine geçmiş bulunmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonu, bu gerekliliği yerine getirmeden yasayı, değerlendirmeye başlamış ve tartışmalar, esas itibariyle maddelere ilişkin olarak yapılmıştır. Hatırlatmak gerekir ki, Anayasa'nın üstünlüğünü düzenleyen Anayasa'nın madde 11/2'deki "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" kuralı, İçtüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade etmektedir. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İçtüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırıdır.

1.2 Torba yasa uygulamasının anayasaya uygunluğunun da sorgulanması gerekir.

Söz konusu 25⁴ maddeden oluşan torba kanun teklifi toplam biri birinden farklı 14 ayrı Kanunda değişiklik yapmaktadır.

---

⁴ Komisyon çalışmaları sırasında verilen önergelerle teklifin bir maddesi teklif metninden çıkartılmış, 3 ayrı maddenin ilavesiyle madde sayısı 25'e çıkmıştır

2017 Anayasa değişikliği ile kurulan ve siyasal-anayasal tarihimize yabancı olan tek kişi yönetimi, Cumhurbaşkanlığı kararnameleeri (CBK) yoluyla bir tür “paralel yasama”ya dönüşmüştür. Bu bağlamda, yürürlükte bulunan çok sayıdaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine ilişkin Anayasa Mahkemesinin denetimindeki belirgin yavaşlık, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesini askıya almak anlamına gelmektedir.

Aslen, sistematik şekilde Anayasa’ya aykırı hükümler içeren Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Cumhurbaşkanlığı dayatması ile kabul edilen antidemokratik yasalar üzerindeki Anayasa Mahkemesinin denetimi, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur.

OHAL düzenlemelerini denetlemekten kaçınan Anayasa Mahkemesinin artan iş yükünün de etkisiyle çok gecikmeli olarak verdiği kararlar içinde, özgürlükler lehine olanların sayısı sınırlı kalmaktadır. Anayasa Mahkemesi buna rağmen, son yıllarda, özellikle yürütme çevrelerinin hedefi haline gelmiştir.

Torba yasa uygulaması, yasama yetkisinin asli ve genel olma özelliğine aykırı olduğu gibi, yasaların ulaşılabilir, öngörülebilir ve anlaşılabilir olma özelliklerini de zedelemektedir.

2017 Anayasa değişikliği ile yasama insiyatifi TBMM tekelinde bir yetki olarak öngörüldüğünden, milletvekilleri bu yetkiyi bizzat kullanmak durumunda bulunmaktadır.

Kuşkusuz, bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının, öneri metninin ham malzemesini oluşturacak olan ihtiyaçları milletvekillerine ve TBMM’ye iletmeleri yerinde ve yararlıdır. Ancak, tekliflerin TBMM dışında yazılması veya yürütmenin yönlendirmesi doğrultusunda kaleme alınması, yasama insiyatifinin münhasır yetki olma özelliği ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, 2017 Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri de, bizatihi Anayasaya aykırılıklar ötesinde- torba yasa uygulamasını yerinde kılmaktadır.

Dahası, torba yasa esasen Anayasa Mahkemesi’nin de denetimini çok zorlaştırdığı için, bu yönüyle de Anayasa’ya aykırılık sorunu öne çıkmaktadır.

Anayasa’nın 7. maddesine göre; “*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez*”

“Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz” (md.11).

Bu saptama, bu Kanun Teklifi için de geçerlidir.

Ne var ki, normatif düzenleme yapma faaliyeti, genellikle özensiz olduğu gibi, çoğu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri vasıtasıyla tamamen TBMM dışında cereyan etmektedir

Kanun teklifinin geneli üzerindeki görüşmelere başlarken 13 ayrı Kanunda ve değişiklik yapmakta olan 23⁵ maddeden oluşan torba kanun teklifi” nin bu haliyle anayasaya aykırı olduğu yönündeki değerlendirmemiz kabul görmemiştir.⁶

Ayrıca teklif maddelerinin görüşülmesi sırasında; teklifin 9 maddesinin Anayasa’ya aykırı olduğu görüşü ileri sürülmüş, ancak bu itirazımız Komisyon Başkanlık Divanınca dikkate alınmamıştır. Bu konuda verdiğimiz önerge de ret edilmiştir.

1.3 Kanun teklifinin 8, 14, 15,1 6, 17 ve 22. maddelerinin Anayasa’ya aykırılığı

Kanun teklifinin 8, 14, 15, 16,17 ve 22. maddeleri Cemevleri ile ilgili bazı düzenlemeleri içermektedir.

Kanun Teklifinin 8. maddesi; 3194 sayılı İmar Kanunu’na ek madde 10 eklemektedir. Madde metni; ; imar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu cemevi yerleri ayrılacağı; il ve ilçelerde mülkî idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla cemevlerinin yapılabileceği, Cemevi yerinin , imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemeyeceği hususlarını düzenlenmektedir.

⁵ Komisyon çalışmaları sırasında verilen öngelerle teklifin bir maddesi teklif metninden çıkartılmış, 3 ayrı maddenin ilavesiyle madde sayısı 25’e değişiklik yaptığı kanun sayısı ise 14’e çıkmıştır.

⁶ Bu konudaki geniş değerlendirmeler 196 sıra sayılı Denizli Milletvekili Nilgün Ök ile 46 Milletvekilinin” Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (2/2633)” ile ilgili Plan ve Bütçe Komisyonu Raporunun 30 ila 35. Sahifeleri ile İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar ve Düzce Milletvekili Ayşe Keşir ile 2 Milletvekilinin İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/3037) ile ilgili Plan ve Bütçe Komisyonu Raporunun 22 ila 28. Sahifelerinde yer almaktadır.

İktidar, ibadethane olarak kabul etmediği için cemevleriyle ilgili olarak İmar Kanununa ek 2'nci maddesindeki "ibadethane" ibarelerini "cemevi" olarak değiştirerek ayrı bir ek madde getirmiştir

Kanun teklifinin 14. maddesi; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin 7. Maddesine iki bent eklemektedir. Bu maddedeki düzenleme ile;

-Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasına; cemevlerinin yapım, bakım, onarımı ve bu açıdan malzeme desteği sağlanması hususları eklenmiştir

-Büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri arasına; cemevlerinin yapım, bakım ve onarımlarının yapılmasına ilişkin hüküm eklenmiştir.

14 madde; iktidar blokunun Alevi inancına yönelik bakış açısını göstermektedir. göstermektedir. Zira, gerek teklif maddesinin gerekçesinde gerek 5216 sayılı Kanun'da eklemelerin yapıldığı madde bağlamına bakıldığında; cemevlerine yapım, bakım ve onarımla ilgili sağlanacak imkanların, cemevlerinin ibadethane olma niteliğine değil ama "kültür" tesisleri olma niteliğine istinaden sağlandığı görülmektedir.

Kanun teklifinin 15. maddesi; 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun il özel idaresinin görev ve sorumluluklarına ilişkin 6. maddesine yeni bir fıkra eklemektedir. Buna göre; il özel idaresi tarafından il sınırları içerisinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapılabilecektir.

Kanun teklifinin 16. maddesi; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasının b bendine bir ibare eklemekte ve belediyenin görev ve sorumlulukları arasına cemevlerinin yapım, bakım ve onarımının yapılabilmesini dahil etmektedir.

Kanun teklifinin 17. maddesi; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesine ekleme yapmış ve belediye ve bağlı idarelerin, meclis kararıyla, diğer kurumlar yanında cemevlerine de indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilecekleri ifade edilmiştir.

Kanun teklifinin 22. maddesi; 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na “Cemevlerinin aydınlatma giderleri *Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine konulacak ödenekten karşılanır*” içeriğindeki ek madde 6'yı eklemektedir.

Esasen 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 6. maddesinin 3. fıkrası;: “*Güvenlik amacıyla yapılan sınır aydınlatmalarına ait tüketim ve yatırım giderleri, İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten, toplumun ibadetine açılmış ve ücretsiz girilen ibadethanelere ilişkin aydınlatma giderleri ise Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.*” hükmünü içermektedir.

Görüldüğü üzere, bu düzenleme ibadethanelerin aydınlatma giderlerinin Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacağını öngörmektedir.

Alevi inancına saygıya ve aydınlatma giderlerinin karşılanmasında eşitliği(?) sağlamaya yönelik teklif maddesi; cemevlerinin 6446 sayılı Kanun'un 6. Maddesinin 3. fıkrası anlamında “ibadethane” olmadığını ifade etmekte ve söz konusu giderlerin Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinden değil de Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesinden karşılanacağını belirterek, iktidarın Alevi inancına yönelik inkârcı tutumunu ifade etmektedir.

Bu teklifin, 14, 15, 16, 17 ve 22'nci maddelerinde de cemevleri ibadethane kapsamına alınmadan ibadethanelerle ilgili yapım, bakım onarım ve giderlerinin karşılanmasına yönelik olarak ayrı maddeler düzenlenmektedir. Kanun teklifinin cemevlerini ibadethane olarak tanımlamamak için başvurduğu bu yöntem sorunludur.

Kanun teklifinin 8., 14., 15., 16., 17. ve 22. maddelerinin ; Anayasa'nın 2., 10., 24., 64, 90. ve 136. maddelerine aykırı olduğunu düşünüyoruz.⁷

1.4 Teklifin 9. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Teklifin 9. maddesiyle 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanuna madde eklenmesi suretiyle Fiyat İstikrar Komitesinin görev ve yetkileri kanunla düzenlenmektedir.

Anayasa Mahkemesinin “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle Kurulamaz” dediği Finansal İstikrar Komitesi Kanunla kurulmaktadır.

⁷ Bu konudaki geniş açıklama ve değerlendirmeler şerhin 3.3 bölümünde ayrıntılı olarak yapılmıştır.

Madde ile Fiyat İstikrar Komitesi (FİK) kurulması, oluşumu, sekreteryası, görev ve yetkileri tanımlanmaktadır.

Fiyat İstikrarı Komitesinin kuruluşu, oluşumu ve görev ve yetkilerine ilişkin söz konusu düzenleme aslında 74 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmıştı.

CHP, 30/06/2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 74 sayılı CBK'nın tümünün ve bazı maddelerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuş ve Anayasa Mahkemesi, 1/6/2022 tarihinde aldığı 2021/85 esas sayılı kararıyla düzenlemeyi iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesi söz konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin tümünü iptal etmiştir.

Kanun teklifi ile getirilen düzenleme iptal edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin aynısıdır.

Ancak, burada ele alınması gereken konu Merkez Bankasının fiyat istikrarını sağlama görevi ile Merkez Bankasının bağımsızlığına ilişkin husustur. AYM, yetki açısından konuyu değerlendirdiğinden esasa girmemiştir.

14/1/1970 tarih ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nu değiştiren 25/4/2001 tarih ve 4651 sayılı Kanunun 1'inci maddesi ile bağımsız bir kurumsal yapıya kavuşturulurken Bankanın ana amacı olarak da fiyat istikrarının sağlanması tanımlanmıştır. 1211 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinde yapılan değişiklikle Merkez Bankasına fiyat istikrarını sağlama yetkisi verilmiştir. Diğer yandan da aynı maddenin (II) sayılı fıkrasında Bankanın para politikasını belirlemede tek yetkili ve sorumlu olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede para politikası araçlarını belirleme, para politikası kurulu oluşturma gibi özel yetkilerle donatılan Banka, bağımsız ve düzenleyici bir kuruluş hüviyetindedir.

Oysa getirilen bu yeni düzenleme ile Bankanın bağımsızlığı ve para politikasını belirleme yetkisi fiilen ortadan kaldırılmaktadır. Hatta Bankanın Başkanı, Komitenin bir üyesi haline getirilerek Hazine ve Maliye Bakanlığı'na tabi kılınmaktadır. Dolayısıyla kanunların çatıştığı bir alan yaratılmakta, bir yanda yeni bir birim ile bir kamu tüzel kişiliği arasında görev ve yetki çatışması yaratılmaktadır.

Anayasa'nın 167'inci maddesinin birinci fıkrasında "Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve

geliştirici tedbirleri alır;...” denilmek suretiyle devlete, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirler alma yükümlülüğü yüklenmiştir. Söz konusu kanun teklifi piyasaların düzenli ve sağlıklı işlemesi yerine piyasaların kaotik bir duruma düşmesine neden olabilecek bir yetki çatışması yaratmasından ötürü Anayasa'ya aykırı bulunmaktadır.

Teklif üzerindeki görüşmeler sırasında teklifin 7. maddesinin de Anayasa'ya aykırı olabileceği yönündeki görüşümüz ileri sürülmüş, ancak aykırılık savına yönelik itirazımız Komisyon Başkanlık Divanınca dikkate alınmamıştır.

1.5 Kanun teklifinin 18. Maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Teklifin 15. maddesiyle; 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına bent eklenmek suretiyle; İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunan şirketlerin transit ticaret kazancına kurumlar vergisi indirimi getirilmektedir.

Bu düzenlemeyle, İstanbul Finans Merkezi Kanunu kapsamında, İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunan şirketlerin, yurt dışından satın aldıkları malları Türkiye'ye getirmeden yurt dışında satmalarından (transit ticaret) ya da yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmekten sağladıkları kazancın yüzde 50'sinden kurumlar vergisi alınmayacaktır.

Şirketlerin bu indirimden yararlanabilmeleri için elde ettikleri kazancı, vergi beyannamesi vermeden önce Türkiye'ye transfer etmiş olmaları, alım satımına aracılık yapılan malların satıcısı ve alıcısının Türkiye'den olmaması koşulları aranacaktır.

Cumhurbaşkanı getirilen bu yüzde 50 indirim yüzde 100'e çıkarmaya ya da sıfıra kadar indirmeye yetkili kılınmaktadır.

Komisyon çalışmaları Söz konusu önerinin İstanbul Finans Merkezinin cazibesini artırma çalışmaları kapsamı içerisinde yapıldığı ifade olunmuştur.

Madde gerekçesinde söz konusu düzenlemenin İstanbul Finans Merkezi için yapıldığına dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

Düzenlemeyle, İstanbul Finans Merkezinde faaliyet izni olan kurumların yapmış buldukları transit ticaretten elde ettikleri gelirler % 50 oranında Kurumlar Vergisinden istisna edilirken buna karşılık diğer tüm mükelleflerin transit ticaretten elde ettikleri

gelirleri Kurumlar Vergisine % 100 tabi olacaktır, yani bu durumda olan mükellefler bu istisnadan yararlanamayacaklardır.

Vergilendirmede aynı hukuki statüye sahip mükellefler arasında ayırım yapan ve eşitlik ilkesine aykırı olan benzeri mahiyetteki düzenlemeler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmektedir.

Bilindiği üzere kanunların yer bakımından uygulanmasında 'kanunların mülkiliği' ve 'kanunların şahsiliği' olmak üzere iki temel kural vardır.

Birinci kurala göre, bir ülke sınırları içinde yer alan, vatandaş olsun veya olmasın her kişi o ülkenin yasalarına tabi olacaktır.

Kanunların şahsiliği ilkesine göre ise bir ülkenin vatandaşı kendi ülkesinin sınırları dışında da bulursa kendisi için bağlı olduğu devletin yasaları uygulanacaktır.

'Kanun önünde eşitlik' başlıklı, Anayasa'nın 10. maddesinde; 'Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*' denilmektedir.

Anayasa'nın, bu ilkesi ile aynı hukuksal durumda olan kişilerin aynı kurallara bağlı tutulacağı, değişik hukuksal durumda olanların ise değişik kurallara bağlı tutulmasının bir aykırılık oluşturmayacağı kabul edilmiştir.

Anayasa'nın 'Vergi Ödevi' başlıklı 73. maddesinin birinci fıkrasında, 'Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi vermekle yükümlüdür.' denilmektedir. Fıkrafta, verginin 'genel olması', 'mali güce göre' ve 'kamu giderlerini karşılamak üzere' alınması öngörülmüştür. Malî güce göre vergilendirme, verginin kişilerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır. Bu ilke, malî gücü fazla olanın, malî gücü az olana oranla daha fazla vergi ödemesi gereğini belirler. Malî gücün tanımı Anayasa'da bulunmamakla birlikte, genellikle ödeme gücü anlamında kullanılmakta, kamu maliyesi yönünden ise gelir, servet ve harcamalar malî gücün göstergeleridir. Verginin malî güce göre alınması aynı zamanda vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracıdır.

Madde metninde yer alan düzenleme 'malî gücüne göre' vergilendirme ilkesini zedelemektedir.

Vergilendirme açısından aynı hukuki statüye sahip mükellefler arasında ayırım yapan ve eşitlik ilkesine aykırı olan benzeri mahiyetteki düzenlemeler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmektedir.

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesine 27.06.2006 tarihli ve 5527 sayılı Kanunla eklenen ve dar mükellef gerçek ve tüzel kişilerin Türkiye’den elde ettiği finansal araç gelirleri üzerinden % 0 tevkifat yapılmasını öngören düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 15.10.2009 tarihli ve E. 2006/119, K.2009/145 sayılı kararıyla, iptal edilmiştir.

Yüksek Mahkeme iptal kararında, özetle; “... *Anayasanın 73. Maddesine göre herkes kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü tutulurken, gelir unsuru yönünden mali güçleri tam mükelleflerle aynı olan dar mükelleflerin vergi oranını sıfıra indirmek suretiyle bunlardan vergi alınmaması Anayasa’yla örtüşmemektedir. Vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracı olan mali güç sadece vergi konularak değil, mükellefler arasında ayırım yapılarak aynı gelir unsurundan vergi alınmayarak da bozulur ...*” görüşüne yer verilmiş; vergilendirmede, mükellefin mukimliğinin farklılığın nedeni olamayacağına vurgu yapılmıştır

Buna göre, aynı işlemi yapan ve aynı hukuki durumda bulunan mükellefler arasında salt İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunulmasından ötürü ayırım yapılarak, birinci grubun transit ticarettten elde ettikleri kazançlarının % 50 oranında vergiye tabi tutulması ikinci grubun kazançlarının ise tamamen vergilenmesi, verginin genelliği ve eşitliği ilkelerine açık bir aykırılık oluşturmaktadır.

Söz konusu madde hükmünün Anayasanın 10 ve 73. maddelerine aykırı olduğu düşünülmektedir.

1.6 Kanun teklifinin 23. Maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Teklifin bu maddesiyle, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’nun kayyım olarak atandığı şirketlerde soruşturmanın başladığı tarihten olağanüstü halin son bulunduğu 19/7/2018 tarihine kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemlerinin Fon Kurulu tarafından muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılmasına, bu karara karşı ilgisine dava hakkı tanınmasına, açılacak davaya ilişkin sürenin belirlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Bu maddeyle 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında KHK'nin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un AYM'nin 24.06.2021 tarihli ve 2018/81 E.; 2021/45 K. s. kararıyla iptal edilen 4. maddesi yeniden düzenlenmektedir

Anılan 4. maddenin iptal edilmeden önceki haline göre; 5271 s. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun şirket yönetimi için kayyım tayinini düzenleyen 133. maddesine göre kayyım atanan şirketlerde; *soruşturmanın başladığı tarih ile bu maddenin yürürlüğe girdiği (08.03.2018) tarih arasında

*Ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortaklarının yaptığı devir ve temlik işlemleri, *muvazaalı kabul edilerek geçersiz sayılmakta ve ticaret sicilinden resen terkin edilmektedir.

Anayasa Mahkemesi 2018/81 E.; 2021/45 K sayılı kararıyla bu hükmü; muvazaanın varlığının kanuni karineyle kabul edilmesinin, mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğüne orantısız müdahale oluşturduğu gerekçesiyle iptal etmiştir.

Yeniden düzenlenen maddeye göre; 5271 s. CMK'nin 133. maddesine göre *TMSF'nin kayyım olarak atandığı şirketlerde,*

*soruşturmanın başladığı tarih ile *19.07.2018 tarihi (OHAL'in bittiği tarihtir.)* arasında

*ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortaklarının yaptığı devir ve temlik işlemleri,

*Fon Kurulunun değerlendirmesi sonucu muvazaalı kabul edilirse geçersiz sayılacaktır. (Mefhum-u muhalifinden: Fon Kurulunun değerlendirmesi sonucu muvazaalı kabul edilmezse geçerli sayılacaktır.)

*Fonun talebi üzerine ticaret sicilinden terkin edilecektir.

-İlgililer, geçersiz sayılma işlemine karşı; tebliğden itibaren 1 ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılacaktır.

Bu düzenleme ile kayyım atanan şirketler arasında ayırım yapılmasına ilişkin haklı neden gösterilmemiştir. AY Md. 10: eşitlik ilkesinin aksine kayyım olarak TMSF'nin atandığı şirketler ile diğer kayyım atanan şirketler arasında muvazaalı işlemler bakımından farklılaşmaya gidilmesine ilişkin meşru neden temellendirilmemiştir.

Hak talep eden üçüncü kişilerin (ve dahi TMSF'nin kayyım olarak atandığı şirketlerin) mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğüne (AY Md. 35 ve 48); muvazaanın Fon Kurulu tarafından tespit edilmesi suretiyle; temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen Anayasa'nın 13'üncü maddesinin (özellikle kanunilik ilkesinin) aksine müdahale edilmektedir.

Muvazaa iddiasını ileri sürecek ilgili ile bir işlemin muvazaalı olduğuna karar verecek mercii birbirinden farklıdır. Teklife göre muvazaanın varlığını, yargı yeri değil; idare (Fon Kurulu) tespit edecektir. Diğer bir deyişle muvazaaya ilişkin bir yargılama yapılmayacaktır. Fon Kurulu'nun işlemine karşı yargı yoluna başvurulabilmesi; ilk eden yargı merciinin tespit etmesi gereken muvazaanın varlığının, idarece tayin edildiği (muvazaa değerlendirilmesinin Fon Kurulunca yapıldığı) gerçeğini değiştirmeyecektir.

Geçersiz sayılma işlemine karşı; açılacak davada görevli yargı yeri, asliye ticaret mahkemesi olarak belirlenmiştir. Halbuki Fon, idari teşkilat içinde yer almaktadır. İdareye karşı açılacak bu davada, idari yargı yeri değil; adli yargı yeri öngörülmüştür. O halde Fon Kurulu'nun geçersiz sayılma işlemi, idari işlem niteliğini haiz değil midir? İdari işlem kuramı ile özel hukuk ilişkileri, birbirine karıştırılmıştır.

Burada TMSF'nin hukuki statüsünü ortaya koymak gerekmektedir. Anayasa'nın 123'üncü maddesi bağlamında; TMSF, merkezi idari teşkilat içinde konumlanmaktadır. O halde bir an için Fon Kuruluna muvazaanın varlığını tespit etme yetkisinin verilebileceği kabul edilse dahi; bu durumda, Fon Kurulunun bu yetkisinin kanuni temel çerçevesi çizilmelidir. Ancak teklif, Fon Kurulunu bir işlemin muvazaalı olup olmadığını tayin ederken esas alacağı objektif-somut ölçütlerle kayıtlamamış; keyfi uygulamaların önünü açmıştır.

Söz konusu düzenleme Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının gereklerini karşılamamaktadır.

Sonuç olarak; 22. Maddede yer alan düzenlemede; , Anayasa'nın hukuk devleti ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine (md.2 ve 6), Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesi, Anayasa Md. 6: hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaması ve Md. 153: Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı) kurallarına aykırılık söz konusudur.

Teklifin yukarıda belirtilen 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23. maddeleri ile getirilen düzenlemeler hakkında Anayasanın yukarıda belirtilen ilgili maddelerine aykırılık

yönündeki iddiamız komisyon görüşmeleri sırasında ileri sürülmüş, ancak bu durum dikkate alınmayarak iç tüzük gereği gereken işlem yapılmamıştır.

Oysa Meclis İç Tüzüğü'nün 38. maddesi “ Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder“ hükmünü taşımakta olup bu sorun bu madde uyarınca çözüme bağlanmadan tasarı görüşmelerine geçilemez.

Buna karşın Anayasa'ya aykırılık iddiası karara bağlanmadan maddeler üzerinde görüşmelere geçilmesi içtüzüğe aykırıdır.

2. Yaklaşık elli iki aylık süre boyunca uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan sistemin de sakıncalarına ilave olarak, olağan yasa yapma sürecinin de dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan aceleyle geçirilmek suretiyle yasa yapma alışkanlığı genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırıdır.

T.B.M.M.'nin geçmiş yasama dönemlerinde kanun tasarıları ve tekliflerinin acele ile gündeme getirilerek kamuoyunda ve ilgili komisyonlarda yeterince tartışılmadan aceleyle yasalaştırılması yöntemi bir alışkanlık haline getirilmiş bulunmaktadır.

Bu alışkanlığın Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27. Dönemin 6.Yasama döneminde de ısrarla sürdürüleceği anlaşılmaktadır. Daha önce de Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülerek yasalaştırılan 26.07.2018 tarih ve 7146 sayılı “Askerlik Kanunu ile Diğer Bazı Kanunlarda ve 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 11.10.2018 tarih ve 7147 sayılı “Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun”, 27.12.2018 tarih ve 7159 sayılı “Karayolları Trafik Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 17.01.2019 tarih ve 7161 sayılı “Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 18.01.2019 tarih ve 7162 sayılı “Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 21.02.2019 tarih ve 7166 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 30.05.2019 tarih ve 7176 sayılı “Bazı Kanunlar ile 635 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair

Kanun”, 17.07.2019 tarih ve 7186 sayılı “Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 05.12.2019 tarih ve 7194 sayılı Digital Hizmet Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 21.12.2019 tarih ve 7201 sayılı “Kamulaştırma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 20.02.2020 tarih ve 7222 sayılı Bankacılık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 25.03.2020 tarih ve 7226 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılması Hakkında Kanun”, 16.04.2020 tarih ve 7244 sayılı “Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik Ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 18.06.2020 tarih ve 7247 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 23.07.2020 tarih ve 7252 sayılı “Digital Mecralar Komisyonu Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 16.10.2020 tarih ve 7254 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 11.11.2021 tarih ve 7256 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 15.04.2021 tarih ve 7316 sayılı numaralı “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 29.04.2021 tarih ve 7318 sayılı “Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 20.05.2021 tarih ve 7319 sayılı “Sigortacılık ile Diğer Bazı Alanlara İlişkin Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 03.06.2021 tarih ve 7326 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”, 18.07.2021 tarih ve 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 22.12.2021 tarih ve 7349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 19.01.2022 tarih ve 7351 sayılı “Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 08.04.2022 tarih ve 7394 sayılı “Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 26.05.2022 tarih ve 7407 sayılı “Bankacılık Kanunu ve Bazı Kanunlarda ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 1.07.2022 tarih ve 7417 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde

Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kütahya Milletvekili Ahmet Tan ve 172 Milletvekili tarafından verilen (2/4618) esas numaralı “Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” gibi İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve 73 milletvekili tarafından verilen “Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” de geçmiş dönemde benzerlerinde rastlanan özellikleri taşıyan 25⁸ maddeden oluşan bir torba yasa hüviyetinde bulunmaktadır.

Söz konusu kanun teklifinin sivil toplum kuruluşlarının, sektör temsilcilerinin ve ilgili kamu kuruluşlarının geniş ölçüde görüşüne başvurulmadan acele ile hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durum sivil toplum temsilcilerinin teklifin komisyonadaki görüşmeleri sırasında yaptığı açıklamalardan öğrenilmiştir.

Söz konusu torba kanun teklifi 20.10.2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna tali komisyon olarak da Adalet, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına sevk edilmiştir.

Kanun teklifi diğer bazı ihtisas komisyonlarının ilgi ve çalışma alanlarına giren bazı düzenlemeleri içermesine rağmen başkaca herhangi bir tali komisyona sevk edilmemiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Komisyonun 24.10.2022 günü saat 11.00’de Plan ve Bütçe Komisyonunun yapacağı toplantının gündemine alındığı Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığının yine 21.10.2022 tarih ve Z-13922241-130.02-1098513 sayılı yazıları ile komisyon üyelerine bildirilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Adalet, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına gündeme alınıp görüşülmediği öğrenilmiştir.

Kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonunun 24.10.2022 günü saat 11.00 ‘de başlayan 23.44’e kadar devam eden toplantısında yaklaşık 12 saatlik bir çalışma süreci sonunda kabul edilmiştir.

---

⁸ Başlangıçta 23 maddeden oluşan kanun teklifi komisyon çalışmaları sırasında verilen önergelerle teklifin bir maddesi teklif metninden çıkartılmış, 3 ayrı maddenin ilavesiyle madde sayısı 25’e değişiklik yaptığı kanun sayısı ise 14’e çıkmıştır

Kanun teklif metninin Komisyonunda görüşülmesine başlanılmadan önce tarafımızca yapılan mutlaka yasalaşması gereken ivedi düzenlemelerle, teknik çalışmayı gerektirmeyen maddelerle ilgili çalışmanın teklifin diğer maddelerinden ayrılarak süratle yasalaştırılması, diğer maddeler ile ilgili olarak daha detaylı bir çalışmanın yapılması yönündeki önerimiz kabul görmemiştir.

Geçmiş dönemlerde de kötü bir alışkanlık olarak değerlendirdiğimiz bu türden kanun hazırlama ve yapma tekniği, hem torba kanun teklif ve tasarılarında ele alınan konuların yürürlükteki mevzuatla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmış, hem de bu kanunların uygulanması aşamasında daha önceden öngörülemeyen sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, TBMM'den ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden acele bir şekilde geçen çok sayıda düzenlemeden ülkemiz ve vatandaşlarımız doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilenerek mağdur olmakta ve aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmaktadır. Hatta bu düzenlemelerden bazıları bilahare Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunularak iptal edilmektedir.

Nitekim Kanun teklifinin 3 ve 23. maddesinde yer alan hükümler daha önce yine torba yasalarla acele ile ilgili ihtisas komisyonlarında yapılan düzenlemelerin Anayasa Mahkemesince iptali üzerine yapılması zorunlu değişikliklerden oluşmaktadır.

Bu torba kanun teklifinde yer alan düzenlemelerden bazıları toplumumuzda yaşayan alevi inancına sahip yurttaşları yakından ilgilendiren, ancak acele ile torba yasa mantığıyla düzenlenmemesi gereken hassasiyette olan konularda yapılmaktadır.

Devlet yönetimini ve toplumun geniş kesimlerini yakından ilgilendiren, bazı sektörlerde iş ve işleyiş kurallarını, piyasa oluşumunu, ekonomideki kaynak dağılımını ve ekonomik tercihleri etkileyen bu nitelikteki düzenlemelerin, acele ile kamuoyunda ve komisyonlarda yeterince tartışılmadan torba kanun yöntemiyle yasalaştırılmak istenmesi demokrasimizin yerleşik teamüllerine de uygun değildir.

Bu yöntemle, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve ilgili sivil toplum örgütlerinin kanunların hazırlık ve görüşülme aşamasında görüşlerinin alınamamasına, getirilen düzenlemelerin sosyal, ekonomik ve mali etkilerinin yeteri kadar anlaşılmasına ve tartışılmasına sebebiyet verilmektedir.

Bu durumda aynı zamanda kanun teklifleri, düzenleyici etki analizleri yapılmadan TBMM'ye sunulmuş olmakta, dolayısıyla söz konusu kanun değişikliklerinin yasal bir

gereklilik olan bütçeye ve ekonomiye getireceği mali yükü hesaplanamamaktadır. Bu çerçevede bütçe dengesinin bozulması ve dolayısıyla da ülke ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik "Gelir ve giderleri etkileyecek kanun teklifleri" başlıklı 14'üncü maddesi, Kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tekliflerinin getireceği malî yükün, orta vadeli program ve malî plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplanıp tekliflere eklenmesi ve sosyal güvenliğe yönelik kanun tekliflerinde ise en az yirmi yıllık aktüeryal hesaplara yer verilmesi zorunluluğunu hüküm altına almıştır.

Söz konusu teklifin görüşülmesi sırasında özenli bir şekilde hazırlanan mali yük tablosu komisyon çalışmaları başlamadan komisyon üyelerinin dikkatine sunulmamıştır.

5018 sayılı Kanunun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanılması yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

Erkler ayrılığı ilkesini zedeleyen TBMM'nin denge ve denetleme mekanizmasını tamamen ortadan kaldıran Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan yeni durumda; kanun tekliflerinin bizzat milletvekilleri tarafından hazırlanmış olduğu varsayımıyla (?) kanun teklifleri ve etki analizleri ile ilgili mekanizmanın nasıl kurulacağı, etki analizi için gereken sayısal verilerin yürütme organından ne tür bir yöntemle edinilip komisyon üyelerine sunulacağı konusunda belirsizlikler mevcut bulunmaktadır. Bu sorunun ivedilikle ele alınarak çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Ayrıca teklif metinlerinde yer alan düzenlemelerin mali yükünün T.B.M.M.'den ve komisyon üyelerinden gizlenmesini parlamento hukuku, demokrasi açısından sakıncalı bulmaktayız.

Diğer taraftan, farklı komisyonların görev alanlarına giren düzenlemeleri içeren torba kanun tekliflerinin ilgili komisyonlarda görüşülmesi yerine esas komisyon sıfatıyla sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ve esastan ilgili oldukları halde tali

komisyon olarak belirlenen diğer komisyonlarda görüşülmemesi ve görüş bildirilmemesi, yasama faaliyetlerinin etkisizleştirilmesine yol açmaktadır.

Teklifte yer alan madde metinlerinden her biri ayrı ihtisas komisyonunun çalışma alanına giren, detaylarıyla uzun uzun görüşülüp tartışılması gereken düzenleme konularıdır.

25⁹ maddeden oluşan söz konusu torba kanun teklifinin;

-3, 4, 5, 6, 7, 23. maddelerinin Adalet Komisyonunda,

-8, 21. maddelerinin Bayındırlık, İmar ve Ulaştırma Komisyonunda,

-10, 19 ve 20. maddelerinin Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda

-14, 15, 16, 17. maddelerinin İçişleri Komisyonunda,

-22. maddesinin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, ve Bilgi Teknolojileri ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor komisyonlarında

ayrıca esas veya tali komisyon sıfatıyla görüşülmesi gerekmekte idi.

TBMM İktisadî İşleri Komisyonunun 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, yine İktisadî İşleri Komisyonunun 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. Yine, aynı maddenin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık ve ilgili alanları göz önüne alınmaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin her konuda yetkin birer uzman olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle özel uzmanlık alanı ve

---

⁹ Başlangıçta 23 maddeden oluşan kanun teklifi komisyon çalışmaları sırasında verilen önergelerle teklifin bir maddesi teklif metninden çıkartılmış, 3 ayrı maddenin ilavesiyle madde sayısı 25'e değişiklik yaptığı kanun sayısı ise 14'e çıkmıştır

değerlendirme, tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonunun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonunda karara bağlanması hem doğru hem de ıştüzükle uygun olacaktır.

Söz konusu 25¹⁰ maddeden oluşan torba kanun teklifi toplam 14 ayrı Kanunda değişiklik yapmaktadır. Bu durumu belirtir tablo aşağıda yer almaktadır.

**Vergi Usul Kanunu ile
Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi
(2/4680)**

(Toplam 14 adet Kanunda değişiklik yapmaktadır.)

Teklif Maddesi	Kanun / KHK No.	Düzenleme Yaptığı Kanun / KHK
1	1	4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasına (9) numaralı bendinden sonra gelmek üzere bent eklenmesi
2		213 sayılı Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan "(8) numaralı bendi" ibaresinin "(8) ve (10) numaralı bentleri" şeklinde değiştirilmesi
3	2	4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna cümle eklenmesi
4		2942 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesine fıkra eklenmesi
5		2942 sayılı Kanuna ek madde eklenmesi
6		2942 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
7		2942 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
8	3	3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na ek madde eklenmesi
9	4	9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'a 1 inci maddesinden sonra gelmek üzere 1/A maddesi eklenmesi
10	5	25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'na geçici madde eklenmesi
11	6	- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 53 üncü maddesinin (h) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan "ilk gününde otuz yaşını" ibaresinin "birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını" şeklinde değiştirilmesi, - aynı paragrafın dördüncü cümlesinin madde metninden çıkarılması,

¹⁰ Başlangıçta 23 maddeden oluşan kanun teklifi komisyon çalışmaları sırasında verilen önergelerde teklifin bir maddesi teklif metninden çıkartılmış, 3 ayrı maddenin ilavesiyle madde sayısı 25'e değişiklik yaptığı kanun sayısı ise 14'e çıkmıştır

		<ul style="list-style-type: none"> - aynı fıkraya dördüncü paragraftan sonra gelmek üzere paragraf eklenmesi, - fıkranın beşinci paragrafında yer alan, "personelin atanma ve çalışma usul ve esasları" ibaresinin madde metninden çıkarılması, - maddenin (j) fıkrasına paragraflar eklenmesi
12		4734 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının değiştirilmesi
13		4734 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
14	7	10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına (aa) bendinden sonra gelmek üzere bent ve üçüncü fıkrasına (f) bendinden sonra gelmek üzere bent eklenmesi
15	8	22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere fıkra eklenmesi
16	9	3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine "inşa edebilir" ibaresinden sonra gelmek üzere "; cemevlerinin yapımı, bakımı ve onarımını yapabilir" ibaresinin eklenmesi
17		5393 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin altıncı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "ve hastanelere" ibaresinin "hastanelere ve cemevlerine" şeklinde değiştirilmesi
18	10	13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına bent eklenmesi
19	11	31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa ek madde eklenmesi
20		5510 sayılı Kanunun geçici 59 ve geçici 66 ncı maddelerinin yürürlükten kaldırılması
21	12	19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununun geçici 8 inci maddesine fıkra eklenmesi
22	13	14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na ek madde eklenmesi
23	14	6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un Anayasa Mahkemesince iptal edilen 4 üncü maddesinin yeniden düzenlenmesi
24		Yürürlük
25		Yürütme

25 (yürürlük ve yürütme dahil) maddeden oluşan söz konusu torba kanun teklifinin, 4 maddesi Adalet Bakanlığını(aynı zamanda kamulaştırma tasarrufunda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarını) , 3 maddesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlığını (Sosyal Güvenlik Kurumunu), 2 maddesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını, 1 maddesi Kültür ve Turizm Bakanlığını, 1 maddesi tüm İl Özel İdarelerini, 2 maddesi tüm Belediyeleri, 1 maddesi tüm Büyükşehir Belediyelerini, 3 maddesi Kamu İhale Kurumunu, 1 maddesi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunu, 4 maddesi Hazine ve Maliye Bakanlığını, 1 maddesi kamulaştırma tasarrufunda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarını, ilgilendiren hususlardan oluşmaktadır.

25 maddeden oluşan Kanun Teklifinde;

-ÖTV Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden 30 milyon liraya kadar teminat istenebilmesi,

-Teminat vermeyen motorlu araç ticareti yapanlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi,

-Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılarak mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında; taşınmazların malikleri tarafından açılan mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin davaların adli yargıda görülmesi,

-Tapulu taşınmaz mallarda tescil halinde tebliğ dahil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemlerinin kesinleşme tarihinin, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih olarak kabul edilmesi,

-Kamulaştırma davalarında bedel + vekalet ücreti + yargılama giderleri tahsilatı usulü konusunda yeni düzenleme yapılması,

-Fiilen el koyma / hukuken el atmaya ilişkin davalarda bedel ve tazminata hükmedildiğinde; bu tazminat ve bedelin ödenmesi için, tedbir mahiyetinde kamu kurumları bünyesinde bütçe oluşturulması,

-İmar planlarında cemevlerine de yer verilmesinin sağlanması,

-Fiyat İstikrar Komitesinin görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesi,

-Kanun ve KHK hükümlerine aykırı olarak sosyal denge tazminatlarını ödeyen İl özel idareleri ve belediyelerin yetkililerinin sorumluluklarının kaldırılması,

-Kamu İhale Kurumu'na ihalelere ilişkin yapılan şikayetlerde, başvurusunun tüm iddialarında haklı bulunması halinde başvuru bedelinin iade edilmesi,

-İhalelerin idare tarafından ya da yargı kararıyla iptal edilmesi durumunda, sözleşme aşamasına tahsil edilen onbinde 5 oranındaki KİK payının iade edilmemesi,

-İtirazen şikayet bedelinin iadesi hükmünün, teklifin kanunlaşmasından önce karara bağlanmış şikayetler için de uygulanması,

-Elektronik kamu alımları platformu (EKAP) üzerinden yapılabilecek işlemlerin kapsamının genişletilmesi,

- Büyükşehir Belediyelerine Cemevleri için gerektiğinde bina ve tesisler yapılması, bu bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımının gerçekleştirilmesi ve gerekli malzeme desteğini sağlanması görevinin verilmesi,

-Büyükşehir Belediye sınırları içindeki ilçe belediyelerine Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapma görevinin verilmesi,

-İl Özel İdarelerine, il sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımı görevinin verilmesi,

-Belediyelere Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapma görevinin verilmesi,

-Belediyelere cemevlerine indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilme olanağının tanınması,

-Cemevlerinin aydınlatma giderlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığınca karşılanması,

-İstanbul Finans Merkezi Kanunu kapsamında, İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunan şirketlerin, yurt dışından satın aldıkları malları Türkiye'ye getirmeden yurt dışında satmalarından (transit ticaret) ya da yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmekten sağladıkları kazançlarına yüzde 50'si oranında kurumlar vergisi istisnası uygulanması, bu oranı % 100'e çıkarma konusunda Cumhurbaşkanına yetki verilmesi,

-Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının; genel sağlık sigortası primi dâhil kendi sigortalılığı nedeniyle prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının terkin edilmesi ve ölüm tarihinde sigortalıya ilişkin şartlar aranmaksızın hak sahiplerine aylık bağlanması,

-Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının ;anne ve babasına gelir ve aylık bağlanmasında, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanundaki şartlar aranmaksızın gelir ve aylık bağlanması,

Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının eş ve çocuklarından birisi, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi, ilgili mevzuatta aranan şartlara tabi olmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmesi,

-Antalya ili Kaş ilçesi Kemer mahallesinde Antalya Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajı yapımından etkilenen ailelerin, iskânlarının temini için yeniden yapılacak iskan etütleri ve devamlı iskân edilecek ailelerin yeni yerleşim alanına nakilleri hak sahipliği duyuruları, hak sahiplikleri ve borçlandırılmalarına ilişkin işlemlerin İskan Kanunu kapsamında Cumhurbaşkanınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmesinin sağlanması,

-Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun kayyım olarak atandığı şirketlerde soruşturmanın başladığı tarihten olağanüstü halin son bulunduğu 19/7/2018 tarihine kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemlerinin Fon Kurulu tarafından muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılmasına, bu karara karşı ilgisine dava hakkı tanınmasına, açılacak davaya ilişkin sürenin belirlenmesine yönelik düzenleme yapılması,

gibi biri birinden farklı 25 ayrı konuda, toplam 14 ayrı kanunda ayrıntılı değişikliklerin de yer aldığı düzenlemeler bulunmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonunun kendi ihtisas alanı ile ilgili olmayan konularda da bazı kanunlarda değişiklik veya ekleme yaparak mevcut sistemi değiştiren söz konusu diğer maddelerin tali ihtisas komisyonlarında değerlendirme yapılmadan hatta en azından Plan Bütçe alt komisyonda ayrıntılı bir şekilde görüşmeye tabi tutulmadan acele ile yasalaştırılma gayretini uygun bulmuyoruz.

Birbiriyle ilgili bulunmayan toplam 14 ayrı Kanunda değişiklik yapan 25 madde içeren söz konusu teklif, aynı zamanda kapsamlı bir torba yasa teklifi hüviyetindedir.

Hukuk literatüründe gerçek bir yasa türüne karşılık gelmeyen son dönemde Türk siyaset ve hukuk dünyasında tartışılan ve "yasama kurnazlığı" suçlamalarıyla tepki

toplayan bu yasa türü hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmaktadır.

Çok sayıda Kanunda ve Kanun Hükmünde Kararnamede aynı anda torba yasa mantığıyla ilgili komisyonlarda detaylı olarak tartışma ve inceleme yapılmaksızın değişiklik yapılması veya yeni hükümler ihdası hem mevzuatta hem de uygulamada ciddi sorunlara neden olmaktadır.

Hızlandırılmış, vizyoner olmayan tepki temeline dayalı yasa yapma mantığı, hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmakta, yetersiz, yeni sorun doğurucu kanunların çıkmasına neden olmakta, bir sonraki "yasa"daki bazı hükümler bir önceki "yasa" ile getirilen bazı hükümlerdeki yanlışlıkların düzeltilmesi veya bazı hükümlerin uygulanmasının ertelenmesini öngören hükümlerle ilintili olmaktadır.

Torba yasalar içeriklerinin ilk bakışta ve kolayca anlaşılabilmesi, meclis komisyonlarında ve genel kurulda yapılan içtüzüğe aykırı eklemelerle metinlerinin her aşamada kalabalıklaşması ve bu eklemelerin yarattığı karmaşanın da Anayasa Mahkemesinin şekil denetimi kapsamı dışında kalması gibi nedenlerle hukuk tekniği açısından eleştirilmekte, TBMM'nin yasama etkinliğinde önemli bir sınırlama ve anayasal denetimsizlik hali yarattıkları savunulmaktadır.

Bu torba kanun teklifi de birbirinden farklı Komisyonların görev alanına giren hükümleri içermektedir. Öte yandan, bu kanun teklifinin komisyona apar topar getirilmesi, hazırlanışı ve birbiriyle ilgisiz yapıların bir araya getirilmiş olması gayriciddi bir yaklaşıma işaret etmektedir.

İktidarın torba yasa teklifi hususundaki ısrarı ve aceleciliğinin nedeni tarafımızca anlaşılabilir değildir. Konu ve kapsam itibarıyla biri biriyle ilgisi bulunmayan bazı kanunların mevcut hükümlerde ve sistemde büyük boyutlu değişiklikler yapan söz konusu maddelerin adına "torba yasa" adı verilen bir yöntemle acele ile yasalaştırılmasını doğru bulmuyoruz.

Meri mevzuatta yapılacak değişikliklerin bir torba yasa mantığıyla değil, sorunların ve yapılan düzenlemelerin tüm ayrıntısıyla değerlendirildiği, konu ile ilgili tüm ihtisas komisyonlarının devrede olduğu bir yasama çalışmasının gerekliliğine inanıyoruz.

Ayrıca bu yasama döneminde de daha önceki yasama dönemlerinde diğer torba yasa görüşmelerinde gerçekleştiği üzere, torba yasaların Meclis İçtüzüğü'nün 91'nci maddesine aykırı bir biçimde "temel yasa" olarak genel kurul gündemine getirilerek görüşülmesinin yukarıda özetlenen sakıncaları daha da artıracak kanaatindeyiz.

-Yeni bir sisteme geçilmesine rağmen Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile ilgili içtüzük değişikliklerinin yapılmaması dolayısıyla, kanun teklifinin komisyona sunulması ve komisyonda görüşülmesi sırasında, kanun tekliflerinin içeriğinin komisyonda teklif sahipleri tarafından sunulması ve savunulması, yürütmenin ve bürokratik görevlilerin söz konusu komisyon görüşmelerine katılım ve katkı düzeyinin belirsizliği nedeniyle, söz konusu kanun teklifi maddelerinin komisyonda iyice irdelenip değerlendirilmesi mümkün olmamıştır.

-Teklif Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisas konusu ile ilgisi bulunmayan bazı kanunlarda yapılan değişiklikleri ihtiva ettiği halde ilgili tali komisyonların görüşleri alınmamıştır.

-Teklifteki kanun maddelerinin tümü ile ilgili olarak ilgili tüm meslek kuruluşlarının ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmamış veya alınan görüşler Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır. Görüşlerini belirten sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine itibar edilmemiştir.

-Teklifteki kanun maddeleri ile ilgili olarak diğer alakalı kamu kuruluşlarının görüşleri alınmamış veya alınan görüşler görüşmelerden önce Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır.

-Teklifteki kanun maddelerinin bazıları ile ilgili olarak tam ve kapsamlı bir etki analizi çalışması yapılmamıştır. Yapılan analiz çalışması maddelerin komisyonda görüşülmesine geçildiği sırada komisyon üyelerinin bilgisine sunulmuştur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı olduğu kanaatiyle "Kanun Teklifinin" bütününe karşıyız.

3 Kanun teklifinin maddeleri üzerindeki görüşlerimiz.

14 ayrı Kanunda ayrıntılı değişiklik yapan 25 maddelik yasa teklifinin maddeleri üzerindeki görüş ve eleştirilerimize aşağıda yer verilmiştir.

3.1 Teklifin 1. ve 2.maddelerinin değerlendirilmesi

Teklifin 1 maddesiyle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasına (9) numaralı bendinden sonra gelmek üzere bent ilavesi yapılmak suretiyle, ÖTV Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden, doğacak vergilerin tahsilatının güvenliğini sağlamak amacıyla 30 milyon liraya kadar teminat istenebilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Motorlu araç ticareti yapanlar ÖTV Kanununda,"(II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanları imal, inşa veya ithal edenler ile fabrika, ana bayi, bölge bayii, bayi, yetkili satıcı ve acenteler ile Maliye Bakanlığınca bu nitelikte oldukları tespit edilenler" olarak tanımlanmaktadır.

Teklifin 2 maddesiyle Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 355 nci maddesinde değişiklik yapılarak teminat verme zorunluluğuna uymayan motorlu araç ticareti yapanlara özel usulsüzlük cezası verilmesi öngörülmüyor.Buna göre teminat verme zorunluluğuna uymayan mükelleflere bir önceki hesap dönemine ait bürüt satışları toplamının binde 3'ü tutarında özel usulsüzlük cezası verilecek. Ancak bu ceza, 34 bin liradan az, 1 milyon 300 bin liradan fazla olmayacak

Maddelerin komisyonadaki görüşmeleri sırasında söz konusu düzenlemenin motorlu araç ticareti yapan tüm işletmeleri kapsamadığı, bu düzenlemenin motorlu taşıt üreticilerini ve ithalatçılarını kapsadığı, sektörde özellikle ithalat olayında gözlemlenen idari kontrol ünitelerini yanıltıcı düşük fatura kullanımı ve farklı araç ve tip modellerin ithalatını önlemek amacıyla yapıldığı, bu düzenleme ile vergi kaybının önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

3.2 Teklifin 3, 4, 5, 6 ve 7. maddelerinin değerlendirilmesi

Teklifte yer alan bu maddeler; 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirilmekte anılan kanuna ek veya geçici madde ilavesi yapılmaktadır.

Teklifin 3 maddesiyle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasına cümle ilave edilerek; uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılarak mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu

hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında; taşınmazların malikleri tarafından açılan mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin davaların adli yargıda görülmesi yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Anılan ek 1'inci maddenin mevcut haline göre uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılmakta ve bütçe imkanları dahilinde bu taşınmazlar ilgili idarelerce kamulaştırılmakta veya her halde mülkiyet hakkını kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldırarak şekilde imar planı değişikliği yapılmakta veya yaptırılmakta idi.

Teklifte göre bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılan davalar, adli yargıda görülecektir.

Anılan ek maddenin uygulama usul ve esaslarını düzenleyen diğer hükümleri Anayasa Mahkemesi'nin 20.12.2018 tarihli ve 2016/181 E.; 2018/111 K. sayılı kararı ile iptal edilmişti.

İptal edilen bu hükümlerin içerisinde görev yönünden yargılama yerini tayin eden *“Bu süre içerisinde belirtilen işlemlerin yapılmaması hâlinde taşınmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesindeki uzlaşma sürecini ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari başvuru ve işlemleri tamamlandıktan sonra taşınmazın kamulaştırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir.”*

şeklindeki cümle de bulunmakta idi.

İptal edilen cümlede uzlaştırma ile idari başvuru usulünün tamamlanmasının beklenilmesi öngörülmüş ve görevli yargı yeri, idari yargı yeri olarak belirlenmiştir. Fakat Anayasa Mahkemesi, bu durumu hukuk devleti ilkesine, mülkiyet hakkına ve kamulaştırma usulüne (Anayasa md. 2, 35 ve 46) aykırı bulmuş ve anılan cümleyi iptal etmiştir

Teklifle hem uzlaşma ve idari başvuru usulü kaldırılmakta hem de görevli yargı olarak adli yargı öngörülmektedir. Uzlaştırma ve idari başvuru usulünün kaldırılması bir yandan alacaklı lehine tahsilat süresini kısaltmakta ama bu opsiyonların ortadan kaldırılması alacaklının elini zayıflatmaktadır. Ayrıca bedel tespitinin adli yargı yerlerinde mi idari yargı yerlerinde mi daha doğru yapılacağı uygulamada tartışmalıdır.

Adalet Bakanlığının 2021 yılı verilerine göre bu konuda adli yargıda 29.874, idari yargıdaysa 3.343 dava açılmış durumda olduğu, bazı mahkemelerin sorunu Uyuşmazlık Mahkemesine taşıdıkları ifade edilmiştir.

Teklifin 4 maddesiyle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun ek 3 üncü maddesine fıkra ilave edilerek, Acele işlerde elkoymada, tapulu taşınmaz mallarda tescil halinde tebliğ dahil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemlerinin kesinleşme tarihinin, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih olarak kabul edilmesi yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile 2942 sayılı Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edileceği hükme bağlanmaktadır. Bu hükmün, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanması düzenlenmektedir. Tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemlerinin, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edileceği de hüküm altına alınmaktadır.

Söz konusu değişikliğin gerekçesi;

“1956 yılından itibaren idareler tarafından yapılagelen kamulaştırma işlemleri sonucunda, o dönemlerde mahkemelerin mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca verdiği tescil kararları üzerine idareler adına tescil edilen taşınmazlar hakkında eski malikler tarafından günümüzde açılan davalar; mahkemelerce, mevcut tescil kararlarına rağmen fiili el atma niteliğinde olan kamulaştırmaz el atmalardan kaynaklanan bedel ve tazminat (kamulaştırmaz el atma) davaları olarak nitelendirilmektedir. Kamulaştırmaz el atma hukuksal nedenine dayalı olarak açılan bu davalarda; mahkemeler tarafından el atma bedelinin ek 3 üncü maddenin ilk fıkrasındaki düzenleme uyarınca, taşınmaza el atıldığı yani mahkemece idare adına tescil kararı verildiği tarihteki vasfına ait değer in ödenmesi gerekir. Hak sahibinin kamulaştırma bedelini aldıktan yıllar sonra kamulaştırma kararının veya mahkeme kararının kendisine tebliğ edilmediği iddiasıyla açtığı kamulaştırmaz el

atma davalarında mahkemeler, yapılan ödemeleri dikkate almaksızın kamulaştırmayı yapan idarenin bu taşınmazın kamulaştırıldığı tarihten sonra, taşınmaza ilişkin yaptığı planlama ile alt yapı ve üst yapıda getirdiği değerleri de dikkate alarak karar verdiği için idareler, ödeyemeyeceği fahiş tutarlarda tazminat yükü ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Maddeye eklenen ikinci fıkrada, mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimplâk Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile 2942 sayılı Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edileceği hükme bağlanmaktadır. Bu hükmün, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanması düzenlenmektedir. Tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemlerinin, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edileceği de hüküm altına alınmaktadır.

Tebliğat, adli ve idari merciler tarafından yapılan hukuki işlemlerin, bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenen kişilere usulüne uygun şekilde bildirilmesini (haberdar edilmesini) ve bu bildirim usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesini sağlar. Hukuki işleme bağlanan sonuçların doğabilmesi için yapılan işlemin muhatabına usulüne uygun bir şekilde bildirilmesi gerekir. Kanuna uygun olarak yapılan tebligat, Anayasa'da güvence altına alınmış olan temel haklar ile iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesinin en önemli teminatlarından biridir. Kamulaştırma işlemlerine ilişkin tebligatın yapılması, dava açma süreleri ve dolayısıyla temel hakların kullanılabilmesi için hayati öneme sahiptir.

Hak sahibinin, kamulaştırma bedelini tahsil etmek suretiyle mülkiyet hakkına karşılık olarak belirlenen bedele kavuşmuş olduğu dikkate alındığında, malikin katlanması gereken külfet ortadan kalkmaktadır. Kamulaştırma işlemleri usulüne uygun (şekli) olarak tamamlanmasa dahi hak sahibi belirlenen bedeli almak suretiyle işlemlerden ve başvurusu gereken hukuki yollardan haberdar olmaktadır. Kamulaştırma işlemlerinin şeklen tamamlanmadığı kabulünden hareketle, idarenin kamulaştırmaz el atma davasına herhangi bir süre sınırlamasına tabi olmaksızın muhatap olması ve aynı taşınmaz için ikinci kez mükerrer ödeme yapmak zorunda

kalması, kamu yararı ile kişisel yarar arasında gözetilmesi gereken adil dengenin idare aleyhine bozulmasına ve hukuk güvenliği ilkesinin zedelenmesine neden olmaktadır.

Hukukun temel ilkelerinden biri olan dürüstlük kuralına göre herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Kamulaştırma bedelini alan hak sahibinin bu kez kamulaştırma işlemlerinin kendisine tebliğ edilmediğini iddia ederek açtığı kamulaştırmасız el atma nedeniyle tazminat davası dürüstlük kuralına da uymamaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 6/2/2014 tarihli ve 2012/1246 başvuru numaralı kararında da belirtildiği üzere bedel tespiti yapan mahkemeler, taşınmazı kamulaştırılan kişilerin yeterli kamulaştırma bedelinin tazminat olarak hesaplanmasında ve bu şekilde kişilerin mülkiyet hakkını korumada görevli oldukları gibi kamunun fazla kamulaştırma bedeli ödeyerek zarara uğratılmasını da önlemekle yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle mahkemeler, kişilerin mülkiyet hakkı ile ulaşılmak istenen kamu yararı arasında makul ve adil bir denge kurmak zorundadır. Düzenlemeyle, taraf menfaatlerinin dengeli bir şekilde korunması amaçlanmaktadır.”

şeklinde açıklanmaktadır.

Komisyonadaki açıklamalarda uygulamada mahkemelerce otuz, kırk yıl önce yapılan kamulaştırmalarda iş ve işlemler noktasında bazı evrak eksikliğine dayanarak tazminata 2'nci defa hükmedildiği bu durumun da kamuyu zarara uğratan ve ilgili kişilerde sebepsiz zenginleşmeye sebebiyet veren sonuçlara neden olduğundan bu düzenlemenin önerildiği ifade edilmiştir.

Teklifeye dayanak olarak Anayasa Mahkemesinin bir bireysel başvuru üzerine verdiği karara göre kamulaştırmada bedel tespiti yapan mahkeme, bir yandan yeterli tazminat hesaplayarak bireyin hakkını korurken; diğer yandan kamunun fazla bedel ödeyerek zarara uğratılmasını engellemelidir (06.02.2014 tarihli ve 2012/1246 Başvuru No'lu Tahsin Erdoğan Başvurusu).

Teklifin bu maddesindeki düzenleme kamunun kötü niyetliler tarafından zarara uğratılmaması amacı bakımından olumlu olmakla beraber ancak uygulamada yine bireylerin hak kaybına neden olabilecek sonuçları doğurabileceği düşünülmektedir.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında acele el koyma kararlarının tescil yönünden kesin kararlar olduğu, bunların , bedel yönünden itiraza tabi oldukları dikkate

alınarak konunun ytekrar değerlendirilmesi gerektiği konusundaki eleştirilerimize tatminkar yanıt verilmemiştir.

Teklifin 4. maddesindeki söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 2., (Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması) başlıklı 13., (Mülkiyet Hakkı) başlıklı 35. ve (hak arama hürriyeti) başlıklı 36. madde hükümlerine uygunluğunun (Hak arama hürriyeti) ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

Teklifin 5 maddesiyle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na ek madde ilave edilerek; kamulaştırma davalarında bedel, vekalet creti ve yargılama giderlerin ilgililerin hesabına yatırılması; idarenin teminat gösterme zorunluluğunun olmaması; kanun kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretlerinin maktu olarak düzenlenmesi hususunda düzenleme yapılmaktadır.

Buna göre;

Bu Kanun kapsamında mahkemelerin hükmettiği bedel + vekalet creti + yargılama giderleri: davacının veya vekilinin banka hesap numarasına yatırılacaktır. Davacı veya vekili, banka hesap numarasını idareye yazılı Şekilde bildirecektir. Yatırma süresi: bildirim tarihinden itibaren 30 gün olacaktır. Sresinde ödenmezse genel hükümlere göre icra yoluna başvurulacaktır.

İdarenin, bu Kanun kapsamındaki icra takiplerinde İcra ve İflas Kanunu'nun (icranın geri bırakılması için verilecek süreyi düzenleyen) 36. maddesi uyarınca icranın geri bırakılmasını talep ederse idarenin teminat gösterme zorunluluğu olmayacaktır

Kamulaştırma kanunu kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretleri, davalı idare tarafından ödenmek üzere maktu olarak belirlenecektir.

Uygulamada, kural olarak borçlu, kanun yoluna başvurduğu gerekçesiyle tehir-i icra talep ettiğinde; bir mehil alır ve bu süre boyunca icra işlemlerinin tatbiki geri bırakılır. Ama bu sürede alacaklı bakımından bir zarar doğmamasını teminen; borçlu teminat göstermesi gerekir.:

Ancak İcra İflas Kanununun 36/2 maddesi gereğince borçlunun Devlet olması durumunda; teminat gösterme zorunluluğu bulunmamaktadır. Teklifteki 5. Maddedeki düzenleme ile de bu istisna hükmüne paralel biçimde 2942 sayılı Kanun kapsamındaki

tehir-i icralarda idareler, teminat göstermeyebilecektir. Ancak kamulaştırma işlemlerinin önemi ve uygulamadaki sorunlar göz önüne alındığında; alacaklıların alacağını tahsil etmesi zorlaşabilmektedir.

Söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın (Kanun önünde eşitlik) başlıklı 10, 13., (Mülkiyet Hakkı) başlıklı 35. ve (Kamulaştırma) başlıklı 46. madde hükümlerine uygunluğunun (Hak arama hürriyeti) ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

Bu Kanun kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekalet ücretleri: maktu olarak belirlenecek ve davalı idare tarafından ödenecektir.

Davalarda belirlenecek mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretlerinin nispi yerine maktu olarak belirlenmesi, hak kayıplarına neden olabilecektir. Zira dava bedeli büyük davalarda; maktu ücret düşük kalabilecektir.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında, öylesi bir düzenlemenin avukatlık gelirlerinde azalmaya neden olacağı, ayrıca söz konusu davaların uzun sürdüğü ve enflasyonist koşulların da dikkate alınması gerektiği yönündeki eleştiri ve tespitlere de tatminkar cevap verilmemiştir.

Teklifin 6 maddesiyle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na geçici madde ilave edilerek geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

Bu düzenlemeye göre; maddesine eklenen (kamulaştırma işlemlerinin kesinleşme tarihini düzenleyen) ikinci fıkra, teklifin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla; kanun yolunda olanlar + görülmekte olan davalar + yargılamanın iadesi davalarında uygulanacaktır.

Teklifin 7 maddesiyle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na geçici madde ilave edilerek; Fiilen el koyma / hukuken el atmaya ilişkin davalarda bedel ve tazminata hükmedildiğinde; bu tazminat ve bedelin ödenmesi için, tedbir mahiyetinde kamu kurumları bünyesinde bütçe oluşturulması yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Bu düzenleme ile;

Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen; 04.11.1983 tarihi (2942 s. K.'nın kabul tarihidir.) - 28.07.2021 tarihi (3194 s. İmar K. Md. 18'de 7333 s. K. ile yapılan değişikliklerin yürürlük tarihidir) arasında fiilen kamu hizmetine ayrılan / kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek

üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen - tamamen / irtifak hakkı tesis ederek; malikin rızası olmadan;*fiilen el koyma / hukuken el atmaya ilişkin davalarda bedel ve tazminata hükmedildiğinde; bu tazminat ve bedelin ödenmesi için, ihtiyaç olursa, idareler bünyesinde bütçe oluşturulmaktadır.

-Merkezi yönetim bütçesine dahil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (MSB, Jandarma Genel Kom., Sahil Gv. Kom. btelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) %3'

-Belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleŖmiŖ bte gelirleri toplamının en az %3'

-Diğer idareler için en son kesinleŖmiŖ bte giderleri toplamının en az %3' oranında yılı btelerinde pay ayrılacaktır.

Alacakların toplam tutarı; ayrılan ödeneğin toplam tutarından fazla ise: demeler, sonraki yıllara sri biçimde + garameten + taksitle yapılacaktır.

Taksitlendirmede, bte imkanları ve alacakların tutarları esas alınacaktır.

Taksitli deme süresince, 3095 s. Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İliŖkin Kanuna göre kanuni faiz ayrıca ödenecektir.

Söz konusu hükümler; bu geçici 19. madde yürürlüğe girdiği tarihte bedel ve tazminatı denmemiŖ olan tüm davalar ve icra takipleri için de uygulanacaktır.

1983 tarihli 2942 sayılı KamulaŖtırma Kanunu'nun 38' nci maddesi ile kanunun idarelerin kamulaŖtırmaz el attığı taşınmazlara iliŖkin taşınmaz sahiplerinin dava açabilmesi için 20 yıllık zamanaŖımı süresi ngrmŖ ve bu yasa maddesi sebebiyle 1983 ten önce gerekleŖen kamulaŖtırmaz el atmaların çoğu zamanaŖımına uğramasına neden olmuŖtu. Ancak KamulaŖtırma Kanunu, Anayasa'nın 35 ve 46' nci maddeleri gereğince ihdas edilmiŖ bir kanun olması ve gerek Anayasa'mıza gerekse Avrupa İnsan Hakları SzleŖmesi'ne göre idarenin kamulaŖtırmaz el atma eylemlerine zamanaŖımı uygulanmasının mülkiyet hakkına aykırı olması sebebiyle Türkiye Cumhuriyeti, KamulaŖtırma Kanunu 38' nci madde sebebiyle AİHM nezdinde birçok mahkmiyet ve tazminat ile karŖı karŖıya kalmıŖtır.

Anayasa Mahkemesinin 2002 tarihinde KamulaŖtırma Kanunu'nun 38' nci maddesini Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiŖtir. Ancak, iptal kararı sonrasında da

bazı mahkemeler Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümeyeceğinden bahisle 1983 öncesinde yapılan ve zamanaşımına uğrayan kamulaştırmasız el atmalara ilişkin davaları zamanaşımı dolayısı ile reddetmeye devam etmiş ve Türkiye bu davalara ilişkin başvurular sebebiyle AHİM de tazminat ödemeye mahkum edilmeye devam etmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin Kamulaştırma Kanunu md.38'i iptali sonrasında da sorunun çözülmemesi sebebiyle kanunun koyucu sorunu gidermek amacıyla 5999 sayılı yasa ile Kamulaştırma Kanunu'na geçici 6' ncı maddeyi eklemiştir. Söz konusu maddenin amacı 1956 ile 1983 arasında idarelerin yaptığı kamulaştırmasız el atmalar sebebiyle vatandaşların oluşan hak kayıplarını gidermek amacıyla getirilmiş istisnai bir hüküm olmuştur. Bu istisnai geçici madde ile bir taraftan Kamulaştırma Kanunu 38' nci madde ile dava hakları ellerinden alınan vatandaşların dava hakkı verilmesi diğer taraftan da eski kamulaştırma evraklarına ulaşamayan idareler korunmak istendiğinden istisnai hükümler ihdas edilmiştir. Bu istisnai kanun hükmünde 1956 – 1983 arası kamulaştırmasız el atmalarda dava açılabilmesi için idarelere başvuru şartı getirilmiştir. Ancak, bu yasa maddesindeki ; *“Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması halinde, idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerden yüzde iki pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması halinde, ödemeler, sonraki yıllara sari olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir”* hüküm ile Anayasa 46'ncı maddeye aykırı bir düzenleme getirilmiştir.

5999 sayılı Kanunun ile kamulaştırmasız el atma bedellerin ödenmesine getirilen sınırlama Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'nın 46' ncı maddesindeki kamulaştırma bedellerinin peşin ve nakit ödenmesi gerektiği ilkesine aykırı olması sebebiyle iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı sonrasında, Kanun Koyucu aynı hükmü 13.02.2011 tarihli 6111 sayılı Yasa ile tekrardan kanunlaştırmış ancak bu yasa maddesi de Anayasa Mahkemesi tarafından aynı gerekçeler ile iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda bahsi geçen iki iptal kararı sonrasında Kanun Koyucu, 24.05.2013 tarihli 6487 sayılı Bazı Kanunlar İle 375 Sayılı Kanun Hükümde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 21.Maddesi ile Kamulaştırma Kanununun Geçici 6 ncı Maddesini yeniden düzenlemiştir. Ancak, Geçici 6'ncı madde 1956 ile 1983 arası dönemi ihdas eden istisnai bir kanun hükmü olmasına ve

vatandaşların bu dönemdeki hak kayıplarını gidermek amacıyla getirilmiş olmasına rağmen, 2013 teki bu kanun değişikliğinde Geçici 6' ncı maddeye 1983 tarihinden sonraki kamulaştırmaz el atmaları da kapsayan hükümler konulmuştur. Bu değişiklik ile 1983 sonrası için de dava açılmadan önce idareye başvuru zorunluluğu getirilmiş, avukatlara ait mahkeme ilam ve icra vekalet ücretleri maktu alacakların taksitle ödenmesi şartı getirilmiştir.

Anılan düzenlemede Geçici 6. maddenin 13. fıkrası;

"4/11/1983 tarihinden bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihe kadar kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazların idare tarafından kamulaştırılması hâlinde kamulaştırma bedeli ve mahkemelerce malikleri lehine hükmedilen tazminat ile bu davalara ilişkin mahkeme ve icra vekalet ücretleri de, idarelerce bu maddenin sekizinci fıkrasına göre bütçelerden ayrılacak paydan ve aynı fıkroda belirtilen usule göre ödenir ve işlem yapılır. Bu alacaklar için de bu maddenin on birinci fıkrası, bu fıkra kapsamında kalan taşınmazlar hakkında açılan her türlü davalarda ise yedinci fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkra hükmü, bu fıkra kapsamında kalan taşınmazlar hakkında açılan ve kesinleşmeyen davalarda da uygulanır"

hükmünü içermekte idi.

Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin 2013/95 E., 2014/176 K.ve 13.11.2014 tarihli kararı ile Geçici 6.maddenin 13. fıkrası; *"Geçici 6' nci maddenin istisnai bir kanun hükmü olduğunu ve sadece 1956 ile 1983 tarihlerindeki hak kayıplarını ortadan kaldırmak amacıyla getirildiğini, bu döneme ilişkin hükümlerin 1983 sonrasında kamulaştırmaz el atma davalarında uygulanamayacağını, 1983 sonrası el atma davalarında avukatlık ücretlerinin maktu yapılamayacağını"* belirtmek suretiyle yasanın 1983 sonrası el atmalara ilişkin hükümlerinin Anayasa'nın 2, 13, 35, 36 ve 46' ncı maddelerine aykırı olduğunu belirterek iptal edilmiştir.

Son yıllarda özellikle torba yasalarda Kamulaştırma Kanununda çok sayıda yapılan değişikliğin bir kısmının Anayasa Mahkemesince Anayasa'nın bazı maddelerine uygun bulunmayarak iptal edilmesine rağmen mevcut kanun teklifi metninde de 3, 4, 5, 6, 7. maddelerle 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirilmekte anılan kanuna ek veya geçici madde ilavesi yapılmaktadır.

Kamulaştırma mevzuatında kapsamlı değişiklik yapan söz konusu maddelerin Adalet Komisyonunda tüm boyutlarıyla ele alınıp tartışılmadan acele ile yasalaştırılması gayretini uygun bulmamaktayız.

3.3 Teklifin 8, 14, 15,16, 17 ve 22. maddelerinin değerlendirilmesi

Kanun teklifinin 8, 14, 15, 16,17 ve 22. maddeleri Cemevleri ile ilgili bazı düzenlemeleri içermektedir.

Söz konusu maddelerle ilgili olarak daha önceden Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinin TBMM'ye vermiş bulunduğu çok sayıda kanun teklifi gündeme alınmamış, bazı kanunların komisyonlarda görüşülmesi sırasında verilen çok sayıda önerge red edilmiştir.

Kanun Teklifinin 8. maddesi; 3194 sayılı İmar Kanunu'na ek madde 10 eklemektedir. Madde metni; ; imar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu cemevi yerleri ayrılacağı; il ve ilçelerde mülkî idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla cemevlerinin yapılabileceği, Cemevi yerinin , imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemeyeceği hususlarını düzenlenmektedir.

Madde; Kanun'da halihazırda "ibadet yerleri" için yazılmış ek madde 2'nin cemevlerine tahvilini içermektedir.

Maddenin gerekçesinde;

"3194 sayılı İmar Kanununa ek madde eklenerek Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerine imar planlarının tanziminde planlanan beldenin veya bölgenin şartları ve ihtiyaçları göz önünde tutularak yer ayrılmakta ve cemevi yapılabilmesi için mülki idare amirinden izin alınması düzenlenmektedir."

açıklaması yer almaktadır.

İktidar, ibadethane olarak kabul etmediği için cemevleriyle ilgili olarak İmar Kanununa ek 2'nci maddesindeki "ibadethane" ibarelerini "cemevi" olarak değiştirerek ayrı bir ek madde getirmiştir

Kanun teklifinin 14. maddesi; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin 7. Maddesine iki bent eklemektedir. Bu maddedeki düzenleme ile;

-Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasına; cemevlerinin yapım, bakım, onarımı ve bu açıdan malzeme desteği sağlanması hususları eklenmiştir

-Büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri arasına; cemevlerinin yapım, bakım ve onarımlarının yapılmasına ilişkin hüküm eklenmiştir.

Madde metninin gerekçesinde;

“Büyükşehir belediyeleri gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerine yönelik bina ve tesisleri yapmakta ve bu bina ve tesislerin her türlü bakım ve onarımını da yapabilmekte ve gerekli malzeme desteğini sağlamaktadırlar. Aynı kapsamda Alevi-Bektaşî kültürü ve erkân hizmetlerinin yürütüldüğü cemevlerinin de büyükşehir belediyeleri tarafından gerektiğinde yapım, bakım ve onarımı ile malzeme desteği sağlanmasına imkan tanınmaktadır.

Büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından sağlık, eğitim ve kültür tesisi binalarının yapım, bakım ve onarımları yapıldığından aynı kapsamda cemevlerinin de yapım, bakım ve onarımlarının aynı belediyeler tarafından yapılmasına yönelik düzenleme yapılmaktadır.”

açıklaması yer almaktadır.

14 madde; iktidar blokunun dinsel Alevî inancına yönelik bakış açısını göstermektedir. göstermektedir. Zira, gerek teklif maddesinin gerekçesinde gerek 5216 sayılı Kanun'da eklemelerin yapıldığı madde bağlamına bakıldığında; cemevlerine yapım, bakım ve onarımla ilgili sağlanacak imkanların, cemevlerinin ibadethane olma niteliğine değil ama “kültür” tesisleri olma niteliğine istinaden sağlandığı görülmektedir.

Kanun teklifinin 15. maddesi; 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun il özel idaresinin görev ve sorumluluklarına ilişkin 6. maddesine yeni bir fıkra eklemektedir. Buna göre; il özel idaresi tarafından il sınırları içerisinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapılabilecektir.

Kanun teklifinin 16. maddesi; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasının b bendine bir ibare eklemekte ve belediyenin görev ve sorumlulukları arasına cemevlerinin yapım, bakım ve onarımının yapılabilmesini dahil etmektedir.

Kanun teklifinin 17. maddesi; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesine ekleme yapmış ve belediye ve bağlı idarelerin, meclis kararıyla, diğer kurumlar yanında cemevlerine de indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilecekleri ifade edilmiştir.

Kanun teklifinin 22. maddesi; 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na "Cemevlerinin aydınlatma giderleri Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine konulacak ödenekten karşılanır" içeriğindeki ek madde 6'yı eklemektedir.

Esasen 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 6. maddesinin 3. fıkrası;: "Güvenlik amacıyla yapılan sınır aydınlatmalarına ait tüketim ve yatırım giderleri, İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten, toplumun ibadetine açılmış ve ücretsiz girilen ibadethanelere ilişkin aydınlatma giderleri ise Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır." hükmünü içermektedir.

Görüldüğü üzere, bu düzenleme ibadethanelerin aydınlatma giderlerinin Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacağını öngörmektedir.

Alevi inancına saygıya ve aydınlatma giderlerinin karşılanmasında eşitliği(?) sağlamaya yönelik teklif maddesi; cemevlerinin 6446 sayılı Kanun'un 6. Maddesinin 3. fıkrası anlamında "ibadethane" olmadığını ifade etmekte ve söz konusu giderlerin Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinden değil de Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesinden karşılanacağını belirterek, iktidarın Alevi inancına yönelik inkârcı tutumunu ifade etmektedir.

Bu teklifin, 14, 15, 16, 17 ve 22'nci maddelerinde de cemevleri ibadethane kapsamına alınmadan ibadethanelerle ilgili yapım, bakım onarım ve giderlerinin karşılanmasına yönelik olarak ayrı maddeler düzenlenmektedir. Kanun teklifinin cemevlerini ibadethane olarak tanımlamamak için başvurduğu bu yöntem sorunludur.

Teklifle, mevzuatımızdaki ibadethanelere tanınan tüm hakların cemevlerine özel düzenlenmiş kanun maddeleriyle verilmeye çalışılmasıyla ortaya çıkacak sakıncalar ancak cemevlerini de ibadethane olarak tanımlayıp diğer ibadethanelerle ilgili düzenlemelere tabi kılınmasıyla giderilebilirdi. Cemevleri için diğer ibadethanelerden ayrı ancak aynı içerikte maddeler düzenlenmesi Anayasanın Diyanet İşleri

Başkanlığının niteliklerini belirleyen 136'ncı maddesinde yer alan Başkanlığın "milletçe dayanışma ve bütünleşme" hedefini boşa çıkarıcı bir özellik göstermektedir.

Kanun teklifinin 8., 14., 15., 16., 17. ve 22. maddelerinin ; Anayasa'nın 2., 10., 24., 64, 90. ve 136. maddelerine aykırı olduğunu düşünüyoruz.

Anayasa'nın 2. Maddesinde öngörülen laiklik ilkesine aykırılık:

Alevi inancına sahip kişiler lehine bir düzenleme getirme iddiasında olan teklif maddeleri; aslında Alevi inancını yok sayma tavrının devamlılığında yer almaktadır. Devletin farklı din ve inançlar karşısındaki tarafsızlık yükümlülüğünü ihlal eden teklif maddesi, bu itibarla Anayasa'nın 2. maddesindeki laiklik ilkesine aykırıdır. Yapılması gereken; kanun teklifindeki cemevlerine ilişkin maddelerin genel muadilleri olarak mevzuatta yer alan hükümlerdeki "mabet", "ibadethane" gibi kavramların cemevlerine uygulandığını kabul etmektir.

Teklif yer alan maddeler var olan sorunu çözmekte; aksine, onu kanun düzeyinde tescillemektedir. İslamiyetin Sünni mezhebi açısından birçok hak getiren ama Alevi inancını yok sayan mevzuat, idari uygulama ve son olarak da işbu kanun teklifi maddeleri; İslami inanç bağlamından bir mezhebi kayırdığını ve bir diğerinin yok sayıldığını göstermekte, böylece bir tercihte bulunulduğu anlamına gelmektedir. Söz konusu maddeler, Anayasa'nın laiklik ilkesini içeren 2. Maddesine aykırıdır.

-Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen "Kanun Önünde Eşitlik" İlkesine aykırılık:

Kanun teklifinin anılan maddeleri, cemevlerini cami, kilise ve havralar gibi ibadethane olarak kabul etmemesi itibariyle; Alevi inancına sahip kişileri, Sünni inanca, Hristiyanlık inancına ve Yahudilik inancına sahip kişilere nazaran kanun önündeki hak ve avantajların dağıtımında ayrımcılığa maruz bırakmaktadır.

Kanun teklifinin cemevlerinin giderlerini karşılamayı, onların ibadethane niteliğini reddederek öngörmesi, eşitlik ilkesine uyulduğunu göstermez. Zira bu tutumla, gelmek üzere diğer bazı inançları resmi olarak tanıyan kamu otoriteleri, Alevi inancını resmi olarak inkâr etmiş olmaktadır.

Oysa bu alandaki AİHM içtihatları açıktır. Farklı dinlerin veya aynı dinin farklı kollarının birlikte var olduğu demokratik bir toplumda; farklı grupların çıkarlarını bağdaştırmak ve herkesin inançlarına saygıyı sağlamak üzere, AİHS'nin 9.

maddesinde özgürlüğe yönelik olarak sınırlamalar öngörmek gerekebilir. Bununla beraber; bu alanda düzenleme yaparken ve farklı din, kült ve inançlarla ilişkisinde, devletin yansız ve tarafsız olması gerekir. Çoğulculuğun idamesi ve demokrasinin iyi işleyişi buna bağlıdır ¹¹

9. madde, ilke olarak, dini ibadete hasrolunan yer veya yapıların yapılması, açılması ve yönetilmesi hakkını güvenceler. Bu itibarla, dini yapıların işletilmesine ilişkin meseleler, bazı durumlarda, dini toplulukların üyelerinin dini inançlarını açıklama haklarının icrası üzerinde önemli sonuçlar doğurabilir.¹² Eğer dini bir topluluğun ibadetini yapmak için bir yeri olmazsa, dinini açıklama özgürlüğünün içi boşalmış olur ¹³

Bazı durumlarda; ulusal makamlarca dini toplantılara bazı yerlerde izin verilmesi ya da bunların yalnızca fiilen hoş görülmesi, müdahale ihtimalini tamamen ortadan kaldırmak bakımından yeterli olmayabilir ¹⁴

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi; devletin inançları ve ibadethaneleri tanımlarken uymaları gereken sınırları çizmiştir: Eğer devletlere bırakılan serbestlik, onlara “ibadet” veya “din” sözcüklerine, bir dinin geleneksel olmayan ve azınlıktaki bir biçimini hukuki korumadan mahrum bırakacak şekilde çok sınırlayıcı bir tanım vermelerini mümkün kılsaydı, Sözleşme’nin 9. Maddesindeki hak büyük ölçüde teorik ve göstermelik olurdu. Böyle sınırlayıcı tanımlamalar, din özgürlüğünün icrası üzerinde doğrudan etki doğururlar ve bir ibadetin dini niteliği inkar edildiğinde, bu hakkın icrasını sınırlayabilirler. Her halükarda, bu tanımlar, dinin geleneksel olmayan biçimlerinin aleyhine yorumlanamazlar ¹⁵

Kişisel ya da ortak bir inancın düşünce, vicdan ve din özgürlüğü kapsamında olması için; yeterli derecede kuvvet, ciddiyet, tutarlılık ve önem taşıması gerekir. Bu koşul yerine geldiğinde, devletin yansızlık ve tarafsızlık ödevi, onun, inançların

---

¹¹ (Église métropolitaine de Bessarabie et autres c. Moldova, 2001, §§ 115-116).

¹² (Église de Jésus-Christ des saints des derniers jours c. Royaume-Uni c. Royaume-Uni, 2014, § 30 ; Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı c. Turquie, 2014, § 41).

¹³ Association de solidarité avec les témoins de Jéhovah et autres c. Turquie, 2016, § 90).

¹⁴ Association de solidarité avec les témoins de Jéhovah et autres c. Turquie, 2016, § 107).

¹⁵ İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 114).

meşruiyeti ya da bunların ifade şekli konularında herhangi bir değerlendirme yapma yetkisiyle bağdaşmaz.¹⁶

AİHM, salt teolojik konularda görüş bildirmekte, bu alanda tartışmalara girmekte ve verili bir dinin inançlarının, ilkelerinin ve gerekliliklerinin neler olduğunu belirlemekte yetkisizdir¹⁷ (Bir dinin tarihsel temelleri hususunda ve inananlarının taleplerinin geçerliliği konusunda ilahiyatçılar arasında tartışmaların olması, söz konusu inancın dini niteliğine itiraz etmek için yeterli değildir ¹⁸

Bir dini cemaatin içinde inançlarının temel ilkeleri ve devletten talepleri konularında bir iç tartışmanın olması, 9. maddenin uygulanmasını etkilemez¹⁹

Yine AİHM, Türk Hükümeti'nin, bir Alevi topluluğundan gelen ve Sünni İslam ile aynı şekilde muamele görmeyi içeren taleplerine yönelik reddin, Sözleşme'nin 9. maddesini tek başına ve 14. maddesiyle bütünleşik olarak ihlal ettiğine karar vermiştir. Bu çerçevede, özellikle, Alevilerin ibadetlerine ilişkin hizmetlerin kamu hizmeti sayılmasını, cemevlerinin ibadet yeri sayılmasını, Alevi din görevlilerinin devlet memuru olarak istihdam edilmesini ve Alevilik için bütçede pay ayrılmasını talep ediyorlardı. Kamu otoritelerinin bu reddi, Aleviliğin bağımsız bir din (inanç) olarak görülmesinin reddine dayanıyordu. Mahkeme, devletin Aleviliğin hususiyetlerini dikkate almamasının, onun yansızlık ve tarafsızlık ödevini ihlal ettiğine kanaat getirmiştir. Alevi topluluğunun kendi içinde inançlarının temel kuralları ve talepleri hususlarında bir tartışma olması; Türk tarih ve kültüründe derinden kökleşmiş ve Sözleşme'nin 9. maddesinde güvencelenen haklardan yararlanan dini bir topluluğun söz konusu olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Cemevlerinin ibadet yeri olarak tanınmasının reddiyle beraber, Alevilik gibi azınlık inançlarına ilişkin açık bir hukuki çerçevenin yokluğu; ibadet yerlerinin inşa edilmesi, miras ve sübvansiyon edinilmesi, dava açma gibi konularda birçok hukuki, yapısal ve finansal soruna yol açmaktadır. Türk mercileri, bu alandaki çok geniş takdir marjlarını aşmıştır. Mahkeme, ayrıca, başvurucuların, anılan türdeki hak ve

¹⁶ Eweida et autres c. Royaume-Uni, 2013, § 81).

¹⁷ İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 69 ; Kovaļkovs c. Lettonie (déc.), 2012, § 60).

¹⁸ Association « Romuva » de l'ancienne religion balte c. Lituanie, 2021, §§ 118-119).

¹⁹ İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 134).

hizmetlerden yararlanan çoğunluktaki Sünni İslam'ın inananlarına nispetle ayrımcılığa maruz kaldıklarını tespit etmiştir²⁰

AIHS, devletlere, ibadet yerlerine özgül bir statü izafe etme yükümlülüğünü yüklemeyiz. Bununla beraber; eğer devlet ibadet yerlerine kendiliğinden özgül bir statü tanıyorsa; bu statüden bazı dini toplulukların yararlanmasını Sözleşme'nin 14. Maddesine aykırı olarak ayrımcı şekilde reddedemez²¹

AIHM'nin ifade ettiği üzere; eğer devlet, dini topluluklara özgül bir statü ve ayrıcalıklar içeren bir hukuki kişilik vermek için mevzuatında hukuki bir çerçeveye oluşturuyorsa, o halde, isteyen her dini topluluğun bu statüyü talep etme imkanı bulunmalıdır. Ulusal makamların kararlarının, ayrımcı şekilde uygulanmayan hakkaniyetli ölçütlere dayanması gerekir²²

Din özgürlüğü, dini toplulukların ya da bir dinin inananlarının, diğerlerinden farklı bir hukuki statü edinme hakkını içermez. Ancak, eğer böyle bir statü oluşturulmuşsa, bunun ayrımcı olmayan bir şekilde verilmesi gerekir²³

Yukarıda anılan AIHM içtihatları ışığında; Sünni inancını (özellikle) Diyanet İşleri Başkanlığı üzerinden tanıyıp sistemli şekilde koruyan ama buna karşın Alevilerin ibadethanelerini ve böylece inançlarını din ve vicdan hürriyeti bağlamında resmi olarak tanımayı reddeden kanun teklifi, Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır.

Öte yandan, kanun teklifinin 17. ve 18. maddelerinde kullanılan "yapabilir" ifadesi; il özel idareleriyle belediyelerin cemevlerinin yapım, bakım ve onarımının yapılması hususunda keyfî kararlar alabilmelerini mümkün kılacaktır ve söz konusu düzenlemelerin ayrımcılığa karşı yeterli güvence sağlamasına manidir.

-Anayasa'nın "Din Ve Vicdan Hürriyetini" "öngören 24. maddesine aykırılık:

²⁰ İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016).

²¹ (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı c. Turquie, 2014, §§ 48-49).

²² (Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas et autres c. Autriche, 2008 ; İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 183 ; Association « Romuva » de l'ancienne religion balte c. Lituanie, 2021, § 126).

²³ Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı c. Turquie, 2014, § 45).

Ulusal makamlara AİHM tarafından tanınmış takdir marjının genişliği, hiçbir şekilde ilgili inancın doğası ve içeriğine bağlı olamaz²⁴

Bir dizi soruna ve pratik zorluğa yol açtığına, ulusal makamların bir dini topluluğun özgül inançsal (cultuel) niteliğini reddetmesi, Sözleşme'nin 9. Maddesi bakımından müdahale addedilir²⁵

Sözleşme organları Sözleşme'nin 9. Maddesindeki güvencelerin birçok farklı din ve inanca uygulandığı kabul etmişlerdir. Örnek vermek gerekirse:

- Alevilik (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı c. Turquie, 2014 ; İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016)
- Budizm (Jakóbski c. Pologne)
- Değişik Hristiyanlık mezhepleri (örneğin: Sviato-Mykhailivska Parafiya c. Ukraine, 2007 ; Savez crkava « Riječ života » et autres c. Croatie, 2010)
- Değişik biçimleriyle Hinduizm (Kovaļkovs c. Lettonie (déc.), 2012 ; Genov c. Bulgarie, 2017)
- Değişik biçimleriyle İslamiyet (Hassan et Tchaouch c. Bulgarie [GC], 2000 ; Leyla Şahin c. Turquie [GC], 2005) ve bu arada Ahmedilik (Metodiev et autres c. Bulgarie, 2017)
- Yahudilik (Cha'are Shalom Ve Tsedek c. France [GC], 2000 ; Francesco Sessa c. Italie, 2012) ;
- Sihizm (Phull c. France (déc.), 2005 ; Jasvir Singh c. France (déc.), 2009)
- Taoculuk (X. c. Royaume-Uni, 1976, décision de la Commission)
- Yeni ve nispeten yeni dinler ve ruhani uygulamalar (Örneğin: Mandarom otizmi - Association des Chevaliers du Lotus d'Or c. France, 2013; Bhagwan Shree Rajneesh hareketi - Leela Förderkreis e.V. et autres c. Allemagne ve Mockuté c. Lituanie, 2008, § 121; Rahip Sun Myung Moon'un Birleşme Kilisesi - Nolan et K. c. Russie, 2009 ve Boychev et autres c. Bulgarie, 2011; Mormonizm veya son günler azizlerinin İsa'sının Kilisesi -Église de Jésus-Christ des saints des derniers jours c. Royaume-Uni c. Royaume-Uni, 2014).

²⁴ Association « Romuva » de l'ancienne religion balte c. Lituanie, 2021, § 146).

²⁵ (İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 95).

AİHS'nin 9. Maddesi, yukarıda sayılan (ve Sözleşme organlarının içtihatlarındaki diğer) inanç ve doktrinlere, savunmacı devletin onları resmi açıdan “din” olarak tanıyıp tanınamasından bağımsız şekilde, uygulanır. Aksi tutum; devletin onları tanımayı reddetmek suretiyle onları 9. maddenin korumasından dışlayabileceğini söylemek olurdu²⁶

Alevi mezhebini/dinini/inancını din ve vicdan hürriyeti bağlamında tanınamak anlamına gelen teklif maddeleri, Anayasa'nın din ve vicdan hürriyetine ilişkin 24. maddesine aykırıdır. AİHM, açık şekilde AİHS'nin 9. Maddesinin Alevi inancına uygulandığı ortaya koymaktadır.

AİHM'nin de belirttiği üzere, ulusal makamların hukuken tanınmamış bir dini yapının faaliyetlerini yalnızca hoş görmesi, ancak resmi tanınmanın ilgililere hak sağladığı bir durumda resmi tanınmanın yerine geçmez²⁷

Söz konusu dini topluluğun ilişkili dernekler ya da vakıflar kurmak suretiyle hukuki kişiliğin yokluğunu kısmen telafi edebilmesi belirleyici değildir ve sorunu çözmeye elvermez²⁸

Mahkeme, İslam diniyle ilgili meselelerde görevli devlet merciinin Aleviliği İslam'ın bir kolu olarak görmesi sebebiyle başvurunun nüfus cüzdanındaki “İslam” ibaresini “Alevi” ile değiştirememesi sonucunda, Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir²⁹

Kanun koyucunun Alevi inancının dinsel niteliğini yok sayma ya da reddetme yetkisi yoktur. Bu konuda niteleme ve değerlendirme yapma yetkisi olmayan kanun teklifinin Aleviliği inanç olarak kabul etmeyip, onun kültürel bir yaklaşım olarak görmesi; kanun teklifinin bir dinsel topluluğun üyelerinin din ve vicdan hürriyetlerini kategorik şekilde inkâr ettiği anlamına gelmektedir ve Anayasa'nın 24. maddesine aykırıdır.

---

²⁶ (Mockuté c. Lituanie, 2018, § 119).

²⁷ (Église métropolitaine de Bessarabie et autres c. Moldova, 2001, § 129 ; İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 127).

²⁸ (Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas et autres c. Autriche, 2008, § 67 ; İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016, § 130).

²⁹ (Sinan Işık c. Turquie, 2010, §§ 45-46).

-Anayasa'nın 64. maddesine aykırılık:

Aleviliği inanç olarak görmeyen teklifin 22. maddesi, cemevlerinin aydınlatma giderlerin karşılanması noktasında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı devreye sokmaktadır. Böylece kendisine yıllardır istikrarlı şekilde artan bütçeler sağlanan DİB cemevlerinin masraflarını kendi bütçesinden karşılamazken, bu giderlerin zaten son derece kısıtlı bir bütçesi olan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na karşılatılması, devletin sanat alanına ayırdığı son derece kıt kaynakların din hizmetlerine yönlendirilmesi anlamına taşıyacaktır.

Cemevlerinin aydınlatma giderlerini öderken, Alevi inancını ayrımcılığa maruz bırakmaktan da vazgeçmeyen teklif maddesi, böylece devletin sanatı ve sanatçıyı koruması görevini de ihlal etmektedir. Cemevlerinin aydınlatma giderleri Kültür Bakanlığı'nın sınırlı kaynaklarıyla değil, Diyanet İşleri Başkanlığı kaynaklarıyla karşılanmalıdır. Teklifin 22. maddesinin bu itibarla Anayasa'nın 64. maddesine aykırı olup olmadığı açısından değerlendirilmesi gerekir.

-Anayasa'nın 90. maddesine aykırılık:

Aleviliğe, AİHS'nin 9. maddesi uygulanır³⁰ (Diyanet İşleri Başkanlığı'nın (DİB) bir cemevinin elektrik masrafını, camiler, kiliseler ve havralar için yaptığı gibi üstlenmeyi reddetmesi, Sözleşme'nin 14. maddesiyle 9. maddesini bütünlük olarak ihlal eder.

DİB'in bu reddi, cemevinin bir ibadet yeri olarak tanınmamasına, bu tanımama ise, Türk makamlarının Aleviliği yalnızca İslam'ın bir kolu olarak değil de ayrı bir din olarak tanımayı reddetmelerine dayanıyordu. Mahkeme, bu muamele farklılığının objektif ve makul bir gerekçesinin bulunmadığını belirlemiştir.³¹(

Aleviliği din/inanç olarak görmeyi reddedip de, folklorik/kültürel bir zemine oturtan teklif maddeleri, AİHM içtihatlarıyla yorumlanan AİHS'nin 9. ve 14. maddelerine de aykırı olduğundan, Anayasa'nın 90. maddesine de aykırıdır.

³⁰ Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı c. Turquie, 2014 ; İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016).

³¹ Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı c. Turquie, 2014 ; İzzettin Doğan et autres c. Turquie [GC], 2016).

-Anayasa'nın 136. maddesine Aykırılık:

Anayasa'nın Diyanet İşleri Başkanlığını i düzenleyen 136. maddesine göre:

"Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir."

Yukarıda belirtildiği üzere, teklifin 22 maddesi, cemevlerinin 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 6. maddesinin 3. Fıkrasındaki "ibadethane" kavramına dahil olduğunu reddetmekte, böylece cemevlerinin aydınlatma giderlerinin bu düzenlemede belirtildiği üzere DİB tarafından karşılanmasına alternatif ayrımcı bir yol getirmektedir. Bu ise, 136. maddede tanımlandığı şekliyle DİB'in görevlerini laiklik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirme ilkesine aykırılık taşımaktadır.

Kanun teklifinin 22. maddesi; Anayasa'nın Diyanet İşleri Başkanlığının niteliklerini belirleyen 136'ncı maddesinde yer alan Başkanlığın "milletçe dayanışma ve bütünleşme" hedefini boşa çıkarıcı bir özellik göstermektedir. Açıkça halkın bir bölümü bu amacın dışına çıkarılmaktadır.

Vergi yükünün adil dağılımını öngören Anayasa'nın 73. maddesi açısından da söz konusu düzenlemelerin ayrıca değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir.

Söz konusu maddelerin komisyonda görüşülmesi sırasında bu maddelerin hazırlanmasından önce Türkiye'de mevcut 1616 cemevinin ziyaret edildiğini , muhataplarıyla konuşulduğunu , Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının bir kısmını gereğini yerine getirildiği ifade edilmiştir..

Görüşmeler sırasında bilgilerine başvuru Alevi Bektaşî Federasyonu Başkanı Mustafa Aslan; devletin görevinin bir inancı tanımlama, tarif etme, nasıl olduğuna dair bir fikir üretme değil, bir inanç topluluğunun taleplerinin yasalar çerçevesinde düzenlemeler getirmek suretiyle yasal güvence altına almak olduğunu, bu süreçte bir adım atmasını talep ettiklerini, teklifin verilmesinden önce hiçbir federasyon ve bileşenleriyle görüşülmediğini, cemevlerinin ibadethane olduğu vurgusuyla kazanılmış hukuki davalar bulunduğunu, ancak mevcut metindeki maddeler ve yaklaşım tarzıyla taleplerinin karşılanmadığını, bu durumun Alevi toplumu için incitici olduğunu, Cemevine ibadethane statüsü tanınmayan bu maddelerinin torba yasa teklifinden

çıkartılmasını, konunun taraflar başta olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan siyasi partilerden de oluşan ilgili uzman kişilerle beraber bu konunun yeniden ele alınacağı, yeniden tartışılacağı, yeniden çözüm üretileceği bir çerçeveye getirilmesini talep ettiklerini ifade etmiştir.

Görüşmeler sırasında bilgilerine başvurulmuş Alevi Vakıfları Federasyonu Başkanı Haydar Baki Doğan; Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade eden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin vermiş olduğu kararlar olduğunu, bu kararların tanınması gerektiğini, aksi takdirde Anayasa'nın 90. Maddesine aykırı bir durum olacağını, kanun teklifi hazırlanmadan önce kendileri ile hiç görüşülmediğini, Alevilik inancının kültürel bir etkinlik kapsamında değerlendirilemeyeceğini, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin, Danıştay 13. Dairesinin Cemevlerinin elektrik giderleri ile ilgili bazı kararları olduğunu, zaten bu kararlara istinaden elektrik faturalarını ödemediklerini, bunların Diyanet İşleri Başkanlığınca ödendiğini, Cemevlerine ibadethane statüsü verilmesini istediklerini, belirtmiştir.

Görüşmeler sırasında bilgilerine başvurulmuş Alevi Dernekleri Federasyonu Başkanı Celal Fırat; Cemevlerine ibadethane statüsü tanınmasını, eşit yurttaş olarak herkese demokrasi çerçevesinde kendi inancını ifade etme özgürlüğü tanınmasını istediklerini ifade etmişlerdir.

Görüşmeler sırasında bilgilerine başvurulmuş Hacı Bektaş Kültür Vakfı Genel Sekreteri Bülent Nurullah Gültekin; Vakıflarına 13 Mart 1998 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına çalışan vakıf olarak vergi muafiyeti tanınarak kamu yararına çalışan vakıf statüsü verilmiş olduğunu, dolaylı olarak tüm bu 6 maddenin üzerinde konuşulan her şeyin aslında vakıf tarafından gerçekleştirildiğini, alevi yurttaşlarla ilgili olarak bir hak arama ve eşitsizlik probleminin bulunduğunu, aslında böyle bir vakıf kurmanın bazı sorunların çözümlenmesi gereğinden doğduğunu, Cumhuriyetin ikinci yüzü yıllına girerken artık bu problemlerin çözümlenmesi gerektiğini Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Komisyonadaki görüşmeler sırasında il, ilçe ve köylerde bulunan mevcut Cemevlerinin imar ve mülkiyet sorunlarının nasıl çözümleneceği, bunların hukuksal statülerinin ne olduğu, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde kurulması düşünülen Daire Başkanlığının statüsünün örgütlenme biçiminin ve orada görev alacakların hangi yöntemlerle seçileceği, Cemevleri ile ilgili masrafların Diyanet İşleri Başkanlığı

kaynaklarından karşılanmasından neden ısrarla kaçınıldığı konusunda tarafımızca yöneltilen sorulara tatminkar cevaplar verilmemiştir.

Mevcut düzenlemelerde Cemevlerini ibadethane olarak tanıma, ayrımcılık yaşağının elenmesi, eşit işlem yapılması söz konusu değildir.

İktidarın cemevleriyle ilgili düzenlemeleri, Anayasaya açıkça aykırı birçok düzenlemeyi içeren bir torba teklifin içine koyarak TBMM'ye getirmesi, cemevleri konusunda ne kadar samimiyetsiz olduğunu göstermektedir. Ancak cemevleriyle ilgili olarak ilk kez bir yasal düzenleme yapılıyor olması olumludur.

Bu kanun teklifinin Cemevleri konusunda öngördüğü hükümler üzerine yapılan saptama ve açıklamalar, öncelikle usul, sonra içerik olarak ciddi sorunları yansıtmaktadır. Şöyle ki;

Usul olarak; kendine özgü tek konu yasası ile düzenleme yerine, adı, "Vergi Usul Kanunu" ile başlayan torba kanun teklifi başlığı ile ilgili yalnızca iki madde bulunmasına karşılık, Cemevleri üzerine 6 madde yer almaktadır. Cemevleri gibi, Alevi inancının ibadet yeri olan bir başat kurumun torba yasa ile düzenlenmesi; konuya yaklaşım tarzını ve bu konudaki zihniyeti yansıtır olması yanısıra, yasa başlığında bile görünür kılınmaktan kaçınılmış olması, konuyu istismarın göstergesi olsa gerekir.

İçerik olarak; yasal düzenlemenin amacı, Alevi toplumunu ve inancını tanımak, diğer inançlar ile eşit işleme tabi tutmak ve ayrımcılık yapmamak olmak gerekirken, tam tersinin yapıldığı görülmektedir

Bu nedenle yapılması gereken, din ve inanç özgürlüklerini güvence altına almayı amaçlayan ayrı bir yasal düzenlemenin yapılmasıdır.

Komisyonadaki görüşmeler sırasında söz konusu maddelerin Anayasa'nın bazı maddelerine de aykırı olduğundan bahisle teklif metninden çıkartılması yönündeki önerimiz kabul görmemiştir.

3.4 Teklifin 9. maddesinin değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanuna madde eklenmesi suretiyle Fiyat İstikrar Komitesinin görev ve yetkileri kanunla düzenlenmektedir.

Anayasa Mahkemesinin “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle Kurulamaz” dediği Finansal İstikrar Komitesi Kanunla kurulmaktadır.

Madde ile Fiyat İstikrar Komitesi (FİK) kurulması, oluşumu, sekreteryası, görev ve yetkileri tanımlanmaktadır.

Fiyat İstikrar Komitesinin, Hazine ve Maliye Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Tarım ve Orman Bakanı, Ticaret Bakanı, Strateji ve Bütçe Başkanı ile Merkez Bankası Başkanından oluşacağı, sekreteryasının Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütüleceği belirlenmektedir.

Fiyat İstikrar Komitesinin görev yetkileri;

-Ppara ve maliye politikaları arasında eşgüdüm sağlama yoluyla fiyat istikrarını sağlama,

-Fiyat istikrarını tehdit eden risklere yönelik tedbirleri belirleme ve karar alma,

-Kamu tarafından belirlenen ya da yönlendirilen fiyatların fiyat istikrarına ilişkin karar alma olarak belirlenmiştir.

Fiyat İstikrarı Komitesinin kuruluşu, oluşumu ve görev ve yetkilerine ilişkin söz konusu düzenleme aslında 74 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılmıştır.

CHP, 30/06/2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 74 sayılı CBK'nın tümünün ve bazı maddelerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuş ve Anayasa Mahkemesi, 1/6/2022 tarihinde aldığı 2021/85 esas sayılı kararıyla düzenlemeyi iptal etmiştir.18/8/2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçeleri şöyledir:

“19. CBK'nın 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Komitenin Hazine ve Maliye Bakanlığının koordinasyonunda Hazine ve Maliye Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Tarım ve Orman Bakanı, Ticaret Bakanı, Strateji ve Bütçe Başkanı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası başkanından oluşacağı belirtilmiştir. Anılan CBK'nın 3. maddesinde de para ve maliye politikaları arasında eş güdümü gözetmek suretiyle fiyat istikrarını sağlamaya yönelik yapısal politika önerileri geliştirmek, fiyat istikrarını tehdit eden riskleri izleyerek alınması gereken tedbirleri belirlemek, ilgili kurum ve kuruluşlar

tarafından uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak ve kamu tarafından belirlenen ya da yönlendirilen fiyatların fiyat istikrarı odağında uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak Komitenin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

20. Komitenin kuruluşu, görev ve yetkileri ile üye yapısı dikkate alındığında merkezî idare içinde yer alan, tüzel kişiliği bulunmayan, Cumhurbaşkanlığı veya herhangi bir bakanlık teşkilatına dâhil olmayan kendine özgü bir idari birim olduğu anlaşılmaktadır.

21. Kamu tüzel kişiliği bulunmayan, herhangi bir bakanlığın merkez veya taşra teşkilatına da dâhil olmayan idari bir birimin kuruluşu ile görev ve yetkilerinin CBK'yla düzenlenmesi Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında öngörülen "Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı karamamesiyle düzenlenir" şeklindeki kural kapsamında değildir. Ayrıca bu husus Anayasa'da CBK ile düzenleneceği özel olarak öngörülen diğer konulardan da değildir. Dolayısıyla kamu tüzel kişiliği bulunmayan ve Cumhurbaşkanlığı veya herhangi bir bakanlık teşkilatına dâhil olmayan Komitenin kuruluşu ile görev ve yetkilerinin belirlenmesi Anayasa'da CBK ile düzenleneceği özel olarak öngörülen konulardan değildir (AYM, E.2021/88, K.2021/105, 30/12/2021).

22. Öte yandan Anayasa'nın 123. maddesinde düzenlenen idarenin kanuniliği ilkesi, idarenin kuruluşu ile görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesini gerekli kılar (AYM, E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014, § 136, AYM, E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012).

23. Dava konusu CBK, idari teşkilat içerisinde yeni bir birimin doğrudan kuruluşu ile görev ve yetkilerine ilişkin olup belirtilen hususlar Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmelidir. Bu itibarla CBK ile Anayasa'nın 123. maddesi bağlamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle CBK'nın tümü, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir."

Anayasa Mahkemesi söz konusu CBK'nın tümünü iptal etmiştir.

Kanun teklifi ile getirilen düzenleme iptal edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin aynısıdır.

Ancak, burada ele alınması gereken konu Merkez Bankasının fiyat istikrarını sağlama görevi ile Merkez Bankasının bağımsızlığına ilişkin husustur. AYM, yetki açısından konuyu değerlendirdiğinden esasa girmemiştir.

14/1/1970 tarih ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nu değıştiren 25/4/2001 tarih ve 4651 sayılı Kanunun 1'inci maddesi ile bağımsız bir kurumsal yapıya kavuşturulurken Bankanın ana amacı olarak da fiyat istikrarının sağlanması tanımlanmıştır. 1211 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinde yapılan değışiklikle Merkez Bankasına fiyat istikrarını sağlama yetkisi verilmiştir. Diğer yandan da aynı maddenin (II) sayılı fıkrasında Bankanın para politikasını belirlemede tek yetkili ve sorumlu olduğı belirtilmiştir. Bu çerçevede para politikası araçlarını belirleme, para politikası kurulu oluşturma gibi özel yetkilerle donatılan Banka, bağımsız ve düzenleyici bir kuruluş hüviyetindedir.

Oysa getirilen bu yeni düzenleme ile Bankanın bağımsızlığı ve para politikasını belirleme yetkisi fiilen ortadan kaldırılmaktadır. Hatta Bankanın Başkanı, Komitenin bir üyesi haline getirilerek Hazine ve Maliye Bakanlığı'na tabi kılınmaktadır. Dolayısıyla kanunların çatıştığı bir alan yaratılmakta, bir yanda yeni bir birim ile bir kamu tüzel kişiliğı arasında görev ve yetki çatışması yaratılmaktadır.

Anayasa'nın 167'inci maddesinin birinci fıkrasında "Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır;..." denilmek suretiyle devlete, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirler alma yükümlülüğü yüklenmiştir. Söz konusu kanun teklifi piyasaların düzenli ve sağlıklı işlemesi yerine piyasaların kaotik bir duruma düşmesine neden olabilecek bir yetki çatışması yaratmasından ötürü Anayasa'ya aykırı bulunmaktadır.

Burada ana sorun, Fiyat İstikrarı Komitesinin Merkez Bankasının özerk ve uzman niteliğine halel getirip getirmeyeceğidir. Ancak Merkez Bankası Kanunu açısından Merkez Bankasının bağımsızlığı ve özerk yapısı dikkate alındığı zaman , Merkez Bankası Başkanının bu Komitenin bir üyesi olarak görev yapacak olması esasen Merkez Bankasının fiyat istikrarı konusunda asıl varlık nedeni olan bu konudaki görevine halel getirecektir. Dolayısıyla bu düzenlemenin yine Anayasa'ya uygun

olmadığını, bir anayasallık sorununun -en başta 167'nci maddesi çerçevesinde- ortaya çıkacağını düşünüyoruz.

Kanunla kurulsa da, FİK'nun kuruluş ve yapılanması ile görev ve yetkileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın varlık nedeni ile bağdaşmamaktadır. Zira, FİK, Merkez Bankası'nın görevlerinin önemli bir kısmını üstlenecek olması, Merkez Bankası'nın uzman ve özerk niteliğini zedeleyecek olması ötesinde, piyasa ekonomisinin düzenli işleyişi yerine kaos ortamı oluşacaktır. Merkez Bankası'nın artık görünürde bile bağımsızlığı ortadan kalkacaktır; çünkü, Fiyat İstikrar Komitesinde belirleyici olan bakanlar olacak, fiyat istikrarının sağlanmasında Merkez Bankası etkisiz hale gelecektir.

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında söz konusu komite ile Merkez Bankasının görev ve yetkileri arasında herhangi bir çakışma veya çatışma olup olmayacağı konusundaki sorularımıza tatminkar yanıtlar verilmemiştir.

Merkez Bankasının yüzde yüz talimatla hareket ettiği, başkanları ve yöneticilerinin sürekli değiştirildiği ve Merkez Bankası Para Politikası Kurulunun bilinçli olarak felç edildiği bir dönemde, ne iş yapacağı belli olmayan bir komiteyle hiperenflasyon sınırına gelen fiyat hareketlerine bir çare aranmaya çalışılmaktadır. Ekonomi yönetiminin ve yüzde yüz talimatlı para politikasının başarısızlığı işlevsiz ve bir komiteye yıkılmak istenilmektedir.

. Bu Komite, marketlere görevli göndermek, soğan, patates fiyatları artarsa depoları basmak, uçuşa geçen girdi maliyetlerine karşı özel sektöre zam yapmalarını için baskı yapmak gibi işlerle mi uğraşacaktır.

Kök sebepleri düzeltecek kalıcı politikalar uygulanmadıkça fiyat istikrarı sağlanamaz ve enflasyonda kalıcı bir düşüş olamaz. Bu durumda fiyat istikrarı komitesinin işlevi, fiyat artışlarına ceza yazılmasını, mükellefler nezdinde baskıcı yöntemlerle vergi inceleme-yoklaması yapılmasını veya gıda depolarına zabıta baskını yapılmasını önermekten öteye gidemeyecektir.

3.5 Teklifin 10. maddesinin değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa geçici madde eklenmesi suretiyle bazı Kanun ve KHK hükümlerine aykırı olarak sosyal denge tazminatlarını ödeyen İl özel idareleri ve

belediyelerin yetkililerinin sorumluluklarının kaldırılması yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Madde ile; il özel idareleri, belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlar ile bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin 25/6/2001 tarih ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu veya 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümlerine aykırı olarak, bu maddenin yürürlük tarihine kadar verdikleri sosyal denge tazminatlarıyla ilgili olarak, bu ödemeleri yaptığı tespit edilen yetkili veya görevli sorumlular hakkında idari veya mali yargılama ve takibat yapılmaması ve başlamış olanların ise işleminden kaldırılması öngörülmüştür.

375 sayılı KHK'nın ek 15'inci maddesinde "Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebilir. Sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarı, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle belirlenir" hükmü bulunmaktadır.

Bu sözleşmelerin ne şekilde yapılabileceği de 4688 sayılı Kanun ile belirlenmiştir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 32'nci maddesi çerçevesinde sosyal denge tazminatı ödenmesine ilişkin düzenleme şu şekildedir; "27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisi ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir."

Söz konusu maddenin üçüncü fıkrası ise bu sözleşmenin yapılabilmesi için koşul ve şartları şu şekilde belirlemiştir: İlgili mahalli idarenin; vadesi geçmiş vergi, sosyal

güvenlik primi ile Hazine Müsteşarlığına olan borç toplamının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde onunu aşması, ödeme süresi geçtiği halde ödenmemiş aylık ve ücret borcu bulunması veya gerçekleşen en son yıla ilişkin toplam personel giderinin, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin belediyelerde yüzde otuzunu, il özel idaresinde yüzde 25'ini aşması hallerinde bu madde kapsamında sözleşme yapılamaz. Sözleşmenin yapılmasından sonra bu koşulların oluşması durumunda mevcut sözleşme kendiliğinden hükümsüz kalır.”

Uygulamada İl Özel İdareleri ve Belediyeler, söz konusu Kanun ve KHK hükümlerine aykırı olan veya buradaki koşul ve şartlar oluşmadan personeline veya personelinin bir kısmına yönelik sosyal denge tazminatı ödenmesine ilişkin sözleşmeler imzalamışlardır. Konu Sayıştay tarafından yapılan birçok incelemeye konu olmuş ve bu doğrultuda Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 2020 tarihli ve 46097 Dosya Nolu kararında söz konusu sözleşmelere bağlı ödemelerin yukarıda belirlenen şartlara aykırı olarak ödenmesi veya 4688 sayılı Kanununun Geçici 14. Maddesi ve Geçici 15. Maddesi kapsamında değerlendirilemeyen sözleşmeler veya buna bağlı ödemeler veya artışlar hususunda “kamu zararı” hususu ile sorumlu olarak da Belediye Başkanlarının sorumluluğuna hükmetmiştir.

Getirilen düzenleme ile halihazırda 2019 yılı ve sonrasında 4688 sayılı Kanununun 32. Maddesinde belirlenen şartlara ve koşullara aykırı yapılan ödemeler nedeniyle haklarında Sayıştay soruşturması süren Belediye Başkanlarının sorumluluklarının kaldırılması düzenlenmektedir.

3.6 Teklifin 11, 12 ve 13. maddelerinin değerlendirilmesi

Teklifin bu maddeleriyle 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklik yapılmaktadır.

Teklifin 11. maddesiyle;

Kamu İhale Kurumunda diğer kamu kurumlarındaki memuriyet pozisyonları ve işe alımlarla ilgili olan 30 yaş sınırınının 35 yaş sınırına çıkarılması, görevde yükselme ve unvan değişikliği konularında Kuruma yönetmelikle düzenleme yapma yetkisi verilmesi,

Kamu İhale Kurumu'na ihalelere ilişkin yapılan şikayetlerde, başvuru bedelinin iade edilmesi,

İhalelerin idare tarafından ya da yargı kararıyla iptal edilmesi durumunda, sözleşme aşamasına tahsil edilen onbinde 5 oranındaki KİK payının iade edilmemesi, konularında düzenleme yapılmaktadır.

Teklif edilen madde, Kamu İhale Kurumunun iç/idari işleyişini düzenleyen 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 53 üncü maddesinde bir dizi değişiklik yapılması önerilmektedir.

Öncelikle, görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına tabi kadrolarla ilgili yönetmelikle düzenleme yapma yetkisi Kuruma verilmektedir.

Kamu İhale Kurumu'na ihalelere ilişkin yapılan itirazın şikayet başvurularında, sadece başvuru bedelinin iade edilmesi halinde başvuru bedelinin iade edilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Ayrıca, ihalelerin idare tarafından ya da yargı kararı ile iptal edilmesi durumunda sözleşme aşamasına tahsil edilen onbinde 5 oranındaki KİK payının iade edilmemesi öngörülmektedir.

20.01.2022 tarih ve 31725 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu İhale Tebliğine (2022/1) göre 01.02.2022 tarihinden sonra yapılacak itirazın şikayet başvurularında uygulanan başvuru bedelleri şu şekildedir:

Yaklaşık Maliyeti	İtirazen Şikayet Başvuru Bedeli
0,00 TL – 2.305.178,00 TL Arası Olan İhaleler İçin	13.189,00 TL
2.305.178,00 TL – 9.220.744,00 TL Arası Olan İhaleler İçin	27.654,00 TL
9.220.744,00 TL – 69.155.600,00 TL Arası Olan İhaleler İçin	41.482,00 TL
69.155.600,00 TL Üzerinde Olan İhaleler İçin	55.316,00 TL

4734 sayılı kanunun 04/01/2002 tarihinde kabul edilen ilk halinde itirazın şikayetlerden alınacak olan başvuru bedeli herhangi bir kademelendirme söz konusu olmaksızın “yüz elli milyon Türk Lirası” olarak belirlenmişti. 4734 sayılı kanunda 20/11/2008 tarihinde 5812 sayılı kanun ile yapılan değişiklik; itirazın şikayet başvurularını ihaleye konu işin yaklaşık maliyetine göre kademelendirmiş ve artırmıştı.

Bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne CHP'nin yaptığı başvuru şu gerekçe ile reddedilmiştir.

“İptali istenilen kural ile Kuruma yapılan itirazın şikâyet başvurularından alınmakta olan başvuru bedeli, ihalelerin niteliği ve parasal büyüklükleri göz önünde tutularak yeniden belirlenmiştir. Düzenlemenin amacının; şikâyet ve itirazın şikâyet başvurusunda bulunacakları iyi niyetli, esas saiki hak arama amacı olan, özenli biçimde hazırlanmış başvurulara sevk etmek, bununla birlikte şikâyet ve itirazın şikâyet sürecinin hızlı ve etkili biçimde gerçekleşmesini temin etmek olduğu anlaşıldığından, itirazın şikâyet başvurularından bedel alınmasının ve bu bedelin yaklaşık maliyete göre kademeli olarak artmasının amaç ve araç arasında makul ve uygun bir ilişki kurduğu ve düzenlemenin amacına ulaşmaya elverişli olduğu görülmekle, kuralın ölçüsüzce düzenlendiği söylenemeyeceğinden söz konusu düzenleme Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.” (16/6/2011 tarihli ve E.2009/9, K.2011/103 sayılı karar)

Özetle, Anayasa Mahkemesi KİK'e yapılan itirazın şikâyet başvurularından kademeli olarak bir başvuru bedeli alınmasını ve bu bedelin görece yüksek olabilmesini, başvuruların belirli bir ciddiyet ile yapılmasının teminen Anayasa'ya aykırı bulmamıştır.

Diğer taraftan, 19/3/2020 tarihli ve 31073 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 15/1/2020 tarihli ve 2017/37300 başvuru numaralı Anayasa Mahkemesi Kararında, itirazın şikâyet başvuru bedelinin lehe karar verilmesine rağmen başvurucuya iade edilmemesinin ve bu bedelin iadesi için dava açılması zorunluluğunun bulunmasının başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, dolayısıyla kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı gerekçesi ile itirazın şikâyet başvuru bedelinin iadesine karar verilmiştir.

KİK'e yapılan itirazın şikâyet başvuruları sonucunda, asıl önemli olan ihalenin iptaline karar verilip verilmemesidir. İhalenin iptali başvurucunun lehine, iptal edilmemesi başvurucunun aleyhine olacaktır. Başvuru sahibinin iddialarının bir kısmı haksız bulunmasına rağmen, haklı bulunan diğer iddialar yüzünden ihalenin iptali söz konusu olduğunda, ihale iptal edilmiş olsa bile başvuru bedeli iade edilmeyecektir. Bu yüzden teklif edilen metindeki “Başvuru sahibinin iddialarının tamamında haklı bulunması halinde” yerine “İtirazın başvuru sonucuna ihalenin iptaline karar verilmesi

durumunda” şeklinde düzenleme yapılmasının da değerlendirilmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Kanun teklifinin 12. maddesiyle, Elektronik kamu alımları platformu (EKAP) üzerinden yapılabilecek işlemlerin kapsamının genişletilmesi yönünde düzenleme yapılmaktadır. Teklif edilen bu geç kalınmış düzenleme; hak ettiği şekilde hayata geçirildiği takdirde, kamu alımlarının daha verimli bir biçimde gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak olan elektronik ihale sistemine doğru önemli bir adımdır.

Kanun teklifinin 13 maddesiyle, yapılan düzenlemeyle itirazın şikayet bedelinin iadesi, teklifin kanunlaşmasından önce karara bağlanmış şikayetler için de uygulanacaktır. Bu düzenleme ile 4734 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde yapılan değişiklikler çerçevesinde, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınan Kamu İhale Kurulu kararları sonucunda başvuru sahibinin tüm iddiaları bakımından haklı bulunması durumunda da, eşit muamele ilkesi gözetilerek başvuru bedelinin iade edilebilmesine imkân sağlanması amaçlanmaktadır.

3.7 Teklifin 21. maddesinin değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle; 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına bent eklenmek suretiyle; İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunan şirketlerin transit ticaret kazancına kurumlar vergisi indirimi getirilmektedir.

Bu düzenlemeyle, İstanbul Finans Merkezi Kanunu kapsamında, İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunan şirketlerin, yurt dışından satın aldıkları malları Türkiye'ye getirmeden yurt dışında satmalarından (transit ticaret) ya da yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmekten sağladıkları kazancın yüzde 50'sinden kurumlar vergisi alınmayacaktır.

Şirketlerin bu indirimden yararlanabilmeleri için elde ettikleri kazancı, vergi beyannamesi vermeden önce Türkiye'ye transfer etmiş olmaları, alım satımına aracılık yapılan malların satıcısı ve alıcısının Türkiye'den olmaması koşulları aranacaktır.

Cumhurbaşkanı getirilen bu yüzde 50 indirimini yüzde 100'e çıkarmaya ya da sıfıra kadar indirmeye yetkili kılınmaktadır.

Komisyon çalışmaları Söz konusu önerinin İstanbul Finans Merkezinin cazibesini artırma çalışmaları kapsamı içerisinde yapıldığı ifade olunmuştur.

Maddenin gerekçesinde;

“Maddeyle, ülke ekonomisinin uluslararası rekabetçiliğın geliştirilmesi, ekonomik büyümeye katkı sağlanması, ülkemize döviz girdisi sağlamak suretiyle ekonomik istikrarın korunması ve istihdam imkânlarının artırılması amacıyla yeni bir teşvik unsuru ihdas edilmektedir.

Bu kapsamda, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun diğer indirimleri düzenleyen 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına yeni bir bent eklenmekte ve bu bent kapsamında kurumların elde ettiği kazançların %50'sinin kurum kazancından indirilmesine imkân tanınmaktadır.

Söz konusu indirimden faydalanılabilmesi için anılan bentte yer alan kazancın Türkiye'ye transfer edilmesi şartı başta olmak üzere diğer şartların tamamının sağlanması gerekmektedir.

Madde hükmünde ayrıca, Cumhurbaşkanına, bentte yer alan oranı, sıfıra kadar indirmeye veya %100'e kadar artırma konusunda yetki verilmektedir..”

açıklaması yer almaktadır.

Madde gerekçesinde söz konusu düzenlemenin İstanbul Finans Merkezi için yapıldığına dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

Komisyon çalışmaları sırasında görüşüne başvuru olan sivil toplum örgütü TÜRMOB temsilcisi de söz konusu hükmün tüm transit ticaret yapan Kurumlar Vergisi mükellefleri için geçerli olması gerektiği bu anlamda bu düzenlemenin Anayasa'nın 73'üncü maddesinde de ve vergilemede de temel baz aldığımız yatay ve dikey eşitlik ilkesine uymadığını, aynı durumda olan mükelleflere aynı vergisel yükümlülüklerin olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Düzenlemeyle, İstanbul Finans Merkezinde faaliyet izni olan kurumların yapmış buldukları transit ticaretten elde ettikleri gelirler % 50 oranında Kurumlar Vergisinden istisna edilirken buna karşılık diğer tüm mükelleflerin transit ticaretten elde ettikleri gelirleri Kurumlar Vergisine % 100 tabi olacaktır, yani bu durumda olan mükellefler bu istisnadan yararlanamayacaklardır.

Vergilendirmede aynı hukuki statüye sahip mükellefler arasında ayırım yapan ve eşitlik ilkesine aykırı olan benzeri mahiyetteki düzenlemeler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmektedir.

Bilindiği üzere kanunların yer bakımından uygulanmasında 'kanunların mülkiliği' ve 'kanunların şahsiliği' olmak üzere iki temel kural vardır.

Birinci kurala göre, bir ülke sınırları içinde yer alan, vatandaş olsun veya olmasın her kişi o ülkenin yasalarına tabi olacaktır.

Kanunların şahsiliği ilkesine göre ise bir ülkenin vatandaşı kendi ülkesinin sınırları dışında da bulursa kendisi için bağlı olduğu devletin yasaları uygulanacaktır.

Vergi yasaları açısından bu ilkeler gereği Türk vergi sisteminde de tam mükellefiyet ve dar mükellefiyet kavramlarına yer verilmiştir.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun mükellefiyet ile ilgili birimi kısmının ikinci bölümünde 'Tam Mükellefiyet' düzenlenerek, ülkemizde yerleşmiş olanlarla resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşlarının tam mükellef sayılarak Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilecekleri, dar Mükellefiyet' ile ilgili üçüncü bölümünde ise; Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişilerin dar mükellef sayılarak sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecekleri hüküm altına alınmıştır. Böylece, devlet kendi ulusal sınırları üzerinde oluşan kazanç ve irattan pay alma hakkını dar mükellefiyetle sağlamış bulunmaktadır.

'Kanun önünde eşitlik' başlıklı, Anayasa'nın 10. maddesinde; 'Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*' denilmektedir.

Anayasa'nın, bu ilkesi ile aynı hukuksal durumda olan kişilerin aynı kurallara bağlı tutulacağı, değişik hukuksal durumda olanların ise değişik kurallara bağlı tutulmasının bir aykırılık oluşturmayacağı kabul edilmiştir.

Anayasa'nın 'Vergi Ödevi' başlıklı 73. maddesinin birinci fıkrasında, 'Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi vermekle yükümlüdür.'

denilmektedir. Fıkıradaki, verginin 'genel olması', 'mali güce göre' ve 'kamu giderlerini karşılamak üzere' alınması öngörülmüştür. Malî güce göre vergilendirme, verginin kişilerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır. Bu ilke, malî gücü fazla olanın, malî gücü az olana oranla daha fazla vergi ödemesi gereğini belirler. Malî gücün tanımı Anayasa'da bulunmamasıyla birlikte, genellikle ödeme gücü anlamında kullanılmakta, kamu maliyesi yönünden ise gelir, servet ve harcamalar malî gücün göstergeleridir. Verginin malî güce göre alınması aynı zamanda vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracıdır.

Vergide eşitlik ilkesi, yükümlülerin vergi ödeme güçleri dikkate alınmak suretiyle vergilendirmenin yapılmasını öngörür. Başka bir deyişle, kişilerin genel vergi yüküne kendi ödeme güçlerine göre katılmalarıdır. Bu durumda, Anayasa'da öngörülen verginin 'malî güce göre ödenmesi', 'herkesin vergi ödemesi' ilkesiyle birlikte vergilendirmede adalet ve eşitlik ilkesine uygunluğu gösterir ve sosyal devletin en etkin uygulama aracını oluşturur. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı bu ilkelere uyularak sağlanır. Vergide eşitlik ilkesi, malî gücü aynı olanların aynı, malî gücü farklı olanların ise ayrı oranda vergilendirilmesidir.

Madde metninde yer alan düzenleme 'malî gücüne göre' vergilendirme ilkesini zedelemektedir.

Vergilendirme açısından aynı hukuki statüye sahip mükellefler arasında ayırım yapan ve eşitlik ilkesine aykırı olan benzeri mahiyetteki düzenlemeler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmektedir.

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesine 27.06.2006 tarihli ve 5527 sayılı Kanunla eklenen ve dar mükellef gerçek ve tüzel kişilerin Türkiye'den elde ettiği finansal araç gelirleri üzerinden % 0 tevkifat yapılmasını öngören düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 15.10.2009 tarihli ve E. 2006/119, K.2009/145 sayılı kararıyla, iptal edilmiştir.

Yüksek Mahkeme iptal kararında, özetle; "... Anayasanın 73. Maddesine göre herkes kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü tutulurken, gelir unsuru yönünden mali güçleri tam mükelleflerle aynı olan dar mükelleflerin vergi oranını sıfıra indirmek suretiyle bunlardan vergi alınmaması Anayasa'yla örtüşmemektedir. Vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracı olan mali güç sadece vergi konularak değil, mükellefler arasında ayırım yapılarak aynı gelir

unsurundan vergi alınmayarak da bozulur ..." görüşüne yer verilmiş; vergilendirmede, mükellefin mukimliğinin farklılığın nedeni olamayacağına vurgu yapılmıştır

Buna göre, aynı işlemi yapan ve aynı hukuki durumda bulunan mükellefler arasında salt İstanbul Finans Merkezinde faaliyette bulunulmasından ötürü ayırım yapılarak, birinci grubun transit ticarettten elde ettikleri kazançlarının % 50 oranında vergiye tabi tutulması ikinci grubun kazançlarının ise tamamen vergilenmesi, verginin genelliği ve eşitliği ilkelerine açık bir aykırılık oluşturmaktadır.

Söz konusu madde hükmünün Anayasanın 10 ve 73. maddelerine aykırı olduğu düşünülmektedir.

3.8 Teklifin 19 ve 20. maddelerinin değerlendirilmesi

Teklifin 19 ve 20. Maddeleri birbiriyle bağlantılı olup komisyon çalışmaları sırasında son dakikada verilen önergelerle teklif metnine eklenmiştir.

Teklifin 19. maddesiyle 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa ek madde ilavesiyle;

Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının; genel sağlık sigortası primi dâhil kendi sigortalılığı nedeniyle prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının terkin edilmesi ve ölüm tarihinde sigortalıya ilişkin şartlar aranmaksızın hak sahiplerine aylık bağlanması,

-Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının ;anne ve babasına gelir ve aylık bağlanmasında, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanundaki şartlar aranmaksızın gelir ve aylık bağlanması,

Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının eş ve çocuklarından birisi, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi, ilgili mevzuatta aranan şartlara tabi olmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmesi,

konularında düzenleme yapılmaktadır.

Teklifin 20. Maddesiyle de bir önceki maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak 5510 sayılı Kanun'un geçici 59 ve geçici 66'ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un geçici 59'uncu maddesinde ve geçici 66'ncı maddesinde geçmiş tarihlerde 2 tane düzenleme yaparak belli tarihler arasında sınırlı kalmak üzere madenler, linyit kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazalarına ilişkin, iş kazalarında hayatını kaybeden sigortalılarımızın işte yakınlarına aylık bağlanması ve ailelerine istihdam hakkı tanınmasına dönük belli sınırları içeren düzenlemeler yapılmıştı.

Teklifin 20 maddesiyle, bu geçici 59 ve geçici 66'yı kaldırılmakta, 19. Maddede yer alan hükümlerle de bu tarihlerden önce yani "tüm zamanlarda" denilebilecek şekilde kömür ve linyit madenlerinin yer altı işletmelerinde meydana gelen iş kazalarına ilişkin getirilen bu sınırlı düzenlemeler yerine tarih aralığı kaldırılmakta, ve 10 Haziran 2003 öncesi ile 28/10/2014 tarihinden sonra meydana gelen ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelebilecek bu kapsamdaki iş kazalarına yönelik kapsamın genişlemesi sağlanmaktadır.

Söz konusu maddede yer alan düzenlemelerin bir bölümü daha önce çok kere ve en son 2/4618) esas numaralı "Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nin görüşülmesi sırasında komisyonun CHP'li üyelerinin vermiş bulunduğu önerge ile komisyon gündemine getirilmiş, ancak iktidar temsilcileri tarafından söz konusu önergemiz kabul edilmemişti.

Bartın'daki feci maden kazasından sonra gecikilerek yapılan düzenlemeyi olumlu buluyor ve destekliyoruz.

Ancak komisyon çalışmaları sırasında yapılan açıklamalarda, söz konusu düzenlemenin kayıtdışılığı desteklememek için kaçak ve kayıtsız çalışan madenleri kapsamadığı ifade olunmuştur.

3.9 Teklifin 21. maddesinin değerlendirilmesi

Teklifin komisyondaki görüşmeleri sırasında son anda verilen bir önerge ile teklife eklenen bu maddeyle, 5543 sayılı İskân Kanununun geçici 8 inci maddesine ek madde ilavesi yapılarak, Antalya ili Kaş ilçesi Kemer mahallesinde Antalya Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajı yapımından etkilenen ailelerin, iskânlarının temini için yeniden yapılacak iskan etütleri ve devamlı iskân edilecek ailelerin yeni yerleşim alanına nakilleri hak sahipliği duyuruları, hak sahiplikleri ve borçlandırılmalarına ilişkin işlemlerin İskan

Kanunu kapsamında Cumhurbaşkanınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde DSI Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmesinin sağlanması yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Komisyonunda yapılan açıklamalarda bu düzenleme ile Antalya-Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajı'nın yapımı nedeniyle eski yerleşim yeri tamamen sular altında kalan Kemer Mahallesi'nde yaşayan ailelerin daha önce yapılan iskân duyurusuna müracaat etmemeleri sebebiyle oluşan mağduriyet yeniden devlet eliyle iskân çalışmaları yapılarak giderilmiş olacağı ifade olunmuştur.

3.10 Teklifin 23. maddesinin değerlendirilmesi

Teklifin bu maddesiyle, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun kayyım olarak atandığı şirketlerde soruşturmanın başladığı tarihten olağanüstü halin son bulunduğu 19/7/2018 tarihine kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemlerinin Fon Kurulu tarafından muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılmasına, bu karara karşı ilgisine dava hakkı tanınmasına, açılacak davaya ilişkin sürenin belirlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Bu maddeyle 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında KHK'nin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un AYM'nin 24.06.2021 tarihli ve 2018/81 E.; 2021/45 K. s. kararıyla iptal edilen 4. maddesi yeniden düzenlenmektedir

Anılan 4. maddenin iptal edilmeden önceki haline göre; 5271 s. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun şirket yönetimi için kayyım tayinini düzenleyen 133. maddesine göre kayyım atanan şirketlerde; *soruşturmanın başladığı tarih ile bu maddenin yürürlüğe girdiği (08.03.2018) tarih arasında

*Ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortaklarının yaptığı devir ve temlik işlemleri, *muvazaalı kabul edilerek geçersiz sayılmakta ve ticaret sicilinden resen terkin edilmektedir.

Anayasa Mahkemesi 2018/81 E.; 2021/45 K sayılı kararıyla bu hükmü; muvazaanın varlığının kanuni karineyle kabul edilmesinin, mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğüne orantısız müdahale oluşturduğu gerekçesiyle iptal etmiştir.

Yeniden düzenlenen maddeye göre; 5271 s. CMK'nin 133. maddesine göre
TMSF'nin kayyım olarak atandığı şirketlerde,

*soruşturmanın başladığı tarih ile 19.07.2018 tarihi (OHAL'in bittiği tarihtir.)
arasında

*ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortaklarının yaptığı devir ve temlik işlemleri,

*Fon Kurulunun değerlendirmesi sonucu muvazaalı kabul edilirse geçersiz sayılacaktır. (Mefhum-u muhalifinden: Fon Kurulunun değerlendirmesi sonucu muvazaalı kabul edilmezse geçerli sayılacaktır.)

*Fonun talebi üzerine ticaret sicilinden terkin edilecektir.

-İlgililer, geçersiz sayılma işlemine karşı; tebliğden itibaren 1 ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.

Bu düzenleme ile kayyım atanan şirketler arasında ayırım yapılmasına ilişkin haklı neden gösterilmemiştir. AY Md. 10: eşitlik ilkesinin aksine kayyım olarak TMSF'nin atandığı şirketler ile diğer kayyım atanan şirketler arasında muvazaalı işlemler bakımından farklılaşmaya gidilmesine ilişkin meşru neden temellendirilmemiştir.

Hak talep eden üçüncü kişilerin (ve dahi TMSF'nin kayyım olarak atandığı şirketlerin) mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğüne (AY Md. 35 ve 48); muvazaanın Fon Kurulu tarafından tespit edilmesi suretiyle; temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen Anayasa'nın 13'üncü maddesinin (özellikle kanunilik ilkesinin) aksine müdahale edilmektedir.

Muvazaa iddiasını ileri sürecek ilgili ile bir işlemin muvazaalı olduğuna karar verecek mercii birbirinden farklıdır. Teklife göre muvazaanın varlığını, yargı yeri değil; idare (Fon Kurulu) tespit edecektir. Diğer bir deyişle muvazaaya ilişkin bir yargılamaya yapılmayacaktır. Fon Kurulu'nun işlemine karşı yargı yoluna başvurulabilmesi; ilk eden yargı mercisinin tespit etmesi gereken muvazaanın varlığının, idarece tayin edildiği (muvazaa değerlendirilmesinin Fon Kurulunca yapıldığı) gerçeğini değiştirmeyecektir.

Geçersiz sayılma işlemine karşı; açılacak davada görevli yargı yeri, asliye ticaret mahkemesi olarak belirlenmiştir. Halbuki Fon, idari teşkilat içinde yer almaktadır. İdareye karşı açılacak bu davada, idari yargı yeri değil; adli yargı yeri öngörülmüştür.

O halde Fon Kurulu'nun geçersiz sayılma işlemi, idari işlem niteliğini haiz değil midir? İdari işlem kuramı ile özel hukuk ilişkileri, birbirine karıştırılmıştır.

Burada TMSF'nin hukuki statüsünü ortaya koymak gerekmektedir. Anayasa'nın 123'üncü maddesi bağlamında; TMSF, merkezi idari teşkilat içinde konumlanmaktadır. O halde bir an için Fon Kuruluna muvazaanın varlığını tespit etme yetkisinin verilebileceği kabul edilse dahi; bu durumda, Fon Kurulunun bu yetkisinin kanuni temel çerçevesi çizilmelidir. Ancak teklif, Fon Kurulunu bir işlemin muvazaalı olup olmadığını tayin ederken esas alacağı objektif-somut ölçütlerle kayıtlamamış; keyfi uygulamaların önünü açmıştır.

Söz konusu düzenleme Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının gereklerini karşılamamaktadır.

Sonuç olarak; 22. Maddede yer alan düzenlemede; , Anayasa'nın hukuk devleti ilkesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine (md.2 ve 6), Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesi, AYnayasa Md. 6: hiçbir kimse veya organın kaynağını AY'den almayan bir Devlet yetkisi kullanamaması ve Md. 153: Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı) kurallarına aykırılık sözkonusudur.

Özet olarak;

"1) Bu düzenleme yasalaştığı takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi ortadan kaldırılmış olmayacak, iptale mahkûm bir hüküm daha fiilen uygulamaya konulmuş olacaktır.

2) Düzenleme, hukuk güvenliğine tamamen aykırı olarak iyi niyetli üçüncü kişileri mağdur edecek ve haklarını dava yoluyla aramak zorunda bırakacaktır.

-Hukukta asıl olan iyi niyetin varlığıdır. Aksini iddia eden ispatla yükümlüdür. Oysa düzenleme, şirket ortaklarından pay devralanları kötü niyetli saymaya ve dava açmak zorunda kalmaya yol açmaktadır .

-Soruşturmanın başladığı tarihten 19/7/2018 tarihine dek yapılan devir ve temlik işlemlerinin bu kanunun verdiği yetkiyle Fon Kurulu tarafından muvazaalı sayılması kanunun geçmişe etkili olarak mülkiyet hakkını ihlal etme tehlikesini ciddi bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

-Fon Kurulu siyasi ve ekonomik, etkili ve açık bir yapı o lduğu gibi, bir yargı makamı da değildir. Fon Kurulu kararına karşı dava açma olanağından söz edilmesi

bir lütuf değil, anayasal hak olduğu gibi, bu olanak hukuka aykırılığı da ortadan kaldırmamaktadır.

3-Kaldı ki söz konusu devir ve temlikler, FETÖ'cü şüphesi altında olan şirketlerden pay almak istenmemesi nedeniyle çok sınırlı kalmış bir olasılıktır. Böyle istisnai bir durumun genelleştirilerek tüm devir ve temlik alanların zan altında bırakılması ve işlemlerin Fon Kurulu kararıyla muvazaa nedeniyle geçersiz sayılması özel hukukun temel ilkelerine ve hukuk güvenliğine aykırıdır. Mülkiyet hakkının ve irade özgürlüğünün de ihlali niteliğindedir.

4)Zaten muvazaanın yaptırımı Borçlar Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmesine rağmen devletin kendisi lehine böyle özel bir hüküm getirmesi özel hukuktaki eşitlik ilkesine de aykırıdır."

Bu nedenle söz konusu düzenlemenin Adalet Komisyonunda tüm boyutlarıyla ele alınmadan yasalaştırılması gayretini uygun bulmamaktayız.

3.11 Teklif metninin görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekillerce verilen ve Ek madde ihdasını isteyen 2 adet reddedilen önerenin değerlendirilmesi

Söz konusu teklif metninin görüşülmesi sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunun CHP'li üyeleri tarafından teklif metnine; 10/c uygulaması mahkeme kararı ile iptal edilen, aynı zamanda riskli alan ilan edilerek özellikle belediyelerin yetkisiz kaldığı alanda yürürlüğü son bulan 10/c uygulaması ile konulan ipoteklere karşı açılan bedel artırım davaları nedeniyle kamuya getirilen yükün ortadan kaldırılmasına ilişkin çözüm getirilmesi amacıyla 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa ek madde ihdasını isteyen önerge komisyonda görev yapan çoğunluk partisi milletvekilleri ve çoğunluk partisini destekleyen 4. partinin milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

Sonuç olarak; genel değerlendirme bölümünde açıklanan sakıncaları ve eksiklikleri içermesi, 1'nci bölümde açıklanan genel nedenlerle torba yasa teklifi kimliği ve bazı maddelerinin Anayasaya aykırılık taşıması, 2'nci bölümünde açıklanan nedenlerle olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarında yeteri kadar tartışılmadan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle yasa yapma alışkanlığını, genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan teklifin bütününe; 3'üncü bölümde ayrı ayrı açıklanan nedenlerle de ((2/4680) esas

numaralı “Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” nin bu şekilde kanunlaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Bülent Kuşoğlu

Ankara

Abdüllatif Şener

Konya

Emine Gülizar Emecan

İstanbul

Cavit Arı

Antalya

Süleyman Girgin

Muğla

MUHALEFET ŞERHİ

Usule Dair Değerlendirme

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi görüşmelerinin başlamasına bir gün kala, Türkiye'nin temel sorunları çözüm beklerken torba kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu gündemine AKP tarafından getirilmiştir.

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde çok sayıda kanunda düzenleme yapılmıştır. Bunlar:

- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu,
- 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu,
- 3194 sayılı İmar Kanunu,
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,
- 5543 sayılı İskân Kanunu,
- 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun,
- 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu,
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu,
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu,
- 5393 sayılı Belediyeler Kanunu,
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu,
- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu,
- 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'dur.

Görüldüğü üzere 14 kanunun çok sayıda maddesinde düzenleme yapılmıştır. Sadece kanun olarak değil aynı zamanda çok sayıda birbirleriyle ilgisiz içerik düzenlenmektedir. Bu kapsamda birbirleriyle ilgisiz içeriklerin bazıları şunlardır:

- Motorlu Araç satışı,
- Kamulaştırma,
- Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda yaşamını yitirenler,
- Sermayenin kazancını aklama,
- Cemevleri

Bu beş farklı konuda düzenlemenin sıkışık bir takvimde, torba teklif olarak TBMM gündemine getirilmesi AKP'nin yasa çalışmalarındaki otoriter tavrı, parlamentoya ve faaliyetlerine karşı saygısızlığının en temel göstergelerinden biridir.

Öte yandan kamuoyundan saklanan, ilgili topluluklarla ortaklaşmayan, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ile bilim insanlarından deyim yerindeyse kaçırılarak çıkarılmak istenen kanun teklifleri, yasama faaliyetlerinin iktidar olmakla özdeşleştirilmesi çabası olarak kayda geçmektedir. Halbuki olması gereken her bir maddenin ilgili toplumsal kesim ve meslek örgütü-sivil toplum kuruluşu ve taraflarla tartışılarak parlamento gündemine getirilmesidir.

Esasa Dair Değerlendirme

Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nde düzenlenen maddeler içerikleri boyutuyla çok sayıda önemli konuyu düzenlemektedir.

Bu Teklif, Alevi Toplumunun Taleplerini Suistimal Eden Darbe ve Kayyım Yasasıdır!

Alevi İnancı ve Alevi inancına mensup topluluklar yaşadığımız coğrafyada yüzlerce yıldır kendi hakikatiyle inanç ve ibadetlerini sürdürerek günümüze kadar varlığını koruyup gelmişlerdir.

Alevilerin, bulunduğumuz coğrafyada kurulan devletlerle aralıklarla iyi günleri olduysa da genel olarak Alevi toplumu ile devletler arasında daha çok sorun yaşanmıştır. Bu sorun bir bütün olarak da Alevi hakikatinin kabul edilmeyişi, inanç ve ibadet değerlerinin yasaklanması, asimilasyon ve katliamlar şeklinde günümüze kadar devam etmiştir.

Selçuklu'dan Osmanlı'ya Alevilere yönelik politikalar inkârın ve asimilasyonun ötesine geçmiş, büyük katliamlara neden olmuştur. Kanuni Sultan Süleyman döneminin şeyhülislamı Ebu Suud'un verdiği; "*Kızılbaşların canları, malları helâldir, onlarla savaşırken ölmek şehitliğin en yücesidir*" ve "*Kızılbaşların kestiği hayvanın eti mundardır, yenmez*" şeklindeki fetvalar Alevilerin katliamına sebep olmakla kalmamış günümüze kadar uzanan Alevi karşıtlığı, önyargısı ve düşmanlığının da gerekçesi olmuş, olmaya da devam etmektedir. Şeyhülislamın verdiği fetvalarla Alevilerin yaşamına kast edildiği gibi, dergahlarına Cami- mescit yapılmış, kutsal mekanları gasp edilmiştir.

Osmanlı'nın bu inkâr asimilasyon ve imha politikalarına karşı Kızılbaş Alevi toplumu kendini koruma mücadelesine girmiş ve tarihte Celali isyanları diye bilinen ve kesintisiz 120 yıl süren isyanlar dönemi başlamıştır. Kanuni'den sonra da bu ayrımcı, ötekileştirici siyaset devam ettirilmiş, Kızılbaş Alevi toplumu yönelik kırım ve asimilasyon politikalarının en büyüğü II. Mahmud döneminde gerçekleşmiştir. Kanuni döneminde Kızılbaş Alevi toplumuna karşı "Devletin Alevisi" yaratma politikasıyla desteklenen "Bektaşî Babagan Tarikatı" II. Mahmud'un hedefi haline gelmiştir. Hacı Bektaş Dergâhı başta olmak üzere Osmanlı coğrafyasında faaliyette bulunan birçok Alevi dergahına Nakşibendi şeyhleri kayyım olarak atanmıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde oluşturulan Bektaşî tarikatı Osmanlı tarafından desteklenmiş, Yeniçeri Ocağı da inançsal olarak bu tarikata bağlanmış, tarikat, Osmanlı bürokrasisi tarafından da yoğun ilgi görmüştür. Fakat şeyhülislam ve diğer Ehl-i Sünnet uleması bu tarikatın haram, Bektaşîlerin de kafir olduğuna hükmetmiş ve Yeniçeri Ocağı 1826 yılında kapatılmıştır. Yeniçerilerin büyük kısmı katledilmiş, sağ kalanlar sürgüne gönderilmiş ve tekkeler yıkılmıştır. Hatta Belgrad ormanlarına saklanan Bektaşî ve yeniçeriler orman ile birlikte yakılmıştır. II. Mahmud'un katliam ve yıkım politikasına uğrayan sadece Bektaşî Tekkeleri

olmamış Osmanlı coğrafyasında bulunan Kızılbaş Alevi dergâh ve Tekkeleri de aynı akıbete uğramıştır.

Bu dönemde Hacı Bektaş dergahından Hacı Bektaş Veli evlatları uzaklaştırılmış Hacı Bektaş Veli evlatlarından dönemin postnişini Hamdullah Çelebi Alevi inancının gereği olan ibadet erkanlarından dolayı idamla yargılanmış idam kararı verilmesine rağmen çeşitli çekincelerle uygulanmayıp Amasya'ya sürgün edilmiştir.

Osmanlı padişahlarının 'katli vacip' gördüğü Alevileri, Mustafa Kemal, İsmet İnönü, Celal Bayar, Adnan Menderes, Süleyman Demirel, Turgut Özal, Bülent Ecevit, Tansu Çiller ve diğerleri de görmedi, tanımadı, tanıtmadı. Kronolojiden de anlaşıldığı gibi bir devlet politikası devam ettiriliyor. Dolayısıyla partili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve siyasi ortağı Devlet Bahçeli de bu politikayı sürdürüyor.

Cumhuriyet Döneminde Aleviler

Osmanlı İmparatorluğunda, başta kitlesel katliamlar olmak üzere her türlü zulme uğrayan Alevilerin kaderi Cumhuriyet sürecinde de çok farklı olmamıştır. Mustafa Kemal'in Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecinde Hacı Bektaş Dergâhı Postnişini Cemalettin Çelebi ile bizzat görüşmesi ve yeni sistem için destek istemesi sonucu, Alevilerin bir bölümü kurtuluş savaşına ve de Cumhuriyetin kuruluş sürecine destek vermişlerdir. Osmanlı zamanında eşit yurttaş görülmeyen Aleviler, Lozan'dan sonra, beklenen eşit yurttaşlık haklarına kavuşmamıştır. Tek millet, tek dil, tek din esasları üzerine bina edilen Türkiye Cumhuriyeti, bu tekçi paradigmaya uymayan Alevi ve Bektaşileri egemen inanç içerisine hapsedmiş, gayri resmi olarak yasaklamıştır. Devrim Kanunları olarak addedilen kanunlar Alevilerin haklarını görmezden gelmiş, 1925 çıkarılan Tekke ve Zaviyeler Kanunu ile ülkedeki tüm tarikatlar kapatılmış, Alevilik de resmen yasa dışı ilan edilmiştir. Alevilerin inançsal önderleri olan; Pir, Mürşit, Rehber, Dede, Baba gibi unvanlar; falcılık, üfürükçülükle eş değer tutulup, yasaklanmıştır. Tekke ve Zaviyeler Kanunu ile Alevilere ait tüm kutsal değerlere, ritüellere, inanç ve ibadetlere yönelik yasaklama gelmiş ve bu kanun halen yürürlüktedir. Böylece Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan tüm Alevi – Bektaşî Dergâhları, Tekkeleri ya kapısı mühürlenerek yıkıma terk edilmiş ya da bizzat yıkıma uğratılmıştır.

Alevi-Bektaşilere bu yasaklar ve yıkımlar reva görülürken, 3 Mart 1924 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı kurulup, tek inanç esaslı bir kurumsallaşmaya gidilmiştir. Diyanet; İslâm dininin inançları, ibadet ve ahlâk esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmekle görevli kurum olarak kurulmuş olsa da esasında Diyanet toplumu din üzerinden kontrol etmek, dini devletin bakış açısına göre dizayn etmek ve kontrol altına almak için kurulmuştur.

Diyanet, kuruluşundan bugüne hükümetlerin bir aparatı olarak görev yapmaktadır. Tüm yurttaşların ortak vergileriyle faaliyet yürüten DİB, sekiz bakanlıktan fazla bir bütçeye sahip ve toplumun belirli bir kesimine uygun olarak çalışmaktadır. Diyanette çalışan din memurları camilerde iktidar politikalarını savunmak zorunda bırakılmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı iktidarların "Tek Devlet, Tek Millet, Tek Dil" politikasına uygun "Tek Din" siyasetini uygulayıcısı olmaktadır. Diyanet te tek dilli, tek cinsiyetli çalışma ve yaklaşımıyla yurttaşlara eşit hizmet vermemektedir. Bu yönüyle de ayrımcı bir kurum gerçekliği taşımaktadır.

Alevi inancı ve inançsal değerleri devletin din kurumu olan Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yok sayılmaktadır. Alevilik, Diyanet tarafından kabul edilmemiştir. Diyanet Alevilere İslam'ı bilmeyen ve sapkın inançları olan insanlar olarak görmüş ve onlara İslam'ı öğretmeyi kendine misyon olarak belirlemiştir. Bu misyonla Alevi köylerine Cami yapmış, cemaati olmayan imamlar atamıştır. Diyanet böylece, vergisinden yararlandığı Alevilere hizmet götürmek yerine, onları asimile etmek için faaliyet yürütmektedir.

Aleviler 1921 Koçgiri, 1938 Dersim, 1978 Malatya ve Maraş, 1980 Çorum, 1993 Madımak Yangını, 1995 Gazi Katliamı gibi kitlesel katliam ve sürgünler yaşamasına, kanunen inkâr edilmesine, kamusal alanlardan men edilmesine rağmen örgütlenmiş, katliamcı, inkârcı yönetimlere teslim olmamıştır. Bugün büyük örgütlenmeleri olan Aleviler artık eşit yurttaşlık haklarını istemektedir.

Cemevleri

Kızılbaş Alevi ve Bektaşî toplumu; ibadet olarak Cem, ibadethane olarak da Cemevlerini seçmiştir.

Aleviler inanç yollarını “Yol bir sürekin bin bir olarak” tarif ederler. Dolayısıyla ibadethanelerini de “Meydan evi”, “Pir evi” ya da yaşadığı bölgedeki Ocak kurucusunun ismiyle anarlar. Kentleşmeyle birlikte Cemevleri; Dergahların yaptığı eğitim, bilim, inanç, ibadet ve hizmet faaliyetlerinin yürütüldüğü ibadet yerlerine dönüşmüştür.

Alevilerin Cemevlerine “ibadethanemiz” demesine rağmen, devlet-iktidar bunu sürekli reddetmiş ve Aleviliği kültürel bir aktivite olarak görmüştür. Bu anlayış sadece AKP iktidarları sürecinde olmayıp Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana böyle görülmüş, ya da görülmek istenmiştir. Devletin bu bakış açısına rağmen Aleviler, büyük mücadeleler verip Cemevleri inşa etmiş, ibadetlerini Cemevlerinde sürdürmüşlerdir. Her fırsatta ve her demokratik ortamda Cemevlerinin ibadethaneleri olduğunu söylemiş, 2009–2010 tarihlerinde Ankara ve İstanbul’da kitlesel mitingler düzenleyip tüm inkârcıların yüzlerine gerçekliklerini haykırmışlardır.

Cumhuriyetin kuruluş sürecinde ‘Tarikat’ olarak kabul edilip yasaklanan Alevilik, gelinen uğrakta iktidar tarafından adıyla telaffuz edilmekte ama kültürel alan içinde konumlandırılıp, bu yönüyle inkâr edilmektedir.

Uluslararası boyut

Alevilerin yürüttüğü mücadele Uluslararası arenaya da taşınmış Cem Vakfı tarafından açılan dava AİHM tarafından kabul edilmiş ve Cemevlerinin ibadethane olduğu yönünde karar verilerek giderlerinin diğer ibadethaneler gibi karşılanması gerektiği belirtilmiştir.

Avrupa Birliği ilerleme raporlarında neredeyse her yıl Cemevlerine yönelik ayrımcı tutum not edilmekte ve bu Cemevlerinin ibadethane olduğuna yönelik AİHM kararının uygulanmadığı belirtilmektedir.

Türkiye vatandaşlarının işçi olarak yurt dışı göç kervanına Aleviler de katılmış ve yoğun olarak Almanya ve Avrupa’nın birçok ülkesine göç etmişlerdir. Bu göç sonrasında tüm inançsal kesimler kendi ibadet mekanlarını nasıl oluşturmaya başlamışsa Aleviler de Avrupa’da Cemevleri yapmaya başlamışlardır. Bu Cemevleri daha sonra örgütlenmelerini federasyonlar şeklinde büyütmüş ve Avrupa Alevi Birlikleri Konfederasyonunu kurmuşlardır.

Avrupa Alevi örgütleri birçok yönüyle Türkiye Alevi hareketine de örnek teşkil etmiştir. Avrupa ülkelerinin Anayasaları gereğince Aleviler Cemevlerini özgün müstakil bir ibadethane olarak tescil ettirmişlerdir. Böylece Cemevleri, Kilise, Cami, Havra, Sinagog vb. ibadethaneler statüsünde kabul edilmiş ve aynı eşit haklara sahip olmuştur.

Alevilerin Avrupa’da resmen elde ettiği kazanımların, Türkiye’de ‘rahatsızlığa’ neden olduğu gözlenmiştir. Çünkü aynı haklar Türkiye’de ya yasak ya da inkâr edilmektedir. Başta iktidar olmak üzere Aleviliği kendine payende olarak gören müesses nizam devamcıları Alevi hakikatinin dünya ölçüğünde kabul görmesini beklemedikleri için geçici çözümler üretmektedir.

AKP'nin Aleviliğe yaklaşımı

AKP'nin Alevilerle ilgili ilk çalışması 2007 yılında yapılan Muharrem oruç açma yemeği ile başlamış ve orada da bitmiştir. Benzeri bir çalışma 2009 yılında yapılsa da seçim endeksli kurgulandığı için ilerleyememiştir.

Bu çalıştayların davetiyelerini gönderen ilgili kurum, kamuoyuna şu demeci vermiştir; "Zamanında belki bu vatandaşlara biz bir elbise biçmeye çalıştık ama elbise uymadı. Şimdi hep birlikte yeni bir elbise dikip, onların da huzurlu, mutlu şekilde yaşamalarını sağlamak temel görevimizdir" diyerek yaklaşımlarının samimiyetsizliğini ifşa etmiştir.

AKP'nin telaffuz ettiği ama etki alanı onu aşan bu sözler adeta Türkiye Cumhuriyeti Devlet aklının özeti olmuştur. Bu yaklaşım ve siyasetle yedi adet çalıştay yapılmış ve 2010 yılında Alevilerin hakları verilmeden, hatta umutları istismar edilerek, sonuç raporu yayınlanarak açılım sonlandırılmıştır.

Günümüz iktidarının Alevi siyaseti; İçişleri Bakan danışmanı tarafından oluşturulan bir heyetin cemevlerini dolaşması ve “bir ihtiyacınız–eksiğiniz var mı?” sorusuna cevap aramak üzerine oluşturulmuştur. Alevilik bir inanç olarak hala kabul edilmemektedir. Cemevleri ibadethane değil kültür merkezi olarak görülmektedir. Bugüne kadar yaşanan katliam ve ötekileştirme siyasetine rağmen, yani onca yaşanmış acı ve gözyaşına rağmen Alevilik üzerinde oyunlar oynanmak istenmektedir. Aleviliği anayasal güvence altına almayanlar, başkanlık ya da müdürlük makamları altında Alevilere kayyım atamak istemektedir. Cemevlerinin elektrik ve su masraflarını karşılamayı, bir iki inanç önderine maaş bağlamayı açılım sayan AKP, Aleviliği kültür-sanat kurumu olarak yeni bir tanımlamaya dâhil etme uğraşındadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı üzerinden Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi ismiyle Sarayına bağlamak isteyen iktidar, böylece despotizmin bir aparatına dönüştürdüğü kayyım marifetiyle Alevi inancını tekçi paradigmasına içerik kılmak istemektedir.

Öte yandan; yerel yönetimlere sahip ve Alevilerden de oy alan muhalefet partileri ise Alevi dernek ve Cemevlerinin kimi günlük ihtiyaçlarını karşılamayla yetinmekte, yasama süreçlerinde Alevilerin eşit yurttaşlık haklarının güvence altına alınması çalışmalarını yürüten partimize gerekli desteği dahi sunmamaktadırlar.

Bu yasa teklifi ne getiriyor ne götürüyor

Bu torba yasa Alevileri temsil eden ve neredeyse tüm Cemevlerinin bağlı olduğu üst kurumlarca bir “darbe ve kayyım atama” kanunu olarak yorumlanmıştır.

Alevilerin elde ettiği kazanımlar ve ortaya koyduğu talepler ve yaşadığı mağduriyetlerin temelinde Aleviliğin bir alt tarikat, Cemevlerinin de bu tarikatın zikir hanesi olarak görülmesi vardır. Bir bütün olarak Aleviler buna itiraz etmektedir.

Alevi kurumları ve bu kurumlara bağlı tüm Cemevleri bu yasa görüşmelerinden önce “Cem ibadetimiz Cemevleri İbadethanemizdir” kampanyası başlatmış ve Cemevlerine bu yönde pankartlar asmışlardır. Alevi kurumlarının ve HDP olarak bizim de itirazımız bu yasanın Cemevine gitmeyi bir turizm faaliyeti olarak görüp, Cem ibadetini de bir folklorik kültürel faaliyet olarak görmesidir.

Bu yasadaki 8, 14, 15, 16, 17 ve 22. maddeler Cemevleri ile ilgili düzenlemeleri oluşturmaktadır. Bu yasayla düzenlenen hususlar maalesef ki Alevi kurumlarınca değil AKP Genel Başkanının ve Komisyon görüşmelerinde de teyit edilen Başkanlıkça yürütülecektir.

Bu çalışmalar Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde kurulacak olan “Alevi Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı” tarafından yürütülecektir. Cumhurbaşkanı'nın Şahkulu Sultan Vakfındaki açılış töreni esnasında söylediği ve önceden yazılmış metinden okuduğu üzere bu başkanlık Muhtarlıklara, Belediyelere, Derneklere, Vakıflara ve Federasyonlara ait tüm Cemevlerinin yönetimini üstlenecektir.

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanına yazılı olarak verilen bu metin yanlış değilse bu bir Cemevlerine el koyma, kayıym atma yasasıdır. Osmanlı tarihinden verdiğimiz Kanuni ve II. Mahmud dönemi uygulamalarının tekrarıdır. “Ecdat” diye övülen ve Aleviler üzerinde asimilasyon uygulamaları yapanları taklitten başka bir şey değildir.

Alevilik inançsal yapısı “ele ele el hakka” düsturu içerisinde gelişmiş ve yaşamıştır. Aleviliği oluşturulacak bir devlet kurumuna bağlamak Alevi inancına müdahaledir.

Oluşturulacak başkanlığın üyelerini Alevi toplumu seçmeyecek Cumhurbaşkanı tarafından atanacaktır. Alevilerle ilgili bir Başkanlığı kimin yöneteceğine Aleviler karar veremeyecektir tıpkı Diyanet İşleri Başkanlığı gibi bu kurumla Alevilikte zapturapt altına alınmış olacaktır.

Bu yasa kapsamında maddelerde yer almasa da Cumhurbaşkanı'nca açıklanan bilgilerde kurulacak başkanlığa “Dede”lerin bağlanacağı ve onların Devlet memuru yapılacağı belirtilmiştir.

Alevilik kendi inanç misyonu içerisinde Pir – Mürşit – Talip ekseninde rızalıkla yürütülen bir hizmettir. Can'lardan rızalık almayan bir Dede posta oturup Cem yürütemez. Dede'leri devlet memuru yapmak onu Alevi inanç bütünselliğinden uzaklaştırıp özgünlüğünü yok etmek olacaktır. Bugün nasıl ki Camilere ve Diyanetin Din memurlarına müdahale eden bir iktidar anlayışı varsa aynı anlayış yarın da bu Başkanlık nezdinde Dede'lere müdahale edebilecektir. Ayrıca konunun tümüyle “Dede” sıfatı ve erkek üzerinden tartışılrsa da Alevilikte Kadınlarda posta oturup “Ana” sıfatıyla inanç ve ibadet erkanlarını yürütebilmektedir. Yasanın tamamında Alevi özgün inancı içerisinde “Kadın” hakikatinin yok sayılması da altı çizilmesi gereken ve reddettiğimiz hususlardandır.

Alevilerin Temel Sorunları

Ortadoğu ve Türkiye'de egemen sistemlerin katı merkezîyetçi ve inkârcı müesses nizamları tarafından sistematik olarak asimilasyon, inkâr, nefret, şiddet politikaları ile yok edilmek istenen Alevi inancına mensup toplulukların insan hak ve özgürlükleri ile eşit yurttaşlık hakkını amaçlayan mücadeleleri hiç kuşkusuz haklı ve meşrudur. Alevi inanç kimliğine mensup insanlar cumhuriyetin kuruluş süreciyle birlikte yasal ve anayasal olarak yok sayılmış, inançları yasaklanmış, inanç merkezlerine el konulmuş, kapılarına kilit vurulmuş, yıkıma uğramış, inanç önderleri ise

cezalandırılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyete, Alevilere yönelik topyekûn bir asimilasyon politikası uygulanmış, Alevi köylerine cami yapıp, hoca atanmış, değerkırma uğratılmıştır. Tüm bu inançsal, kültürel, etnik kıyım ve kırımlara rağmen Aleviler toplumsal örgütlenmelerinden vaz geçmemiş, vakıf, dernek ve Cemevleri ile toplumsal ve inançsal varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Büyük bedeller ödenerek toplumsal örgütlenmelerini sağlayan Aleviler, gelinen uğraktan, sürekliler üzerinden ayrıştırılmaktadır. Alevi yurttaşların temel hak ve özgürlük taleplerini yok sayan sistem, Türkmen/Türk, Kürt, Arap, Roman Alevi etnik grupları içinde örgütlenip, onların birliğini ve dirliğini bozmaya çalışmaktadır.

İnkârcı, asimilasyoncu partiler uzun yıllar boyunca Alevilere dair hemen hiçbir yapıcı çalışma yapmamış, Alevi Toplumunu ve eşit yurttaşlık talebini görmezden gelmiştir. İktidar ve muhalefet partileri, Alevilerin eşit yurttaşlık haklarını merkezi politikalar oluşturarak çözmek yerine, mülki amir veya yerel yönetimler aracılığıyla palyatif çözümlerle oyalamaktadır. Öte yandan “Sosyal demokrat” olduğunu iddia eden partiler, çoğunlukla Alevileri oy deposu olarak görmüş, temel hak ve özgürlükleri konusunu sümenaltı etmiştir. Ancak Aleviler, her türlü engellemeye rağmen kendi özgün kurumlarını oluşturarak, meşru, demokratik anlayışla toplumsal varlık, eşit yurttaşlık mücadelesini gözle görünür bir düzleme taşımışlardır.

Biz HDP olarak, siyasal ve toplumsal meşruiyet zemininde Alevi Toplumu ve Alevi Kurumları ile “İnançlara eşitlik, halklara özgürlük” bağlamında eşit yurttaşlık mücadelesi yürütme çabasında olduk, olmaya da devam edeceğiz. Türkiye’de tüm yurttaşlar için eşit paylaştırılması gereken kamu kaynakları, Aleviler söz konusu olduğunda hakkaniyetli davranılmıyor. Seyit Nesimi’nin deyişiyle “Har içinde biten gonca güle minnet etmeyen” bir düstura sahip Alevi canların eşit yurttaşlık hakları sözde yardım programları kapsamına alınıp, bu onurlu duruşları deforme edilmek isteniyor. Ahlaki olmayan bu yaklaşım son zamanlarda hem iktidarlar hem de muhalefet partileri tarafından kâh belediyeler, kâh görevlendirilmiş kişiler tarafından güncellenip duruyor. Belediyelerde “Alevilik birimleri” ve “Alevi masaları” kuran muhalefet partileri Alevi yurttaşların sistemden kaynaklı sorunlarına kalıcı çözüm üretmiyor, parti genel merkezleri ve meclis çalışmalarında meselenin kendisine dair çözümlerle kurtulmaya çalışıyorlar. HDP olarak, Alevi Toplumunun özgür iradesiyle tanımladığı Alevilik İnancını esas alarak, inançsal, kültürel, siyasal, ekonomik taleplerinin kabul edilmesi, Cemevlerinin ibadethane olarak yasal güvenceye kavuşması için toplumsal ve siyasal anlamda gereğini yerine getirme sorumluluğumuz vardır. Alevi örgütlerinin yıllarca verdiği mücadele sonrasında elde ettiği kazanımları önemli buluyor ve sahipleniyoruz. Alevi Toplumu İnancını “Yol bir, süre bin bir” düsturu ile yürütürken, kimi süre özgünlüklerini “Farklılık” olarak gösterip Alevi Toplumunu sürekliler üzerinden ayrıştırmaya çalışanların tutumu Eşit Yurttaşlık ve Toplumsal Özgürlük gerçeğine hizmet etmiyor. Alevi yurttaşlar kendilerine dayatılan yok sayma veya sadaka ile idare etme siyasetine itiraz edip, anayasal statü, yasal güvence talep ediyor. Alevi Toplumunun yüz yıllardır süren varlık mücadelesi Cumhuriyet’le birlikte, anayasal statü, yasal güvence bağlamında, eşit yurttaşlık talebine dönüşmüştür. Aleviler sadaka değil anayasal statü ve yasal güvence istiyor. Her inancın kendini özgürce ifade etmesi ve inanç mensuplarının da inancını yaşamasının güvence altına alınmasını savunan HDP, Alevilere sadaka yaklaşımı gösteren her türlü politikayı reddedip, anayasal statü için canların mücadelesini omuzlamak üzere alanlara iniyor.

Alevi yurttaşlar kendilerine dayatılan sadaka siyasetine itiraz edip, anayasal statü talep ediyor. Alevi Toplumunun yüz yıllardır süren varlık mücadelesi Cumhuriyetle birlikte eşit yurttaşlık mücadelesine dönüşmüştür. Alevi Sorununun çözümü için artık anayasal statü ve yasal güvence gerekiyor. Kalıcı ve demokratik çözüm budur. Aleviler sadaka değil statü istiyor. Alevi Toplumunun bu mücadelesi meşru, demokratiktir; biz de HDP olarak destekliyoruz. HDP olarak, Alevi

Toplumunun kendisini inançsal olarak tarif ettiği haliyle kabul ediyor, Alevi örgütlerinin yıllarca verdiği mücadele sonrasında elde ettiği kazanımları, demokratik talep ve değerleri sahipleniyoruz.

Cözüm Önerilerimiz

Türkiye’de Cumhuriyetin kuruluşundan bu tarafa Alevi Toplumunu ve Alevi İnancı yok sayılmış, yasa ve yönetmeliklerle inanç ve ibadethaneleri yasaklanmıştır. Bu anlamda yasalar ve tüm yönetmelikler taranmalı, Köy Kanunu’ndan Enerji Piyasası Kanunu’na, Orman Kanunu’ndan İmar Kanunu’na kadar tüm eksik ve yanlışlıklar giderilmelidir. Alevi inancı tanınmalı ve gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Alevi yurttaşlar inanç ritüellerini ne şekilde yapmak istiyorlarsa yasal düzenleme yapıp, kanuni güvence altına alınmalıdır. Alevi Toplumunu “ibadetimiz cem, ibadethanemiz Cemevidir,” diyor! Bu hakikati yok sayıp Cemevlerine farklı tanımlar aramak yerine Cemevinin ibadethane olduğu kabul edilmeli. Bu gerçek anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Böylelikle merkezi ve yerel yöneticilerin inisiyatifine, insafına ve lütfuna bırakılmadan Anayasal olarak Cemevleri diğer tüm ibadethanelerin yararlandığı haklardan yararlanmalıdır.

Eğitim Sistemi; Laik, Demokratik, Ana Dilde ve Özgürlükçü Olmalıdır!

Mevcut eğitim sistemi Aleviler için asimilasyon üretmektedir. Mevcut eğitim programı/müfredatı, eğitimin paydaşlarının katıldığı demokratik, katılımcı bir yöntemle yeniden yapılmalıdır. Okullarda okutulan zorunlu “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi” dersi ve dayatılan seçmeli din dersleri, Alevi çocuklarını asimile etme amacı taşıdığından zorunlu olmaktan çıkarılmalıdır. • Cemevlerine ibadethane statüsü tanınmalı, Anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır. • Cemevleri, yerel yöneticilerin inisiyatifine, insafına ve lütfuna bırakılmadan Anayasal olarak diğer tüm ibadethanelerin yararlandığı haklardan yararlanmalıdır. • Arap, Kürt, Roman Alevi etnik grupların ana dille ibadet ve anadilinde eğitim hakları tanınmalıdır. • Bir kavram ve literatür taraması yapılarak, kamusal alanda, yazılı kaynaklarda, basın ve yayın dilindeki hakaret, ötekileştirme ve nefret suçu anlamına gelebilecek sözcük, deyim ve atasözleri dilden, söylemden çıkarılmalıdır. • Köy Kanunundan Enerji Piyasası Kanunu’na, Orman Kanunu’ndan İmar Kanunu’na kadar, tüm eksik ve yanlışlıklar giderilmelidir.

Alevi toplumunun inanç ve ibadet merkezleri olan başta dergâhlar-tekkeler ve ocak merkezleri olmak üzere birçoğu Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı veya belediyelerin mülkiyetinde ya da uhdesinde yer almaktadır. Bu inanç merkezleri Hacı Bektaş Dergâhi örneğinde olmak üzere ya müze olarak kullanılmakta ya da Ali Baba, Koyun Baba Dergâhları örneğinde olduğu gibi amacının dışında kullanılmaktadır. Bu duruma son verilmeli ve tüm Alevi inanç merkezleri, dergâhları Alevilere iade edilmelidir. Adı değiştirilen Alevi yerleşim yerlerinin (şehir, ilçe, köy vb.) asıl adları ile kutsal mekânların adları tekrar iade edilmelidir Türkiye’de Alevi inancına ait kutsal mekânların bir envanteri çıkartılmalı ve tarihi öneme sahip mekânlar koruma altına alınmalı, yıkılma tehlikesinde olanların gerekli tamir ve güçlendirilmesi yapılmalıdır. Devletin el koyduğu Alevi tekkeleri, dergâhları vs. mekânların hangi amaçla kullanılacağına ilişkin kararlar, Alevi örgütlerinin karar sürecine katılımıyla ve inanç özgürlüğüne ilişkin insan hakları ölçütleri göz önünde bulundurularak alınmalıdır.

İnanç özgürlüğü bağlamında uluslararası sözleşme ve metinlere göre “İbadet etme hakkı, bayram ve özel dinlenme günlerinin kutlanması” da içerir. Türkiye’de resmî tatil uygulanan dinî bayramlar sadece Ramazan ve Kurban bayramlarıdır. Alevi Toplumunun “Aşure Günü”, “Hızır Cemi”, “Hıdırellez Bayramı” ve “Gadir Hum Bayramı” gibi özel gün ve bayramlar için de tatil günü uygulaması yapılmalıdır. İnanç özgürlüğü, dinî grupların kendi inanç önderlerinin görevlendirilmesi

konusunda özyönetim hakkını da içerir. İnanç önderlerinin kullandığı pirlık ve dedelik gibi unvanlar üzerindeki yasaklamalar kaldırılmalıdır.

Devletin resmi dini kurumu olarak görev yapan ve Sünni İslâm inancını devleti yönetenlerin hegemonyasına sokan ve Hanefilik dışındaki tüm mezhep ve inançlara karşı sistemli bir asimilasyon politikası yürüten Diyanet İşleri Başkanlığı yerine “İnanç Hizmetleri Başkanlığı” kurularak din-inanç işleri sivil inisiyatiflere devredilmelidir. Diyanetin yerine kurulacak olan “İnanç İşleri Başkanlığı/ Kurulu” tüm inanç temsilcilerinin yer aldığı bir meclisle yönetilmelidir. Bu kurul herhangi bir ibadethane yönetmeyip, hakemlik görevini üstlenmelidir. Devlet bu anlamda gerçekten laik olacak, din ve inanç işlerinden elini çekecek, özgürlükçü laiklik anlayışı hayata geçirilecektir.

Kökleri binlerce yıla dayanan Alevi inanç yolu ve bu geleneği besleyen ekolojik düstur son yüz yılda geri dönüşü olmayan tahribatlara sahne oluyor. Hak yolu (Ehli Hak-Rêa Haq) inancını sürdüren ve börtü böceğin, kurdun kuşun hakkını kendinden özge gören bu felsefi yaklaşımın, bu hakikat yolunun, mekânlarıyla birlikte korunması sadece Aleviler için değil tüm dünya için önem arz etmektedir. Alevilerin kutsal mekânları ve ziyaret edip dua ettikleri mekânlar sadece dergâh, tekke ve Cemevlerinden ibaret değildir. Alevilerin kutsal dağları, taşları, ağaçları, ırmakları ve suları vardır. Ulus devlet süreciyle birlikte teorize edilen tekçi anlayış bu toprakların birçok kültürel, inançsal değerini yok ettiği gibi Alevi inanç ve kültür değerlerinde de büyük tahribat yaratmıştır. Bugün hâlâ Alevilerce kutsiyet atfedilen çoğu inanç mekânının veya köyün adı değiştirilip, özüne, yoluna zeval getirecek isimler konulmuştur. Değiştirilen Alevi inanç mekânları ve yerleşim yerleri isimleri derhal iade edilmelidir. Bu yönüyle kültürel kırımların yanı sıra mekân kırımlarına da karşı çıkmalı, var olan inanç mekânları, genel anlamda toplumsal kültürümüzün bir parçası haline getirilip, korunmalıdır. Merkezi ve yerel yönetimler maalesef ki bu gerçeği görmeyip Alevilerin kutsal ziyaret yerlerinin de içinde bulunduğu alanlara maden ruhsatları verebilmektedirler. Bu minvalde Alevilerin kutsal değerleri ve mekânlarını tehdit eden, kültürel yaşam alanlarını yok eden Hidro-elektrik Santralleri (HES), maden ve mermer ocakları, nükleer santraller, barajların yapımı ile demografik ve kültürel yıkıma neden olan kentsel dönüşüm projelerine son verilmelidir.

Kamuda Alevilere yönelik ayrımcılığa son verilmeli, nefret suçları cezasız kalmamalıdır... Kamuya personel alımında Alevilere uygulanan örtülü ambargonun önüne geçilmesi için; kamusal alanlarda mülakata son verilip liyakat esaslı eşitlikçi bir ortam yaratılmalıdır. Böylelikle hak edenin istihdam edildiği hakkaniyetli bir uygulama yönetmelik haline getirilmeli ve istihdamda fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Alevilere yönelik her türlü ayrımcı tutumlar ortadan kaldırılmalı, ayrımcılık yapanlara karşı nefret suçu yasası yapılmalı ve bu yasa gereğince hukuk uygulanmalıdır.

Koçgiri, Dersim, Sivas (1978) Malatya, Maraş, Çorum, Madımak gibi her bir Alevi katliamıyla ilgili hakikatleri araştırma komisyonu kurulmalı, konuyla ilgili, hukuki, sosyolojik, belgesel arşivler açılmalı, dava süreçleri yeniden görülmelidir. Bu katliamlarda yaşanan maddi ve manevi hak kayıpları giderilmeli ve sonuçlarını ortadan kaldıracak kararlar alınmalıdır. Koçgiri, Dersim, Maraş, Çorum, Madımak, Gazi gibi katliam mekânlarında “Utanch müzeleri” ve anıtlar yapılarak toplumsal yüzleşme sağlanmalıdır.

2 Temmuz 1993 tarihinde Pîr Sultan Abdal anma etkinliğine katılan 33 canımızın katledildiği Sivas Madımak Oteli “İbret müzesi”ne dönüştürülmeli, katliamı teşhir eden, lanetleyen görseller yer almalı, katliamda yitirilen canların kültürel eserleri sergilenmelidir. Böylelikle gerek Alevi gerekse de Sünni yurttaşlarımız, tarihin bu karanlık sayfasıyla daha etkili bir yüzleşme yaşayış olacaktır. Yine gelecek kuşaklar da bu insanlık dışı katliamdan ders çıkaracak, Anadolu ve Mezopotamya medeniyetlerine yaraşır bir kardeşlik köprüsünün kurulmasının duygusal arka planı beslenmiş olacaktır.

Alevilik cinsiyet eşitliğine inanan, ibadette cinsiyet sıfatını kaldırıp her bir katılımcıya CAN diyen bir inançtır. Egemen inkârcı zihniyetin kendinden menkul uygulamasının etkisiyle, kadınları dışlayan, kadınları inançta ve ibadethanelerde geri plana iten yaklaşımlar asla kabul edilemez! Bu ayrımcılığın karşısında durarak, cinsiyet eşitliğini yaşamsal bir ilke haline getiren partimizin politikaları doğrultusunda çaba harcayacağımızın bilinmelidir! Alevilik sorunu, Alevilerin eşit yurttaşlık isteyen demokratik mücadelesinden kaynaklı değil; devletin tekçi, inkârcı siyasal İslamcı/dinci politikalarından kaynaklıdır.

Kadınlara ve Farklı Cinsiyet Kimliklerine Yönelik Ayrımcı Politikalara Son Verilmelidir.

Sorunun çözümü anayasal, yasal düzenlemeleri gerektirdiği gibi 21. Yüzyılın insan hak ve özgürlüklerine dayanan zihniyet devrimini de gerektirmektedir. Yukarıda sıraladığımız meşru gerekçeler nedeniyle Alevi Sorununda çözümün asıl muhatabı Alevi toplumu ve toplumun demokratik kurumlarıdır. Devlet, hükümetler ve siyasal partiler ise sorunun çözümünde yükümlü ve sorumludur. Biz HDP olarak eşit yurttaşlık temelli bir çözüm için sorumluluk alıyor ve toplumun kendi ifade ve istemleri doğrultusunda ortak yaşam ve eşit yurttaşlık için mücadele ile çözüm sağlayacağımızı belirtiyoruz.

AKP'nin Temel Pusulası: Her Şey Sermaye İçin!

AKP iktidarının istikrar içeren düzenleme konularından biri sermayenin kayırılması ve kara para cennetleri yaratmaktır. Teklifteki düzenlemeye göre İstanbul Finans Merkezi'nde bulunan sermaye gruplarının yurt dışından elde ettiği kazançlarını Türkiye'ye getirmesi durumunda yarısının kurumlar vergisi üzerinden ödüllendirilmesidir.

Emeğin büyümeden aldığı payın istikrarlı şekilde düştüğü ve enflasyon karşısında yoksulların ezildiği bu dönemde, hemen her torba teklifte sermayeye çıkar sağlayan bir maddeye yer veren AKP-MHP ittifakı, yüzde 99'un değil yüzde 1'in çıkarlarına hizmet ettiğini bir kez daha kanıtlamaktadır.

Geçici Çözüm Değil, Kalıcı Çözüm İstiyoruz!

Türkiye'de her gün emekçiler, hem sermayenin aşırı kâr hırsı hem de iktidarlarca alınmayan önlemler nedeniyle iş cinayetlerinde hayatlarını kaybediyor. Türkiye'de iş kazaları ve iş cinayetleri ülke gündeminin en ciddi ve neticeleri itibarıyla en can alıcı sorun alanlarının başında gelmektedir. Hiçbir denetimin söz konusu olmadığı işyerlerinde işverenlerin cezai sorumluluklarının da olmayışı iş cinayetlerinde artışın en önemli kriterleri arasındadır. İşverenlerin hiçbir yaptırıma maruz kalmayışı, iş yerlerinde gerekli önlemlerin alınmayışı iş cinayetlerinin yolunu açmış ve bu durum neredeyse normalize edilmiştir. İktidar için sömürüyü bitirme ve işçiyi yaşatma anlayışı hiçbir zaman gelişmedi. Sermaye sömürmeye, iktidar sermayeyi kollamaya devam etti. AKP dönemi, işçi sınıfı açısından zamana yayılmış katliamlar silsilesi olarak var oldu. Sermaye yanlısı tutumu ile iktidar, her katliamın doğrudan ortağı olmayı tercih etti. Son olarak Amasra'daki TTK işletmesinde meydana gelen madenci katliamı, geçmişte yaşanan madenci katliamlarını bizlere tekrardan en yüksek sesle hatırlattı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 1941 yılından bu yana madenlerdeki iş cinayetlerinde son yaşanan Amasra'da yaşanan maden katliamı hariç 3 bin işçi yaşamını yitirdi. Verilerde iş

cinayetlerinin aradan geçen zaman diliminde iş sağlığı ve güvenliği alanında gelişmelere rağmen aksine ölümlerde ve kaza sayılarında artış olduğu görüldü. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin verilerine göre ise AKP hükümetleri döneminde madenlerdeki iş cinayetleri 1989. Bu sayı neredeyse iş cinayetlerinin üçte ikisinin son 20 yılda yani AKP iktidarları döneminde işlendiğini gösteriyor. Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun 2021 yılı faaliyet raporuna göre; kuruma ait 5 müessesede bir yılda meydana gelen kazalarda 2 bin 960 işçi yaralandı. Bu sayı günlük hesaplandığında her gün ortalama 8 yaralanmaya denk geliyor.

Madencilik sektörü; zor, yıpratıcı, yüksek oranda risk taşıyan ve bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetim gerektiren, dünyanın en ağır iş koludur. Buna rağmen, madencilik kuruluşlardaki mevcut deneyim birikiminin yok edilmesi, maden işletmeciliğinin yetersiz, donanımsız ve deneyimsiz kişi veya kuruluşlara bırakılması; kısa sürede yüksek kâr sağlamak amacıyla yapılan üretim projeleri, hızlı ve yüksek kazanç için yapılan üretim zorlamaları, bir yandan yetersiz, liyakatsiz kişilerin siyasal amaçlarla kilit mevkilere atanması ve diğer yandan da kamusal denetimin iyice gevşetilmesi maden facialarının kaçınılmaz hale gelmesine neden olmaktadır. Soma, Karadon, Küre, Mustafakemalpaşa, Ermenek, Gediz, Dursunbey, Şirvan, Çöllolar, Aşkale, Kozlu, Amasra ve diğer iş cinayetleri bugüne kadar uygulanan madencilik politikaları ile işçi sağlığı ve iş güvenliği politikalarının iflas ettiğinin en açık göstergesidir. Yıllardır uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaştırma, rodövens, örgütsüzleştirme, sendikasılaştırma, köleci çalışma sistemi, kamu madenciliklerinin yok edilmesi ve kamu kurumlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve deneyimin birikiminin dağıtılması gibi neoliberal politikaların yanlışlığı yaşanan acılarla bir kez daha gözükmiştir. Kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması, iş cinayetlerinin Soma'da olduğu gibi katliama dönüşmesine neden olmuştur. Yaşanan maden faciaları, sadece madencilik sektöründe değil tüm toplumda ciddi bir travma yaşanmasına neden olmaktadır. Madenlerde yaşanan iş cinayetlerinin temel nedenlerinden biri de; bilgi ve teknoloji üretemeyen sistemin, dünya piyasaları ile rekabet edebilmenin en kolay yolu olarak, ucuz ve güvencesiz emek üzerinden üretim yaptırmayı model olarak benimsemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de uygulanan ekonomik sistem, sermaye birikim koşullarına ve hatta madencilik sektörünün özgün yapısına bakıldığında, yapısal olarak 'facia' üreten bir sistemdir. Büyüme ve küresel piyasalarla rekabet edebilme adına uygulanan üretim zorlaması, uzun çalışma saatleri, işçi maliyetlerinin düşürülmesi, bir maliyet unsuru olarak görülen işçi sağlığı ve iş güvenliğinden yapılan fedakârlıklar; daha kötü çalışma koşullarını ve faciaları beraberinde getirmektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonuna getirilen torba yasaya eklenen ek madde ile kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş cinayetinde hayatını kaybeden kişinin yakınına asgari ücretten az olacak şekilde gelir ve aylık bağlanması yanı sıra yine yakınının Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca istihdam edilmesine ilişkin madde, iktidarın maden facialarındaki esas sorumluluğunu göz ardı ettiğinin açık bir göstergesidir. Elbette maden facialarında hayatlarını kaybedenlerin yakınlarına dönük aylık ve gelir desteği ile istihdam desteğinin sağlanması önemlidir. Lakin madenlere ve çalışma şartlarına dönük kalıcı adımlar atılmadığı sürece ileride yaşanabilecek maden facialarının önüne geçilemeyecektir. Sağlanacak aylık ve gelir desteğinin açlık sınırının altında olan asgari ücretten az olacak şekilde belirlenmesi ise mevcut ekonomik krizin yarattığı hayat pahalılığı karşısında, geçinmenin mümkün olamayacağı bir ücret olacaktır. Bu anlamda sağlanacak maddi destek insani yaşama koşullarına göre belirlenmelidir.

İktidar maden facialarının önüne geçebilmek için var olan madenleri kamulaştırarak, özelleştirme, taşeronlaştırma ve rodövens sisteminin getirdiği örgütsüzleştirme, sendikasılaştırma, ağır çalışma koşullarının önüne geçmelidir. Bunun yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği uluslararası standartlara göre bağımsız, şeffaf ve etkin bir biçimde yürütülmelidir.

Madde Değerlendirmeleri

Madde 1-2: Madde 1 ile, 213 sayılı Vergi Usul Kanunda düzenleme yapılmaktadır. Bu düzenlemeyle motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden alınacak 30 milyon Türk lirasına kadar vergilerin tahsilinin güvenliğin sağlanması düzenlenmektedir. Bu düzenlemeyle Hazine ve Maliye Bakanlığına usul ve esasları belirleme yetkisi verilmektedir. **Madde 2** ile, teminat verme zorunluluğu getirilen motorlu araç ticareti yapan vergi mükelleflerinin istenen teminatı vermemesi durumunda özel usulsüzlük cezası kesmeyi düzenlemektedir. Teminat verme zorunluluğu getirilen motorlu araç ticareti ile işgal eden mükelleflerin istenen teminatı vermemesi durumunda bu mükellefler için bir önceki hesap dönemine ait brüt satışlar toplamının binde 3'ü tutarında özel usulsüzlük cezası kesilecek. Komisyon görüşmelerinde de belirttiğimiz üzere maddelerde tespit edilen yüksek miktarda vergi tahsil tutarı rekabeti bozucu etkiler yaratma potansiyeline sahiptir.

Madde 3: Uyuşmazlık mahkemesi kararlarıyla ilgili idari yargı tarafından verilen tazminat kararları hususunda uygulamada yaşanan sorunların çözümünü amaçlayan düzenlemedir.

Madde 4-5-6: Kamulaştırma ve kamulaştırmaz el atmalara dair düzenlemelerdir. Madde 4'te idare tarafından kamulaştırılan ve bedeli malike yatırılan tutarlara rağmen mahkeme tebligatı olmaması nedeniyle idare aleyhine tekrar dava açılması ve yüksek tazminat bedellerinin talep edilmesinin yarattığı sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Madde 5'te kamulaştırma ve kamulaştırmaz el atmalara dair mahkeme ve icra süreçlerine dair düzenlemedir. Madde 6'daki düzenleme dördüncü maddedeki düzenlemenin geçiş hükmünü içermektedir. Bu düzenlemelere göre kamulaştırma bedellerinin hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dahil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edilecek.

Madde 7: Malikinın rızası olmaksızın kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırma yapmadan kamu hizmetine ayrılmış taşınmazlara ve kaynaklara dair çıkan tazminat kararlarında davalı idarenin bütçesinden pay ayrılması ve ödemelerin bütçe kaynaklarına göre düzenlenmesini öngören maddedir. Komisyon da belirttiğimiz üzere teklifte yer alan 4, 5, 6 ve 7 nci maddelerin Plan ve Bütçe Komisyonu'nda değil, Adalet Komisyonu gibi ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Bu yönüyle yasama faaliyetinde usul ihlali gerçekleşmiştir.

Madde 8: Bu madde ile Cemevlerinin İmar planında yer alması ve Cemevleri ile ilgili yaşanan sorunların aşılması planlanmıştır. Ancak Cemevlerinin yapımında yaşanan sorun bu değildir. İmar planı gereğince oluşan tüm yerleşim yerlerinde "ibadethane" için yer ayrılmaktadır. Bu ayrılan yere ise "ibadethane" olarak kabul edilen Cami, Kilise Havra ve Sinegog yapılabilmekte Cemevi ise ibadethane olarak kabul edilmediği için yapılamamaktadır.

Mevcut madde ile imar planına Cemevi ile ilgili bir ibare konması getirmekle birlikte buraya Cemevi yapılabildiğini de "İl ve ilçelerde mülkî idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına

uygun olmak şartıyla Cemevleri yapılabilir” diyerek şarta bağlamaktadır. Yani Belediye yetkisinde olan imar yetkisi konu Cemevi olunca Vali ve Kaymakamların yetki alanına sokulmaktadır.

Madde bu haliyle Alevilerin taleplerini karşılamamakta sorununu çözülmemektedir. Çözüm Cemevlerinin İbadethane olarak kabulüdür.

Madde 14: Büyükşehir Belediyelerine; Gerektiğinde Cemevleri için bina ve tesisler yapmak, bu bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlama yetkisi verilmektedir.

Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesi birçok temel sorunu ortadan kaldıracak olmasına rağmen İktidar Cemevlerini bir kültürel yapı olarak değerlendirdiği için bu tür madde önerileri geliştirmek zorunda kalmıştır.

Alevilerin ve Alevi kurumlarının yaşadığı bir başka sorun da Büyükşehir yasasıdır. Köylerde yapılan ve mülkiyeti muhtarlıklara ait Alevi inanç ve ibadet merkezleri Büyükşehir yasası ve bağlı bulunduğu illerin Büyükşehir ilanından sonra Büyükşehir ya da İlçe belediyelerin mülkiyetine devredilmiştir. Alevilerin kendi imkanlarıyla oluşturduğu Cemevleri bir an da Büyükşehir belediyesi kontrolüne geçmiş ve bunla ilgili birçok sorun yaşanmıştır. Büyükşehir ya da İlçe Belediyeleri bu durumu suiistimal etmekte ve Cemevlerini kendi anlayışına göre yönetmeye çalışmaktadır. Bu da Alevi özgün yapısı içerisinde sorunlara yol açmaktadır.

Yapılması gereken Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesi ve bu konuda Anayasal güvenceye kavuşturulmasıdır.

Madde 15-16-17-18 ile Belediye ve İl Özel İdaresi il sınırları içinde bulunan mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihi doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapabilir ibaresi eklenmiştir.

Bu maddeler Cemevlerinin Alevilerin talepleri doğrultusunda İbadethane olarak kabul edilmemesine karşı oluşturulmaya çalışılan palyatif çözüm yöntemidir.

Esas olan Cemevlerinin ve Alevilere yönelik inkâr politikalarından vazgeçip Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesi ve bunun yasal güvenceye kavuşturulmasıdır.

Madde 22- Bu madde ile Elektrik Piyasası Kanunu'na Cemevlerinin aydınlatma giderleri Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine konulacak ödenekten karşılanır maddesi eklenmiştir.

Cemevlerinin elektrik faturaları kamuoyunda çokça tartışılmış ve gündem teşkil etmiş ayrıca da gerek iç hukukta gerekse de AİHM nezdinde dava edilmiştir. Bu davalar neticesinde CEMEVLERİNİN İBADETHANE olduğuna karar verilmiş ve diğer ibadethaneler gibi Cemevlerinin giderlerinin Devletçe karşılanması hükme bağlanmıştır.

Bu kararı uygulamayan AKP iktidarı Avrupa Konseyi tarafından uyarılmış ve ihtar edilmiştir.

Komasyon görüşmelerinde teklif sahibi bu düzenlemenin AİHM karşılamak için yapıldığını söylese de bu gerçeği yansıtılmamaktadır. AİHM Cem Vakfı kararı Cemevlerinin İbadethane olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemektedir.

AKP İktidarı ise inkâr politikaları ile AİHM kararı arasında sıkımı ve zm Kültür ve Turizm Bakanlığı zerinden Cemevlerini bir Kültür evi olarak tanımlamakta bulmuştur.

Bu zm ne AİHM ne de Alevi hakikatine uygundur. Alevilerin İbadeti Cem, İbadethanesi ise Cemevidir.

Madde 9: Maddeyle Fiyat İstikrarı Komitesinin kurulu ve görevleri ile Komitenin sekreteryasına yönelik hususlar düzenlenmektedir. Daha önce anayasa mahkemesi tarafından kanunla kurulması istenilen Fiyat İstikrar Komitesinin kurulmasını öngörmektedir. Bu düzenleme fiyat istikrarının sağlanması, bunun için alınması gereken tedbirlerin kamu kurum ve kuruluşları tarafından uygulanması gibi gerekçelere dayandırılmaktadır. Merkez Bankası, fiyat istikrarını sağlamakla hukuki sorumludur. İktidarın Merkez Bankası'nı tam kontrolü altına alması ve ilevsizletirmesinin hemen akabinde Fiyat İstikrarı Komitesi'ni kurmak istemesi yanlış politikaların derinletirilmesidir. Komisyonda da belirttiğimiz üzere kurumların yasal görevini yapmasını engelleyerek ve/ya polisiye tedbirler uygulayarak fiyat istikrarı sağlamak mümkün değildir. Paralel kurumlar kurarak fiyat istikrarını tesis etmenin mümkün olmadığı gerçeğini komisyondaki ifadelerimizle tekrar vurgulamamız gerekirse "böyle kurumları ihdas edebilirsiniz, daha da janjanlı isimler koyabilirsiniz ama günün sonunda bunların fiyatlarla uzak yakın alakası olmayan kurumlar olduğu anlamı ortaya çıkacak." Bu bağlamıyla yapılması gereken para ve maliye politikalarının e güdümüyle fiyat istikrarını sağlamaya çalışmak ve komisyon görüşmelerinde de ifade ettiğimiz üzere "...ehil ellerde fiyat istikrarının sağlanması ve bu fiyat istikrarını sağlayacak kurumun işlemesini sağlamaktır."

Madde 10: Konusu suç teşkil etmeyen ve kesinlemi yargı kararı bulunmayan sosyal denge tazminatlarıyla ilgili tasarrufta bulunan yetkili ve görevli sorumlular hakkında takibat yapılmasını düzenlemektedir.

Madde 11: Görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına tabi kadrolarla ilgili düzenlemedir.

Madde 12: Maddeyle Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) zerinden gerçekleştirilen işlemlerin arttırılması ve doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımlar ve sözleşme süreçlerinde etkin hale getirilmesi düzenlenmektedir. Bu maddedeki düzenlemede vurgulanan doğrudan teminin etkinleştirilmesi, doğrudan teminin kamu harcamalarında etkin olmaması üzerinden değerlendirildiğinde sorunlu bir düzenlemedir. Doğrudan temin, doğrudan yandalara çıkar sağlama haline gelebilmektedir.

Madde 13: Kamu İhale Kurulu'nun kararlarıyla ilgili düzenlemedir.

Madde 18: Maddeyle sermayenin kazançlarına indirim imkânı sunulmaktadır. Firmalar açısından yurt dışında gerçekleştirilen ticaretle elde ettikleri kazancın yüzde 50'si indirimden faydalanacaktır. Bu oranı yüzde sıfır veya yüzde yüze belirlemede Cumhurbaşkanı yetkili hale getirilmektedir. Madde ekonomik büyümeye katkı, döviz girdisi sağlamak, istikrarın korunması gibi ifadelerle gerekçelendirilmektedir. Oysa gerçekte sermaye kesiminin tekil çıkarları, bu gerekçelerle genelin çıkarı olarak yansıtılmak istenmekte ve sermayenin kazançları için halisünasyon yaratılmak istenmektedir. Öte yandan komisyonda da belirttiğimiz üzere yurt dışına odaklı sermaye kıyağı bu ülkedeki istihdam, üretim, yatırım başta olmak üzere hiçbir iktisadi faaliyete katkı sağlamayacaktır.

Madde 19 ve 20- *Madde 19'da* Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda yaşamını yitirenlerin prim borçlarının terkinin ve hak sahiplerine aylık bağlanması düzenlenmektedir. *Madde 20'de* Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda yaşamını yitirenlerle ilgili 5510 sayılı kanundaki düzenlemeler ilgili yasadan çıkarılmıştır.

Madde 21- Antalya Kaş ilçesi Kemer mahallesinde Antalya-Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs barajı yapımıyla ilgili etkilenen haneler ve iskânlarla ilgili düzenlemedir.

Madde 23: Muvazzalı devir işlemleriyle ilgili kanun boşluğunun giderilmesini öngören düzenlemedir. Düzenlemeye göre, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun kayyım olarak atandığı şirketlerde, soruşturmanın başladığı tarihten 19 Temmuz 2018'e kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış devir ve temlik işlemleri, Fon Kurulu'nca muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılacak ve Fon'un talebi üzerine ticaret sicilinden terkin edilecek. Geçersiz sayılma işlemine karşı, ilgililerce, tebliğden itibaren 1 ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.

Rıdvan Turan

Mersin

Garı Paylan

Diyarbakır

Dirayet Dilan Taşdemir

Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

20.10.2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ancak komisyon milletvekillerine 21.10.2022 tarihinde ulaştırılan 2 / 4680 esas numaralı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, esas komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu, tali komisyonları Adalet Komisyonu ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu olmak üzere 3 farklı komisyona havale edilmiştir.

Teklif;

213 sayılı Vergi Usul Kanunu

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu

3194 sayılı İmar Kanunu

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun

4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu

7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun olmak üzere 13 farklı kanunda düzenleme öngörmektedir.

Bu teklif şunu göstermektedir ki; AKParti iktidarı parlamentomuzun yasama sorumluluğunu ciddiyetten uzak bir noktaya sürüklemektedir. 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin parlamentomuz gündemine geldiği ve TBMM çatısı altında vatandaşımızın bütçe hakkını gözetmeyi görev edindiğimiz hafta içinde böyle bir torba kanun teklifinin komisyonumuzca görüşülmesi, iktidarın kanun yapım sürecine gösterdiği ciddiyeti açıkça gözler önüne sermektedir.

Birbirinden farklı kanunlarda, birbirinden farklı hükümleri düzenleyen bir teklifi tek bir çerçevede birleştirmeye çalışmak iddiasından vazgeçilmelidir. Bu usul bütüncül bir anlayışla kanun yapmamıza engel olan bir uygulamadan başka bir sıfat yüklenememektedir. Bu özensiz teklif hazırlama yöntemiyle durmadan değişikliğe uğrayan, günü geçiren ve ana odaklanan bir mevzuat sistemi yaratılmaktadır.

Teklif başka bir boyutuyla da sadece Plan ve Bütçe Komisyonu gündemine alınarak, tali komisyonları ilgilendiren madde tekliflerini ihtisas alanlarında uzman milletvekillerinin inceleme ve analiz etme imkanı sunulmamıştır. Kendi ihtisas alanlarına giren düzenlemeleri içeren kanun tekliflerini tali komisyonların incelememesi tekliflerin etkin ve verimli bir müzakere ortamında görüşülmemesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Melis'e ulaşan kanun tekliflerinin konusu ve kapsamına göre esas ve tali komisyonlara havale edilmesi TBMM İçtüzüğü'nün 23 üncü maddesi uyarınca gerçekleştirilmektedir. İçtüzüğü'nün ilgili maddesi; "Tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerine görüş bildiren

komisyonlardır.” hükmünü açıkça emretmektedir. Lakin iktidarın gündeme alınan kanun tekliflerini alelacele kanunlaştırma tercihi nedeniyle tali komisyonlarda görüşme yolu devre dışı bırakılmaktadır.

Teklifin etki analizinin olmaması da yasama faaliyetini işlevsiz ve verimsiz kılan başka bir husustur. Kanun tekliflerinin etkilerinin değerlendirilmesine yönelik kapsayıcı ve sistematik bir yöntem olarak etki analizinin olmaması kanun yapım sürecinin kalitesini azaltmakta ve tekliflerden beklenen amacı olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim etki analizinin olmadığı bir kanun teklifi kanunlaştığı aşamadan sonraki süreç içinde de karmaşık ve çelişkili bir mevzuat sorununa yol açmaktadır. Dolayısıyla bir kanun teklifinin komisyon görüşmelerinin gündemine alındığı gün itibariyle etki analizine sahip olmayışı o teklifi ileriki safhalarda sorunlu ve etkisiz kılan bir boyuta sürüklemekten başka bir noktaya ulaştıramayacaktır. Bu sebeptir ki; gelişmiş ülkelerdeki parlamentolar ekonomik etkinliğin ve toplumsal refahın gelişmesine katkı sunan bir aşama olması sorumluluğuyla etki analizlerine önem veren bir yasama sürecini ilke edinmektedirler.

Bir başka önemli husus ise; içtüzük hükümleri uyarınca komisyonlara havale edilen işlerin görüşülmesine, havale tarihinden itibaren 48 saat sonra başlanması sürecinin iktidar grubu tarafından rutin bir uygulamaya dönüştürülmüş olmasıdır. Teklif bizlere 21.10.2022 Cuma günü iletilmiş ve 24.10.2022 Pazartesi günü komisyon toplanmıştır. Bu yönüyle teklifin Cuma günü bizlere ulaştırılması ve hafta sonuna denk getirilerek 48 saatlik sürenin doldurulması yolunun izlenmesi milletvekillerinin teklifi inceleme sürecini kısıtlamaktadır.

İktidar yukarıda bahsi geçen endişe ve çekincelerimize konu bu kanun yapım süreci alışkanlığıyla parlamentomuzun yasama kalitesine, işlevine ve sorumluluğuna ket vurmaktadır ve bu alışkanlıktan bir an evvel vazgeçmelidir.

Geneli Üzerine Değerlendirmeler

Komisyonunda görüşülen teklif kamuoyuna sunulurken “Tarihi bir adım atılıyor” algısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak ne yazık ki vatandaşlarımızın hassas olduğu konular yine iktidar partisi tarafından kullanılmaya cüret edilmiştir. Bir taraftan cemevleri ile ilgili birtakım düzenlemeler yapılırken diğer taraftan devlete ait limanlarımızın özelleştirme ile yapılan işletme devirleri 49 yıl daha uzatılmak istenmiştir.

Teklifte yer alan maddeye göre de özel tüketim vergileri için teminat alınması şeklinde bir uygulama tesis edilmeye çalışılmaktadır. İktidarın otokratik siyasi yönetim anlayışının bir tezahürü olarak ekonomide de otokratik bir anlayış benimsenmektedir. Sektörden birçok kişinin mağdur edileceği bu uygulamanın asıl sebebi “seçim ekonomisi” sürecinde ihtiyaç duyulan bütçenin karşılanmasıdır.

Teklifte kamulaştırmasız el atma davaları hakkında da düzenleme yapılmaktadır. Ancak madde metninde yer alan "Tebliğî dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri..." ifadesi hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Kanun maddeleri ile idarenin kusurlu işlemlerinden doğan sorumluluğu kapatılmaya çalışılmaktadır. Bu ifadenin gözden geçirilmesi son derece faydalı olacaktır.

Teklifte yar alan madde ile kurulmak istenen Fiyat İstikrarı Komitesi'nin görev tanımı Merkez Bankası'nın görev tanımını gasp etmektedir. İktidara defalarca yapmış olduğumuz uyarılara rağmen ekonomide polisiye tedbirlerle başarı aranmaya çalışılması anlaşılabilir değildir. İktidarın Merkez Bankasına müdahaleleri ile düşürülen politika faizinin artık piyasa üzerinde etkisi de kalmamıştır. Yani piyasa artık ne yazık ki Merkez Bankası'nın faiz kararlarını umursamaz hale getirilmiştir. Mevcut uygulama faizi indirmek anlamına da gelmemektedir. Aksine faiz ve enflasyon şahlanmaktadır. Bu durum da Hazine'nin ve Merkez Bankası'nın yağmalanması anlamına gelmektedir.

İstanbul Finans Merkezi için yeni bir vergi indirimi sağlanması teklif edilmektedir. İFM Kanunu sürecinde tarafımızca iktidara uyarılarda bulunulmuştur. Söz konusu kanunun çıkarılmasının üzerinden çok geçmemişken bir başka vergi indirimi daha yapılmak istenmesi İFM'ye beklenen rağbetin gelmemiş olmasındandır. İstanbul şehri zaten doğal bir finans merkeziyken bu cazibenin bir siteye hapsedilmeye çalışılması son derece hatalıdır.

İktidar bir torba kanunun içerisine cemevleri ile ilgili hassas meseleleri ekleyerek sakıncalı maddelere "Hayır" denmesini engellemek istemiştir. Teklifte getirilen maddeler, Alevi kardeşlerimize sempatik gözükmek için eklenmişse de Ak Parti'nin bu konuya sığ bakması sebebiyle maalesef onur kırıcı bir şekilde sunulmuştur. İlgili maddelerin gerekçe kısımları son derece özensiz hazırlanmıştır. İktidar tamamladığı bir torba kanunun maddelerinin arasına bu önemli konuyu sonradan ilişirmiştir. Üzerinde gerekli çalışmaların yapılmadığı ilgili maddeler daha sonra başka sorunlara da zemin hazırlayabilecek niteliktedir.

Son olarak şunu belirtmek gerekir ki; komisyon görüşmeleri sırasında yoğun itirazlarımız ve verdiğimiz önerge doğrultusunda çıkarılan 9 uncu maddenin iktidar grubu tarafından kanun teklifleri aracılığıyla ısrarla parlamentomuz gündemine getirilmesi anlaşılammaktadır. Limanların süre uzatımına ilişkin bu madde ile iktidar partisi Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan sözleşme sürelerini 49 yıla kadar uzatmaktadır.

İktidar partisi daha önce aynı yönde bir düzenlemeyi Ocak 2022'de TBMM'ye getirmiş ve getirilen torba kanun ile 49 yıldan az süreli sözleşme sürelerinin 49 yıla kadar uzatılabilmesini AK Parti ve MHP milletvekillerinin oylarıyla kabul etmişti.

Daha sonraki süreçte Anayasa Mahkemesi, bazı limanların 49 yıldan az süreli sözleşme sürelerini ihalesiz olarak 49 yıla kadar uzatan kanun düzenlemesini iptal etmişti.

AYM kararında;

"Kural, özelleştirme sözleşmelerindeki süreler sonunda, özelleştirme öncesindeki hukuki statülerini tekrar kazanacak olmaları sebebiyle yeniden özelleştirme uygulamalarının konusu olabilecek limanların, özelleştirme sözleşmelerinin sürelerinin uzatılmasını öngörmek suretiyle mevcut özelleştirme süresi sonrasında da işletme hakkının devamının sağlanmasına, başka bir ifadeyle dolaylı olarak özelleştirilmelerine imkân tanımaktadır. Söz konusu dolaylı özelleştirmeye taraf olabilecekler ise mevcut özelleştirme sözleşmelerinin tarafları ile sınırlandırılmaktadır. İstekli olan başkaca kişilerin bu sürece dâhil olamaması ise özelleştirmede hakim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamakta olup kurala konu limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebilecek niteliktedir. Nitekim özelleştirme sürelerinin sonunda limanların yeniden özelleştirme

uygulanmasına konu olması hâlinde 4046 sayılı Kanun'daki şartları taşıyan herkesin rekabet koşulları çerçevesinde özelleştirme sözleşmesine taraf olma imkânı olacakken kurulla bu imkân ortadan kaldırılmaktadır.” Demiş ve oybirliğiyle düzenlemeyi iptal etmiştir.

Son derece kritik, stratejik önemi olan limanların daha süreleri bitmeden, ihalesiz, rekabet ortamından uzak ve iktidar tarafından seçilmiş firmalara adrese teslim bir şekilde tekrar verilmesi kamu kaynaklarını peşkeş çekmektir. Bu limanların Katar ortaklığı olan firmalara verilmesinin sakıncalarını komisyonda dile getirmiş ve bizim itirazlarımıza rağmen Güney Kıbrıs Rum kesimiyle ortaklaşa doğal gaz arayan bir ülke olan Katar'a bu kadar imtiyaz verilmesini doğru bulmadığımızı iletmiş bulunmaktayız.

AKP hukuka ve anayasaya aykırı bu düzenlemeyi tekrar Meclisin gündemine getirerek kanunları ve anayasal koşulları umursamayan bir yasama faaliyeti gerçekleştirmeyi tercih ettiğini göstermiştir.

Diğer bir boyutuyla da teklif maddesinin gerekçesinde neden böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu anlatılırken işletme süreleri kısıldığı için şirketler tarafından yatırım yapılmadığı dile getirilmiştir. Sözleşme koşullarına uygun olarak yatırım yapılmaması ve işletme sürelerinin uzatılmasının dayanağının yatırımların yapılmamasının olması kamu kaynaklarının verimsiz kullanıldığına açıkça itirafı olmuştur.

Komasyon görüşmeleri sırasında itirazlarımız ve maddenin tekliften çıkarılması yönünde vermiş olduğumuz önerge sonucunda iktidar grubu hatadan ve yanlıştan dönerek maddeyi tekliften çıkarmayı kabul etmiştir.

Madde 1-2

Teklifin 1 ve 2'nci maddeleri ile motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden; doğacak vergilerin tahsil güvenliğini sağlamak amacıyla, 30 milyon Türk lirasına kadar teminat alınması düzenlenmektedir. Ancak bu yöntem kabul edilebilir değildir.

Vergi toplamak devletin başlıca görevlerindedir. Anayasa'nın 73'üncü maddesi ile de vergi ödevi düzenlenmiş ve kamu giderlerinin bu şekilde karşılanacağı hükme bağlanmıştır. Bu sebeple verginin toplanabilmesi için her türlü önlemin alınması şüphesiz zaruridir.

Bu zamana kadar vergisini hep zamanında ödemiş olan mükellefleri de kapsayıcı biçimde vergi ödevinin yerine getirilmeyeceğinden şüphe ederek daha öncesinde teminat almak devlet anlayışımıza uygun değildir. Motorlu araç ticareti yapan tüm firmaları töhmet altında bırakarak, namusuyla para kazanmaya çalışanlara da vergi kaçakçısı muamelesi yapılması son derece yanlıştır.

Bir yandan vergisini zaten ödeyen firmalardan teminat istenirken diğer yandan son on yılda Cengiz İnşaat için 30 defa, Kolin İnşaat için 36 defa, Makyol İnşaat için 24 defa, Kalyon İnşaat için 19 defa ve Limak İnşaat için de 19 defa vergi istisnası sağlanmıştır. İmtiyazlı bir gruba milyarlarca lira vergi istisnası sağlanırken vergisini günü gününe ödemiş namuslu vatandaşlarımızdan teminat istenmesi kamuoyu vicdanını derinden yaralamaktadır.

Ayrıca bu uygulama ile toplanacak olan para veya teminat mektuplarının hangi amaçla kullanılacağı kanun metnine yazılmamıştır. Teklifin seçim öncesine denk getirilmesi de kamuoyunda şüphelere neden olmaktadır. Toplanan teminatların “seçim ekonomisi”

anlayışını benimseyen iktidar tarafından hesapsızca harcanması ihtimaline karşı kanun metnine gerekli önlemler alınmalıdır.

Teklif metninde yer alan “motorlu araç ticareti yapan” ifadesi de son derece geniş bir kümeyi kapsamaktadır. Bu ifade ile galerilerden fabrikalara kadar tüm mükellefler getirilmesi planlanan teminat miktarını ödemeye mecbur edilecektir. Bahsi geçen geniş kümede yer alan firmaların bazıları için 30 milyon Türk lirası fazlayken bazı firmalar içinse bu miktar son derece düşük kalacaktır. Bu sebeple düzenleme yapılacaksa da öncelikle kanun metninde bu firmaların gruplandırılması devamında da yükümlülüklerin buna uygun olarak belirlenmesi gereklidir.

ÖTV hakkında ivedilikle düzeltilmesi gereken şey otomobil üzerindeki oranların düşürülmesidir. Yüzde 40 ila yüzde 220 arasında uygulanan ÖTV ile vatandaşlarımız bir araba kendilerine alırken bir araba parası da vergi ödemek zorunda bırakılmaktadır. Bu sebeple başta otomobilde uygulanan olmak üzere ÖTV oranları makul seviyeye çekilmeli ve modern dünyada zaruri bir ihtiyaç haline gelen birçok üründen ÖTV tamamen kaldırılmalıdır.

Madde 9

Madde ile Fiyat İstikrarı Komitesi'nin kurulması planlanmakta ve kurulacak bu komiteye fiyat istikrarını sağlaması amacıyla birtakım görevler ve yetkiler verilmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 4'üncü maddesinde de “Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır.” denilmektedir. Zaten mevzuatımızda Merkez Bankasına açıkça verilen bu görevin bir de komiteye verilmesi, Merkez Bankası'nın daha da itibar kaybetmesine neden olacaktır.

Teklifte yer alan maddenin dördüncü fıkrasında kurulacak bu komitenin görev ve yetkileri belirlenmiştir. “b” bendinde ise komiteye “Fiyat istikrarını tehdit eden riskleri izleyerek alınması gereken tedbirleri belirlemek ve ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak” yetkisi verilmiştir. Bu yetki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 4'üncü maddesinde “Banka, fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan kendisi belirler.” lafısı ile de çelişmektedir. Bir başka deyişle Merkez Bankası; kanuni görevi olan fiyat istikrarını sağlamaya çalışırken uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını kendisi belirleyemeyecektir. Söz konusu komite bir karar alacak ve bu karar Merkez Bankası tarafından uygulanacaktır.

Merkez Bankası'nın AK Parti iktidarında bağımsız olamayacağını kanuni düzenlemesi anlamına da gelen bu düzenleme ile fiyat istikrarının sağlanamayacağı açıktır. Polisiye tedbirlerin işlerin daha da kötüye gitmesine neden olacağı konusunda iktidara defalarca uyarılarda bulunmamıza rağmen teklifin bu maddesi ile zaten bağımsızlığı konusunda güven tesis edemeyen Merkez Bankası'nın kanuni görev ve yetkileri de gasbedilmek istenmektedir.

Madde 8-14-15-16-17-22

Teklifin 8, 14, 15, 16, 17 ve 22'nci maddeleri cemevlerinin; yapımı, bakımı, giderleri ve imar planlarındaki durumları hakkında düzenlemeler içermektedir. Alevi vatandaşlarımız tarafından uzun süredir beklenen düzenlemelerin bir torba kanun içerisinde Meclis'e sunulması son derece yakışsızdır. Ancak iktidarın asıl amacı da bu maddelerin bir torba

içerisine dahil edilmesi ile teklifteki odağı bu maddelerde toplamak ve diğer sakıncalı maddeleri bu maddelerin arasına gizleyerek muhalefetin kanuna “Hayır” demesini engellemektir. İktidarın bu tutumu başta alevi vatandaşlarımız olmak üzere toplumun tüm kesimlerini incitmiştir. Çok boyutlu olarak görüşülmesi ve sonuca bağlanması gereken köklü bir konunun, mesele yalnızca elektrik ve su giderleriymiş gibi basite indirgenmesinin toplumumuza hiçbir yararı bulunmamaktadır.

Zaten yargı kararları ile Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılan bu ödemeler bir yenilik gibi başka kurumlara devredilmektedir. Teklifte bu giderlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanması, bir dini mabet olan cemevlerinin kültür merkezleri olarak indirgenmesi algısına neden olmaktadır. Bu yanlış uygulamanın ayırıştırılmaya neden olacağı açıktır. Vergi toplanırken nasıl Alevi, Sünni ayrımı yapılmıyorsa dini mabetlerin tabii olduğu uygulamalarda da farklılıklar çıkarılmamalıdır.

Teklifte yer alan ilgili maddelerin torba kanundan geri çekilerek, mabede saygı çerçevesinde konunun daha detaylı ve özenli biçimde ele alındığı müstakil bir kanun olarak Meclise tekrar getirilmelidir.

Madde 18

Teklifin 18’inci maddesi ile İstanbul Finans Merkezi bünyesinde tanınan vergi indirimlerine bir yenisinin daha eklenmesi öngörülmektedir. İstanbul Finans Merkezinde katılımcı belgesi olarak faaliyette bulunanların, aldıkları malı Türkiye’ye getirmeden satmaları veya aracılık yapmaları durumunda kazancın yüzde 50 vergi indiriminden yararlandırılması teklif edilmektedir.

İstanbul Finans Merkezi’nin kurulması aşamasında işletilen sürecin son derece yanlış yürütüldüğü İYİ Parti tarafından anlatmaya çalışılmıştır. Dünyadaki finans sisteminin dijitalleştiği ve merkeziyetiz yatırım araçlarının dahi kabul gördüğü günümüzde İFM denilerek etraflı duvarlarla çevrili bir sitenin fiziki sınır olarak belirlenmesi son derece hatalıdır. İstanbul zaten tarihi prestiji ve jeopolitik konumu itibarıyla bir finans merkeziyken İFM projesi ile belirli bir sitenin finans merkezi olmasında ısrar edilmektedir. Çeşitli inşaat projeleri ile finans merkezinin duvarlar arasına sıkıştırılmaya çalışılması doğru bir yöntem değildir. Bu itibarla verilen tüm vergi indirimleri ve muafiyetler; yöntemin doğru olamaması sebebiyle istenilen etkiyi göstermemiştir, göstermeyecektir. Bu bağlamda İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumlara getirilmek istenen indirim hakkının, diğer kurumlar vergisi mükelleflerine de sağlanması gerekmektedir. Vergide adaletin tesis edilmesi, ekonomik büyüme oluşturulması, ekonomik istikrarın korunması, istihdam imkânlarının artırılması ve ülkemize döviz girdisi sağlanması ancak bu yolla artacaktır.

Yeni bir vergi imtiyazı daha sağlanarak bu yapısal sorunun çözülmesi mümkün değildir. Kamuya ait tüm finans kurum ve kuruluşlarının İFM çatısı altında toplanması ile finans merkezi oluşturulması mümkün değildir. Finansal açıdan gelişme ancak ülkemizde yeni yatırımcıların çekilebilmesi ile sağlanabilecektir. Ancak tekliften anlaşılmaktadır ki maalesef İFM talep görmemektedir. Bunun sağlanabilmesi için ilk olarak güven ortamının oluşturulması gerekmektedir. Tüm yetkinin tek elde toplandığı ülkelerde güven ortamının tesis edilmesi ise imkânsızdır.

Teklif; getirilmek istenen yüzde 50 vergi indirimini 0’a indirebilmesi ve yüzde 100’e çıkarabilmesi için Cumhurbaşkanına yetki verilmesini de içermektedir. Bir başka ifadeyle

Cumhurbaşkanına vergiyi tamamen kaldırma ve vergi indirimini tamamen kaldırma yetkisi verilmek istenmektedir. Verginin kanuniliği ilkesine aykırı olarak, Meclis'in uhdesindeki yetkinin dolaylı olarak Cumhurbaşkanına verilmesi kabul edilebilir değildir. Anayasa'nın 73'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." denilmektedir. Kanun çıkarmak suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi uhdesinde bulunan bu yetkinin bu teklifle Cumhurbaşkanına devredilmek istenmesi açıkça Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir.

Komisyonunda vermiş olduğumuz; vergi indiriminin ülkemize döviz girdisi sağlayacak tüm kurumlar için uygulanması ve Cumhurbaşkanına tanınmak istenen yetkinin makul sınırlara çekilmesi hakkındaki önergemiz Cumhuriyet İttifakı oyları ile reddedilmiştir.

Madde 19-20

Maddeler ile maden ocaklarının yer altı işlerinde meydana gelen iş kazaları sonucunda hayatlarını kaybeden işçilerimizin geride kalan ailelerine aylık bağlanması ve bir yakınının kamuda istihdam edilmesi hakkında düzenlemeler yapılmaktadır. Amasra'daki maden faciası sonrasında görüşülen ilk torba kanuna bir ek madde ihdas edilmesi için önerge verilerek benzer bir düzenlemenin yapılması tarafımızca da komisyona teklif edilmiştir. Yaşanan felaket henüz sıcaklığını korurken yapmış olduğumuz bu teklif neredeyse aynı olmasına rağmen maalesef Cumhuriyet İttifakı tarafından reddedilmiştir.

Bu üzücü siyasi tavır doğru değildir. Hayırlı ve gerekli bir konuda verilen önergeye tarafımızca aynı yanlış tavır göstermemiş ve komisyonunda bu maddelere "Kabul" oyu verilmiştir.

Muhammet Naci Cinisli

Erzurum

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ABDULLAH GÜLER
VE 73 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**VERGİ USUL KANUNU İLE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasına (9) numaralı bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

“10. 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden; doğacak vergilerin tahsil güvenliğini sağlamak amacıyla, 30 milyon Türk lirasına kadar, 6183 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yer alan türden teminat almaya, mükelleflerin; faaliyet alanı, hukuki statüsü, mükellefiyet süresi, aktif veya öz sermaye büyüklüğü, çalışan sayısı, hakkında sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya kullanma yönünde olumsuz rapor ya da tespit bulunup bulunmadığı, iş veya üretim hacmi ile ürün ve mükellef gruplarını ayrı ayrı veya birlikte dikkate alarak, teminatın; türünü, tutarını, verilmesi gereken zamanı, iadesi ile tamamlanmasına ilişkin hususları belirlemeye, bentte yer alan tutarı sifıra kadar indirmeye ve iki katına kadar artırmaya, hangi hâllerde teminat aranılmayacağını ve uygulamaya ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye.”

MADDE 2- 213 sayılı Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan “(8) numaralı bendi” ibaresi “(8) ve (10) numaralı bentleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılacak davalar, adli yargıda görülür.”

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**VERGİ USUL KANUNU İLE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasına (9) numaralı bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

“10. 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda tanımlı bulunan motorlu araç ticareti yapan mükelleflerden; doğacak vergilerin tahsil güvenliğini sağlamak amacıyla, 30 milyon Türk lirasına kadar, 6183 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yer alan türden teminat almaya, mükelleflerin; faaliyet alanı, hukuki statüsü, mükellefiyet süresi, aktif veya öz sermaye büyüklüğü, çalışan sayısı, hakkında sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya kullanma yönünde olumsuz rapor ya da tespit bulunup bulunmadığı, iş veya üretim hacmi ile ürün ve mükellef gruplarını ayrı ayrı veya birlikte dikkate alarak, teminatın; türünü, tutarını, verilmesi gereken zamanı, iadesi ile tamamlanmasına ilişkin hususları belirlemeye, bentte yer alan tutarı sifıra kadar indirmeye ve iki katına kadar artırmaya, hangi hâllerde teminat aranılmayacağını ve uygulamaya ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye.”

MADDE 2- 213 sayılı Kanunun mükerrer 355 inci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan “(8) numaralı bendi” ibaresi “(8) ve (10) numaralı bentleri” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılacak davalar, adli yargıda görülür.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 4- 2942 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Mülga 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edilir. Bu hüküm, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanır.”

MADDE 5- 2942 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Bu Kanun uyarınca mahkemelerce hükmedilen bedel, vekâlet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, otuz gün içinde yatırılır. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde icra olunur.

Bu Kanun uyarınca yapılacak icra takiplerinde idare, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 36 ncı maddesi uyarınca icranın geri bırakılmasını talep ederse idarenin teminat gösterme zorunluluğu yoktur.

Bu Kanun kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretleri, davalı idare tarafından ödenmek üzere maktu olarak belirlenir.”

MADDE 6- 2942 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 18- Bu maddeyi ihdas eden Kanunla bu Kanunun ek 3 üncü maddesine eklenen ikinci fıkra, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar ile yargılamanın iadesi davaları hakkında da uygulanır.”

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4- 2942 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Mülga 6830 sayılı Kanunun 16 ncı ve 17 nci maddeleri ile bu Kanunun mülga 16 ncı ve 17 nci maddeleri uyarınca kesinleşmiş mahkeme kararlarına istinaden idareler adına tescil edilen taşınmazların kamulaştırılması için kamulaştırma bedellerinin eski malikleri adına kamu bankalarına yatırılması ve hak sahiplerine ödenmesi halinde, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri, kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş kabul edilir. Bu hüküm, tebliği dâhil eksik veya hatalı kamulaştırma işlemleri bulunmasına rağmen idare adına tescil edilmiş olan taşınmazlar hakkında da uygulanır.”

MADDE 5- 2942 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Bu Kanun uyarınca mahkemelerce hükmedilen bedel, vekâlet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, otuz gün içinde yatırılır. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde icra olunur.

Bu Kanun uyarınca yapılacak icra takiplerinde idare, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 36 ncı maddesi uyarınca icranın geri bırakılmasını talep ederse idarenin teminat gösterme zorunluluğu yoktur.

Bu Kanun kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları ile her türlü vekâlet ücretleri, davalı idare tarafından ödenmek üzere maktu olarak belirlenir.”

MADDE 6- 2942 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 18- Bu maddeyi ihdas eden Kanunla bu Kanunun ek 3 üncü maddesine eklenen ikinci fıkra, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanun yolu incelemesinde olanlar dâhil görülmekte olan davalar ile yargılamanın iadesi davaları hakkında da uygulanır.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 7- 2942 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 19- Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 4/11/1983 tarihinden 28/7/2021 tarihine kadar fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiilî olarak el konulması veya hukuki el atılması sebebiyle açılan davalarda hükmedilen bedel ve tazminat ödemelerinde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde üçü, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde üçü oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

Birinci fıkra, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bedel ve tazminatı ödenmemiş olan tüm davalarda ve icra takiplerinde de uygulanır.”

MADDE 8- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 10- İmar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu cemevi yerleri ayrılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7- 2942 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 19- Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 4/11/1983 tarihinden 28/7/2021 tarihine kadar fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiilî olarak el konulması veya hukuki el atılması sebebiyle açılan davalarda hükmedilen bedel ve tazminat ödemelerinde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde üçü, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde üçü oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

Birinci fıkra, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bedel ve tazminatı ödenmemiş olan tüm davalarda ve icra takiplerinde de uygulanır.”

MADDE 8- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 10- İmar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu cemevi yerleri ayrılır.

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

İl ve ilçelerde mülkî idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla cemevleri yapılabilir.

Cemevi yeri, imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez.”

MADDE 9- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 31- Bu maddenin yayımı tarihinden önce ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme süreleri, bu kanunun yayımlandığı tarihten itibaren en geç on beş gün içerisinde bu maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen mali bilgileri gösteren yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmiş belgelerle birlikte başvuruda bulunulması ve bu maddede öngörülen diğer şartları yerine getirmeleri koşuluyla, hakkın başlangıç tarihinden itibaren ve bir defaya mahsus olmak üzere kırk dokuz yıla kadar uzatılır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, başvuru ekindeki belgeler esas alınarak bu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca 15 gün içerisinde yapılacak değerlendirmeyi müteakiben başvuruda bulunan işletmecî şirketlere, ek sözleşme imzalanmak üzere, üç ayı geçmeyecek şekilde süre verilir. Ek sözleşme imzalanabilmesi için işletmecî şirketlerin işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklanan tüm mali yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmiş olmaları ve işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklı olarak açılmış davalardan feragat etmeleri şarttır.

İşletme hakkı verilmesi/devri sözleşmesinin süresinin kırk dokuz yıla uzatılmasına ilişkin ek sözleşme, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 2 nci madde uyarınca işletmecî

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

İl ve ilçelerde mülkî idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla cemevleri yapılabilir.

Cemevi yeri, imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

şirketlerin sözleşmeye davet edilmesinden itibaren en geç üç ay içinde imzalanması şartıyla yürürlüğe girer. Ek sözleşmede süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme koşulları ile ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemez. Özelleştirme sözleşmesinde yer alan özelleştirme bedeli ve diğer ödemelere ilişkin hükümler uygulanmaya devam olunur. Ek sözleşme ile ilgili olarak Danıştay'dan görüş alınmaz. Ek sözleşme ile uzatılan süre yatırım süresine eklenmez.

Ek sözleşme bedeli,

a) İşletmeci şirketlerin, 1 Ekim 2021 - 30 Eylül 2022 dönemine ilişkin olarak, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağandışı gelir ve kârların toplamının yüzde onbeşinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması,

b) İşletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı bedellerinin (ABD Doları cinsinden işletme hakkı bedelleri sözleşme imza tarihlerindeki Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilir), sözleşmelerin imzalandığı tarihteki Tüketici Fiyat Endeksi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi arasındaki değişim oranı üzerinden güncellenmesi, güncel değer in işletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı süresine bölünmesi ve bu şekilde bulunan yıllık işletme hakkı bedelinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması, suretiyle hesaplanan bedellerden yüksek olanı esas alınarak tespit edilir.

İşletmeci şirketler, ek sözleşme bedeline ilave olarak uzatılan işletme hakkı süresi içinde her yıl, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:1 ile belirlenen tekdüzen hesap

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağandışı gelir ve kârların toplamının yüzde beşini hasılat payı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına öder.

Bu maddenin dördüncü fıkrasına göre tespit edilecek ek sözleşme bedelinin vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi halinde bedelin asgari yüzde yirmi beşi ek sözleşme imza tarihinde peşin, vadeye bırakılan tutarı azami on iki ayda bir ödeme yapmak kaydıyla en çok otuz altı ayda ve eşit taksitlerle, vadeye bırakılan tutar üzerinden ödeme tarihleri itibariyle hesaplanacak vade farklarıyla birlikte ödenir. Ek sözleşme bedelinin vadeye bağlanan tutarına taksit ödeme tarihleri itibariyle en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranı ile Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranının ortalaması alınarak bulunan vade farkı uygulanır. Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dahil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.

MADDE 10- 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanuna 1 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki I/A maddesi eklenmiştir.

“Fiyat İstikrarı Komitesi

MADDE I/A- (1) Fiyat istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesine ve sürdürülmesine katkı sağlamak amacıyla Fiyat İstikrarı Komitesi kurulmuştur.

(2) Fiyat İstikrarı Komitesi, Hazine ve Maliye Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Tarım ve Orman Bakanı, Ticaret Bakanı, Strateji ve Bütçe Başkanı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanından oluşur.

MADDE 9- 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanuna 1 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Fiyat İstikrarı Komitesi

MADDE I/A- (1) Fiyat istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesine ve sürdürülmesine katkı sağlamak amacıyla Fiyat İstikrarı Komitesi kurulmuştur.

(2) Fiyat İstikrarı Komitesi; Hazine ve Maliye Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Tarım ve Orman Bakanı, Ticaret Bakanı, Strateji ve Bütçe Başkanı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanından oluşur.

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Fiyat İstikrarı Komitesi, gerekli görmesi halinde ilgili sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör temsilcilerini toplantılarına davet edebilir.

(4) Fiyat İstikrarı Komitesinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Para ve maliye politikaları arasındaki eşgüdümü gözetmek suretiyle fiyat istikrarını sağlamaya yönelik yapısal politika önerileri geliştirmek,

b) Fiyat istikrarını tehdit eden riskleri izleyerek alınması gereken tedbirleri belirlemek ve ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak,

c) Kamu tarafından belirlenen ya da yönlendirilen fiyatların fiyat istikrarı odağında uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak.

(5) Fiyat İstikrarı Komitesinin sekretarya hizmetleri, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yürütülür.

(6) Fiyat İstikrar Komitesinin ve Sekretaryanın çalışma usul ve esasları üyesi bulunan kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenir.

(7) Fiyat İstikrarı Komitesi, görev alanına giren konularla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi, kamu kurum ve kuruluşlarından isteme yetkisine sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşları, talep edilen bilgi ve belgeyi Fiyat İstikrarı Komitesinin belirleyeceği şekil ve süre içerisinde vermekle yükümlüdür.”

MADDE 11- 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 16- Konusu suç teşkil etmemek ve kesinleşmiş bir yargı kararına müstenit olmamak kaydıyla; bu maddenin yürürlük tarihine kadar bu Kanun veya 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümlerine aykırı olarak sosyal denge tazminatı ödendiği tespit edilen il özel idareleri, belediyeler,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(3) Fiyat İstikrarı Komitesi, gerekli görmesi halinde ilgili sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör temsilcilerini toplantılarına davet edebilir.

(4) Fiyat İstikrarı Komitesinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Para ve maliye politikaları arasındaki eşgüdümü gözetmek suretiyle fiyat istikrarını sağlamaya yönelik yapısal politika önerileri geliştirmek,

b) Fiyat istikrarını tehdit eden riskleri izleyerek alınması gereken tedbirleri belirlemek ve ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak,

c) Kamu tarafından belirlenen ya da yönlendirilen fiyatların fiyat istikrarı odağında uygulanmasını sağlamaya yönelik kararlar almak.

(5) Fiyat İstikrarı Komitesinin sekretarya hizmetleri, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yürütülür.

(6) Fiyat İstikrarı Komitesinin ve Sekretaryanın çalışma usul ve esasları üyesi bulunan kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenir.

(7) Fiyat İstikrarı Komitesi, görev alanına giren konularla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi, kamu kurum ve kuruluşlarından isteme yetkisine sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşları, talep edilen bilgi ve belgeyi Fiyat İstikrarı Komitesinin belirleyeceği şekil ve süre içerisinde vermekle yükümlüdür.”

MADDE 10- 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 16- Konusu suç teşkil etmemek ve kesinleşmiş bir yargı kararına müstenit olmamak kaydıyla; bu maddenin yürürlük tarihine kadar bu Kanun veya 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümlerine aykırı olarak sosyal denge tazminatı ödendiği tespit edilen il özel idareleri, belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile bunların

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlar ile bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin yetkili veya görevli olan sorumlular hakkında yapılan bu ödemeler nedeniyle idari veya mali yargılama ve takibat yapılamaz; başlamış olanlar işleminden kaldırılır.”

MADDE 12- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 53 üncü maddesinin (h) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan “ilk gününde otuz yaşını” ibaresi “birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını” şeklinde değiştirilmiş, aynı paragrafın dördüncü cümlesi madde metninden çıkarılmış, aynı fıkra dördüncü paragraftan sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiş, fıkranın beşinci paragrafında yer alan “, personelin atanma ve çalışma usul ve esasları” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve maddenin (j) fıkrasına aşağıdaki paragraflar eklenmiştir.

“Kamu ihale uzmanlarının mesleğe giriş ve yeterlik sınavlarına, meslek personeli ile diğer kurum personelinin atanma, görev, yetki ve sorumluluklarına, çalışma esas ve usullerine ilişkin hususlar ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğe uygun olarak görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına tabi unvanlar ve bu unvanlara yapılacak atamalara ilişkin hususlar Kurul kararıyla yürürlüğe konulacak yönetmeliklerle düzenlenir.”

“Başvuru sahibinin iddialarının tamamında haklı bulunması halinde, Kurul kararı ile itirazın şikâyet başvuru bedelinin başvuru sahibine iadesine karar verilir. Kurul kararının başvuru sahibine bildirimini izleyen otuz gün içinde başvuru sahibinin Kuruma yazılı talebi üzerine, bu talep tarihini izleyen otuz gün içinde Kurum tarafından itirazın şikâyet başvuru bedelinin iadesi yapılır ve son ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz işlemez. Diğer hallerde başvuru bedeli iade edilmez.

Bu fıkranın (1) numaralı bendi uyarınca tahsil edilen bedel hiçbir durumda iade edilmez.”

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

üyeyi olduğu mahalli idare birliklerinin yetkili veya görevli olan sorumluları hakkında yapılan bu ödemeler nedeniyle idari veya mali yargılama ve takibat yapılamaz; başlamış olanlar işleminden kaldırılır.”

MADDE 11- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 53 üncü maddesinin (h) fıkrasının dördüncü paragrafında yer alan “ilk gününde otuz yaşını” ibaresi “birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını” şeklinde değiştirilmiş, aynı paragrafın dördüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmış, aynı fıkra dördüncü paragraftan sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiş, fıkranın mevcut beşinci paragrafında yer alan “, personelin atanma ve çalışma usul ve esasları” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve maddenin (j) fıkrasına aşağıdaki paragraflar eklenmiştir.

“Kamu ihale uzmanlarının mesleğe giriş ve yeterlik sınavlarına, meslek personeli ile diğer kurum personelinin atanma, görev, yetki ve sorumluluklarına, çalışma esas ve usullerine ilişkin hususlar ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğe uygun olarak görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına tabi unvanlar ve bu unvanlara yapılacak atamalara ilişkin hususlar Kurul kararıyla yürürlüğe konulacak yönetmeliklerle düzenlenir.”

“Başvuru sahibinin iddialarının tamamında haklı bulunması halinde, Kurul kararı ile itirazın şikâyet başvuru bedelinin başvuru sahibine iadesine karar verilir. Kurul kararının başvuru sahibine bildirimini izleyen otuz gün içinde başvuru sahibinin Kuruma yazılı talebi üzerine, bu talep tarihini izleyen otuz gün içinde Kurum tarafından itirazın şikâyet başvuru bedelinin iadesi yapılır ve son ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz işlemez. Diğer hallerde başvuru bedeli iade edilmez.

Bu fıkranın (1) numaralı bendi uyarınca tahsil edilen bedel hiçbir durumda iade edilmez.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 13- 4734 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanunda veya diğer kanunlarla bu Kanundan istisna edilenler ile doğrudan teminle yapılanlar da dâhil olmak üzere, her türlü mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin alım, ihale ve sözleşme süreçlerine ilişkin olarak; yaklaşık maliyetin ve dokümanların hazırlanması, ilanların yayımlanması, tekliflerin veya yeterlik başvurularının sunulması ve değerlendirilmesi, ihalelerin sonuçlandırılması, sözleşmelerin imzalanması, sonuç bildirim, hakedişlerin düzenlenmesi gibi her türlü işlem, onay, bildirim ve tebligatlar ile şikayet ve itirazın şikayet başvuruları kısmen veya tamamen Kurum tarafından kurulan ve işletilen Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden gerçekleştirilebilir.

Kurum, Elektronik Kamu Alımları Platformunun kurulması ve işletilmesine, birinci fıkra kapsamında yapılacak işlemlere, alım, ihale ve sözleşme süreçlerinde elektronik araçların kullanımına ilişkin esas ve usulleri, ayrıca EKAP üzerinden yapılması zorunlu işlemleri belirlemeye yetkilidir.”

MADDE 14- 4734 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 21- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınan ve 53 üncü maddenin (j) fıkrasının dördüncü paragrafındaki koşulları sağlayan Kurul kararlarına ilişkin olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen otuz gün içinde itirazın şikayet başvuru bedelinin iadesine yönelik başvuru sahibi tarafından Kuruma yazılı talepte bulunulması durumunda 53 üncü maddenin (j) fıkrasının dördüncü paragrafındaki hüküm uygulanır. Kurul kararının başvuru sahibine bildirildiği tarih ile itirazın şikayet başvuru bedelinin iadesine yönelik Kuruma yapılan başvuru tarihi arasındaki süre için faiz işlemez. Diğer hallerde başvuru bedeli iade edilmez.”

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 12- 4734 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanunda veya diğer kanunlarla bu Kanundan istisna edilenler ile doğrudan teminle yapılanlar da dâhil olmak üzere, her türlü mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin alım, ihale ve sözleşme süreçlerine ilişkin olarak; yaklaşık maliyetin ve dokümanların hazırlanması, ilanların yayımlanması, tekliflerin veya yeterlik başvurularının sunulması ve değerlendirilmesi, ihalelerin sonuçlandırılması, sözleşmelerin imzalanması, sonuç bildirim, hakedişlerin düzenlenmesi gibi her türlü işlem, onay, bildirim ve tebligatlar ile şikayet ve itirazın şikayet başvuruları kısmen veya tamamen Kurum tarafından kurulan ve işletilen Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden gerçekleştirilebilir.

Kurum, EKAP’ın kurulması ve işletilmesine, birinci fıkra kapsamında yapılacak işlemlere, alım, ihale ve sözleşme süreçlerinde elektronik araçların kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile EKAP üzerinden yapılması zorunlu işlemleri belirlemeye yetkilidir.”

MADDE 13- 4734 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 21- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınan ve 53 üncü maddenin (j) fıkrasının dördüncü paragrafındaki koşulları sağlayan Kurul kararlarına ilişkin olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen otuz gün içinde itirazın şikayet başvuru bedelinin iadesine yönelik başvuru sahibi tarafından Kuruma yazılı talepte bulunulması durumunda 53 üncü maddenin (j) fıkrasının dördüncü paragrafındaki hüküm uygulanır. Kurul kararının başvuru sahibine bildirildiği tarih ile itirazın şikayet başvuru bedelinin iadesine yönelik Kuruma yapılan başvuru tarihi arasındaki süre için faiz işlemez. Diğer hallerde başvuru bedeli iade edilmez.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 15- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına (aa) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent ve üçüncü fıkrasına (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

“bb) Gerektiğinde cemevleri için bina ve tesisler yapmak, bu bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.”

“g) Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapmak.”

MADDE 16- 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İl sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapabilir.”

MADDE 17- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “inşa edebilir” ibaresinden sonra gelmek üzere “; cemevlerinin yapımı, bakımını ve onarımını yapabilir” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 18- 5393 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin altıncı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “ve hastanelere” ibaresi “, hastanelere ve cemevlerine” şeklinde değiştirilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 14- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına (aa) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent ve üçüncü fıkrasına (f) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

“bb) Gerektiğinde cemevleri için bina ve tesisler yapmak, bu bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.”

“g) Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapmak.”

MADDE 15- 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İl özel idaresi; il sınırları içinde mabetler, kültür ve tabiat varlıkları, tarihî doku ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânlar ile cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapabilir.”

MADDE 16- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “inşa edebilir” ibaresinden sonra gelmek üzere “; cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapabilir” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 17- 5393 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin altıncı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “ve hastanelere” ibaresi “, hastanelere ve cemevlerine” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 18- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 23- Kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucunda ölen sigortalının; genel sağlık sigortası primi dâhil kendi sigortalılığı nedeniyle prim ve prime ilişkin her türlü borçları terkin edilir ve ölüm tarihinde sigortalıya ilişkin şartlar aranmaksızın hak sahiplerine aylık bağlanır. Bu şekilde bağlanan aylıklara ilişkin primlerin eksik olan kısmı Hazine ve Maliye Bakanlığınca Kuruma ödenir.

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Gelir ve aylıkların hesaplanması ile hak sahiplerine paylaştırılmasında sigortalının ölüm tarihinde yürürlükte olan Kanun hükümleri esas alınır.

Birinci fıkra kapsamında ölen sigortalının anne ve babasına gelir ve aylık bağlanmasında, 34 üncü maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olması ve diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve/veya aylık bağlanmamış olması şartları aranmaksızın gelir ve aylık bağlanır.

Bu maddenin yürürlük tarihinden önce kömür ve linyit madenlerinin yer altı işlerinde meydana gelen iş kazası sonucu vefat eden sigortalıların hak sahiplerinin bu madde kapsamında yazılı istekte bulunması halinde gelir ve aylıkları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ay başından başlatılır ve bağlanan gelir ve aylıklar için geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaz.

Birinci fıkrada belirtilen nedenlerden dolayı ölen sigortalının eş ve çocuklarından birisi, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi, ilgili mevzuatta aranan şartlara tabi olmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli işçi kadrolarında istihdam edilir. İstihdam edilecek kişilerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca atama teklifi yapılır ve işçi kadrosu bulunmaması halinde atama teklifi yapılması ile birlikte ilgili kurum ve kuruluşta sürekli işçi kadrosu ihdas edilmiş ve bu kadroların boşalması halinde iptal edilmiş sayılır. Bu fıkraya göre istihdam hakkından yararlanacak kişilerin tespiti, bu kişilerde aranacak şartlar ve istihdama ilişkin diğer hususlar ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığınca müştereken tespit edilir.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 19- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“i) 22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu hükümlerine göre katılımcı belgesi olarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumların, münhasıran bu faaliyet kapsamında yurt dışından satın alınan malları Türkiye’ye getirilmeksizin yurt dışında satmalarından veya yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmelerinden sağladıkları kazancın %50’si,

Bu indirimden yararlanılabilmesi için kazancın elde edildiği hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmiş olması, aracılık faaliyetine ilişkin malların satıcısı ve alıcısının Türkiye’de olmaması şarttır. Cumhurbaşkanı, bu bentte yer alan oranı, sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.”

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 19- 5510 sayılı Kanunun geçici 59 uncu ve geçici 66 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 20- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“i) 22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu hükümlerine göre katılımcı belgesi olarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumların, münhasıran bu faaliyet kapsamında yurt dışından satın alınan malları Türkiye’ye getirilmeksizin yurt dışında satmalarından veya yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmelerinden sağladıkları kazancın %50’si,

Bu indirimden yararlanılabilmesi için kazancın elde edildiği hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmiş olması, aracılık faaliyetine ilişkin malların satıcısı ve alıcısının Türkiye’de olmaması şarttır. Cumhurbaşkanı, bu bentte yer alan oranı, sıfıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.”

MADDE 21- 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununun geçici 8 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(4) Antalya ili Kaş ilçesi Kemer mahallesinde Antalya-Kaş Kasaba Projesi Kıbrıs Barajı yapımından etkilenen ailelerin, iskânlarının temini için yeniden yapılacak iskân ettüleri ve devamında iskân edilecek ailelerin yeni yerleşim alanına nakilleri, hak sahipliği duyuruları, hak sahiplikleri ve borçlandırılmalarına ilişkin işlemler bu Kanunun ek 2 nci maddesi kapsamında Cumhurbaşkanınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.”

(İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve
73 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 20- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 6- (1) Cemevlerinin aydınlatma giderleri Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.”

MADDE 21- 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Muvazaalı devir işlemleri

MADDE 4- (1) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde, soruşturmanın başladığı tarihten 19/7/2018 tarihine kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemleri, Fon Kurulunun değerlendirmesi sonucu muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılır ve Fonun talebi üzerine ticaret sicilinden terkin edilir. Geçersiz sayılma işlemine karşı ilgililerce, tebliğden itibaren bir ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.”

MADDE 22- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 23- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 22- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 6- (1) Cemevlerinin aydınlatma giderleri Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.”

MADDE 23- 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Muvazaalı devir işlemleri

MADDE 4- (1) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerde, soruşturmanın başladığı tarihten 19/7/2018 tarihine kadar ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemleri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulunun değerlendirmesi sonucu muvazaalı kabul edilmesi halinde geçersiz sayılır ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun talebi üzerine ticaret sicilinden terkin edilir. Geçersiz sayılma işlemine karşı ilgililerce, tebliğden itibaren bir ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.”

MADDE 24- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 25- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

